

**Erdélyi Történelmi Adatok
VI. 1.**

**Torda város tanácsi jegyzőkönyve
1603-1678**

**Bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel közzéteszi
Wolf Rudolf**

**Az
Erdélyi Múzeum-Egyesület
pályázatán első díjat nyert
munka**

**Kiadását
gróf Kornis Gabriella
adománya tette lehetővé**

**A sorozatot szerkeszti
Jakó Zsigmond**

**Kolozsvár 1993
Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadása**

TARTALOM

Újrainduláskor

Torda XVII. századi jegyzőkönyvei tükrében (Bevezető tanulmány)

Torda város tanácsi jegyzőkönyve 1603-1678

Rövidítésjegyzék

Laus Deo semper. Ordines sive constitutiones senatorum et civium oppidi Thorda ab Anno Domini 1603

Újrainduláskor

Ezzel a füzettel harmadszor indul útjára az erdélyi magyar történetkutatás forrásközlő kiadványa. Az Erdélyi Történelmi Adatokat gróf Mikó Imre indította el 1855-ben, az Erdélyi Múzeum-Egyesület előkészítése során, a történeti forrásanyag gyűjtése, közzététele és Erdély korszerű történelmének megírása érdekében. A hasznos kezdeményezés azonban a negyedik kötet megjelentetése után elakadt, mert a kiegyezés (1867) után az erdélyi magyar történetkutatás és forrásközlés központja Kolozsvárról az Erdélyi Múzeum-Egyesülettől áttevődött Budapestre, a Magyar Tudományos Akadémia történelmi bizottmányának és a Magyar Történelmi Társulatnak a hatáskörébe, ahol évtizedeken át Szilágyi Sándor és más erdélyi historikusok lettek a hangadók.

1918-at követően a létében is veszélyeztetett Erdélyi Múzeum-Egyesületnek csak 1940 után nyílt alkalma arra, hogy a forráskutatás és -feltárás időszerű kérdéseit áttekintse, a feladatokat pedig munkába is vegye. Ekkor alapos elemzés után hosszú távú, részletes, átfogó terv készült a teendőkről. Ebben első helyen szerepelt az Erdélyi Történelmi Adatok újraindítása. Ez a lényegében ma is időszerű és érvényes terv teljes szövegében olvasható az Adatoknak az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltára kiadványaként 1945-ben megjelent ötödik kötete előszavában (L. Jakó Zsigmond: Adatok a torockói jobbagylázadások történetéhez. Kvár 1945). Jóllehet a kommunista diktatúra hamarosan betiltotta az Erdélyi Múzeum-Egyesület működését, tudományos gyűjteményeit állami kezelésbe vette és azok használatában a magyar kutatókat fokozatosan akadályozta, e terv hatása még hosszú időn át jótékonyan befolyásolta a magyar forrásfeltárást Erdélyben. Az Erdélyi Történelmi Adatok második folyamából ugyan összesen két füzet jelenhetett meg közvetlenül a háború után, mégis a következő, ún. Kriterion-időszak viszonylag sikeres és céltudatos forráskiadási tevékenysége mögött a teendőknél ez az egykori tervszerűsítése munkált tovább öntudatlanul is.

Az 1990-ben újjászervezett Erdélyi Múzeum-Egyesület, anyagi eszközeitől megfosztva, bizonyára még jó ideig nem gondolhatott volna az Erdélyi Történelmi Adatok újraindítására. Ehhez a lehetőséget az Erdély múltjában egykor történelmi szerepet játszott gróf Kornis család Budapesten élő tagja, Kornis Gabriella teremtette meg pénzádományával. Tagtársunk korábban is nagyvonalú és áldozatos gesztusokkal juttatta kifejezésre szülőföldje, az erdélyi magyar művelődés és különösen az Erdélyi Múzeum-Egyesület irányában érzett családi és személyes elkötelezettségét. Másoknak is példát mutatva követte figyelemmel az újjászervezést, valósággal ráérezett a lényeges teendőkre, és kéretlenül segített. Ezzel az újabb adományával az erdélyi magyar történetkutatás talpra állítását kívánta előmozdítani.

Az újrainduló Erdélyi Történelmi Adatokat ezután is a közlendő anyag által megszabott terjedelmű, általában néhány íves különálló füzetekben, a szükségnek és lehetőségnek megfelelő időközökben jelentetjük meg. Rendszerint több ilyen füzet alkot egy kötetet, de kivételesen egyetlen téma terjedelmes forrásanyaga is lehet külön kötet. Tematikai egységet a füzetek alkotnak; tehát egy kötetben több kérdés forrásanyaga kerül egymás mellé. Ötletszerűen kiragadott „kalászatoknak” e sorozatban nincs helyük. A közlésre kerülő forrásokat füzetenként rövid tanulmány vezet be, melynek nem az anyag feldolgozása, hanem a felhasználás megkönnyítése az egyetlen célja.

Az újabb kötetek továbbra is ellátják azokat a feladatokat, amelyeket az erdélyi magyar forráskutatás említett távlati koncepciója korábban e sorozat számára meghatározott. Tehát nyitott a középkortól kezdődően a közeli múltig az erdélyi történetírás szempontjából fontos bármilyen kérdés írásos forrásanyaga előtt. Különös feladatának tartja a lényeges

eredményeket hozó részlettanulmányok sokszor nagy fáradtsággal feltárt legfontosabb bizonyító anyagának hozzáférhetővé tételét. E sorozat az erdélyi forrásfeltárás nagyobb méretű feladatait ugyan nem vállalhatja magára, de tovább is tőle telhetően lankadatlanul azon munkálkodik, hogy a jövő Erdély-kutatása a tények minél szilárdabb alapjaira épülhessen, hogy forrásanyaga állandóan gazdagodjék.

A körülmények és a folytatás kilátásai e harmadik elindulásakor sem kedvezőbbek, mint amilyenek az előző két alkalommal voltak. A pillanatnyi szűk lehetőségek azonban nem riaszthatnak vissza attól, hogy az erdélyi forráskiadás több nemzedékre szabott feladatait újra munkába vegyük. E vállalkozás további sorsát ugyanis elsősorban nem az anyagi nehézségek fogják eldönteni, hanem az, hogy az erdélyi magyar történetkutatásnak lesznek-e képzett és áldozatkész szakemberei a forrásfeltárás valójában hálátlan, fáradtságos, de a továbbfejlődéshez nélkülözhetetlen munkájára. Ez, tekintettel a régi erdélyi írásos források nyelvi összetételére, nem csupán a magyar tudományosság, hanem a román és a szász Erdély-kutatás szempontjából is nagy fontosságú kérdés.

Mikó Imre 138 éves kezdeményezésének folytatásához olyan kutatókra van folyamatosan szükség, akik vallják, hogy a forrásközlés valójában magvetés. Megeshet, hogy a magvető maga nem éri meg az aratást, mégis bizonyos lehet felőle, hogy munkájának lesz eredménye, azt betakarítják, és annak valaki, aki az ő helyébe lép, egykor hasznát látja. Abban a reményben bocsátjuk ismét útjára az Erdélyi Történelmi Adatok új köteteit, hogy Erdély a jövőben sem fogyatkozik meg így gondolkozó és cselekvő szakemberekben.

Kolozsvárt, 1993. június 7-én

Jakó Zsigmond

Torda XVII. századi jegyzőkönyvei tükrében (Bevezető tanulmány)

Orbán Balázs az 1889-ben kiadott és Torda városát bemutató monográfiájában¹ többször idéz egy általa fellelt, a város konstitúcióját tárgyaló jogszabálygyűjteményt, kihangsúlyozván, hogy „oly érdekes s e város belkormányzatára, az ottani jogviszonyokra ... oly sok becses adat foglaltatik e gyűjteményben, hogy annak egész terjedelmében való közlése is nyereség lenne jogtörténelmi irodalmunkra nézve”². De nemcsak jogtörténelmi szempontból, hanem gazdaság-, társadalom- s irodalomtörténet számára is értékes e gyűjtemény. Úgy gondoljuk, hogy több mint egy évszázaddal Orbán Balázs felfedezése után, érdemes e szöveget teljes terjedelmében kiadni. *Torda a XVI-XVII. század fordulóján*. Torda a XIII. század második felében lett várossá, mert egy 1291-ben kelt oklevél felsorolja kiváltságait.³ Ettől fogva a település⁴ évszázadokon keresztül fontos szerepet játszott Erdély gazdasági életében mint egyik sóbányaváros, ahonnan a XV-XVI. században az erdélyi sókamarák igazgatását végezték.⁵

A XVI. század második felében Torda virágzó település volt, amely élénken bekapcsolódott Erdély gazdasági és politikai életébe. A különböző leírások gazdag kereskedő városként emlegetik, ahol az emberek mutatós kőházakban, szép utcákban laknak, nagyszámú igavonó és egyéb állatot tartanak, nagy kiterjedésű szántóföldekkel, legelőkkel rendelkeznek, s Reicherstorffer szerint a vidék legjobb borát termelik.⁶ Giovan Andrea Gromo, aki 1566-1567-ben járt Erdélyben, azt állítja, hogy Torda az ország egyik leggazdagabb mezővárosa, virágzó kereskedelmi élettel.⁷ Gazdagságát sóbányáinak köszönhette, mivel az itt árusított vagy innen a portusra szállított só élénk forgalmat, a város polgárainak pedig állandó jövedelemforrást biztosított.

A sófuvarozás mellett a város lakói bekapcsolódtak a távolsági kereskedelembe, sokan eljutottak a török birodalomba, ahol a szultán biztosított számukra (a kolozsváriakkal együtt)

¹ Orbán Balázs: *Torda város és környéke*. Bp. 1889. E műre való hivatkozások az 1986-ban az Európa Könyvkiadónál megjelent kiadásra utalnak.

² Orbán I. 285. A jegyzőkönyv megtalálható: BethLt 17. cs. 14. tétel.

³ Uő. I. 234-235. Az 1291. július 23. előtt kelt oklevél regesztája: Szentpétery Imre-Borsa Iván: *Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke*. Bp. 1987. 3755. sz.

⁴ Csánki V. 683-684. A civitas, oppidum elnevezéssel kapcsolatos terminológiai kérdésekre: Ladányi Erzsébet: *Libera villa, civitas, oppidum. Terminológiai kérdések a magyar városfejlődésben*. TSzle 1980. 450-477.

⁵ Torda vezető szerepét a többi sóbányaváros között hangsúlyozzák: 1527-ben Hans Dernschwam (Dernschwam 96-100), a császári biztosok 1552-ben (Engel, Johann Christian: *Geschichte des Ungarischen Reichs und seiner Nebenländer*. II. Halle 1798. 22-27). - Hurmuzaki, Eudoxiu: *Documente privitoare la istoria românilor*. II/4. București 1894. 711-715. - Călători II. 29-35. - A sókamarái szervezetről: Iványi Béla: *Két középkori sóbányastatutum*. Sz 1911. 15-20.

⁶ A leírások: 1550 - Reicherstorffer, Georg: *Chorographia Transylvaniae*. Vienna 1550. 7^r. - Giovan Andrea Gromo: *Compendio della Transilvania*. Apulum II/1946. 176-177. - Possevino, Antonio: *Transilvania (1584)*. Fontes rerum Transilvanicarum III. Bp. 1913. 51. - Călători I. 212, II. 345-346, 551.

⁷ Gromo; *i.m.* 176. - Călători II. 345-346.

szabad közlekedést és kereskedést.⁸ De a tordai kereskedők nevét megtaláljuk a krakkói vámjegyzékekben is (az 1589-1600 közötti években),⁹ s más adatok szintén bizonyítják, hogy Kolozsvár mellett Torda polgárai is részt vettek a XVI. század nemzetközi kereskedelmében.¹⁰

Torda lakossága a XVI. század első felében két plébániát (az ótordai Szent Miklós és a Szent László tiszteletére szentelt új-tordai egyházat) tartott fenn. Továbbá Boldogságos Szűz tiszteletére szentelt ágostonos kolostor is működött benne.¹¹ Ezek az egyházi intézmények a reformáció után az unitáriusok, illetve a fejedelmi kincstár kezébe kerültek. Még a XVI. század végén is külön említik az ó- és új-tordai unitárius papot,¹² tehát a város népes lakossága még mindig két egyházközösségbe szerveződött.

Torda nem jelentéktelen szerepet játszott az erdélyi fejedelemség politikai és közigazgatási életében. 1541 és 1600 között több mint ötven országgyűlést tartottak itt,¹³ és egy ideig ide gyűjtötték az ország adóját is.¹⁴ Erdély fejedelmei szívesen tartózkodtak a városban, szállás-helyük az ágostonos kolostor sókamaraházzá átalakított épületében volt, melyet a Báthoriak a század végén reneszánsz stílusban átépítettek.¹⁵

Ez a gazdag és virágzó város azonban 1600-1602 között nagymértékben elpusztult, mert nem védtek falak és egyéb védelmi rendszere sem volt. A XVI. századi emlékirók egyöntetűen feljegyzik a falak hiányát, ami a tizenöt éves háború éveiben végzetes következményekkel járt. Az 1601-1602-ben bekövetkezett pusztulás okait a kortárs Szamosközy István így látja: „De ti tordaiak és méltó társaitok, persze inkább nyakatokat hajtottátok a kivont kard alá, semhogy a kövek halmazát raktátok volna elébe, inkább odahajítottátok minden vagyontokat a szörnyű latroknak, de egy kis részét sem adtátok oda bármily szerény fal építésére.”¹⁶

A XVII. század eleji pusztulás oly nagyméretű volt, hogy a város többé nem tudta visszanyerni régi gazdagságát. Házai elégték, lakói vagy elpusztultak vagy, akik életben maradtak, úgy elszegényedtek, hogy ezután csak kismértékben vehettek részt Erdély kereskedelmében. A lakosság számának csökkenését bizonyítja a tanács 1605-ből származó határozata, miszerint „az mostani fogyatkozott és meghkevesedett számunkhoz képest” elegendő a város bírójára mellé hat esküdt polgárt választani tizenkettő helyett.¹⁷ 1606-ban Bocskai István fejedelem segíteni próbált a városon 12000 kősó adományozásával,¹⁸ de 1608-ban Cromer

⁸ A sófuvarozásban való részvétel: Dernschwam 86-88. - Engel: *i.m.* II. 22-27. - Călători II. 22-23. - A török birodalomban való szabad kereskedés: TMÁO I. 16-17, 21.

⁹ Dan, Mihail: *Schimbul de mărfuri între Cluj și Cracovia în ultimul deceniu al sec. XVI.* Acta Musei Napocensis 11/1974. 155.

¹⁰ TVmJkv 266-267, 354-356. Több kereskedő neve szerepel egy perben, kik ezer forintos kölcsönöket tudnak adni és Lengyelországból árut szállítanak.

¹¹ Csánki V. 687. - KmJkv I. 1106, 3393, II. 3953, 4231. sz.

¹² Benczédi 1888. 84-97.

¹³ Orbán II. 14-22.

¹⁴ EOE I. 186, 199, 407, 494, 503, II. 347, 351.

¹⁵ Balogh Jolán: *Kolozsvári kőfaragó műhelyek. XVI. század.* Bp. 1985. 350-352.

¹⁶ Szamosközy István: *Erdély története (1598-1599, 1603).* Bp. 1981. 446. - A város pusztulására: Orbán I. 359-362.

¹⁷ Jkv 63. Az utalások a jelen műre vonatkoznak.

¹⁸ TvLt 1. cs. 1607. év.

Péter, a város unitárius tanítója még mindig a „romlott és szinte teljesen elpusztult” Tordáról írt.¹⁹

A település jogállásában bekövetkezett változások. A XVII. század első két évtizedében Torda életét több olyan fejedelmi intézkedés befolyásolta, amely rányomta bélyegét egész további fejlődésére. 1602. május 2-án Báthori Zsigmond fejedelem Torda polgárainak adományozta Egyházfalvát,²⁰ amely a mai város déli részében, az Aranyosba ömlő Rákospatak torkolatánál feküdt. Ezzel az adománnyal a város határába olvadt az a terület is, amely a XII. századtól kezdve²¹ az aradi káptalan birtokában volt, majd a szekularizáció következtében a fejedelmi kincstár, a fiskus tulajdonába került, és a sókamara jobbágysai lakták.²²

A XVI-XVII. század fordulójának zavaros éveiben az erdélyi sóbányákat a fejedelmek nem maguk műveltették, hanem bérbe adták.²³ A Bethlen Gábort fejedelemmé választó országgyűlés (1613. október 20-29.) azonban kimondta, hogy az arendában birtokolt sóbányákat a bérlők „adják éppen vissza az fiskus kezébe”.²⁴ Ezzel a fejedelem átvette az ellenőrzést a tordai kamara felett is, amelyet újrászervezett. A város megfogyatkozott lakosságából kiemelte a sóvágókat, alárendelvén őket a sókamara praefectusának. A sóvágók a város bírójától csak örökségeiket érintő ügyekben függtek. A fejedelem nekik adományozta az újtordai templom körül épített kastélyt összes tartozékaival.²⁵ Ezzel elkülönült a város társadalmán belül egy részben külön joghatóság alatt élő társadalmi csoport, a „sóvágórend”. De mivel Tordán 1679-ig földközösségben művelték a város határát, a sóvágók teljes különválása a város hatóságától nem történt meg.

Nagyobb mértékben érintette azonban a várost Bethlen Gábor egy másik intézkedése. 1619. augusztus 25-én a fejedelem a pusztán álló Újtordára (desertum oppidum nostrum Uy Thorda) udvari gyalogjait telepítette, akiket megnemesített.²⁶ Ugyanakkor a város határának nyugat felé eső részét az új telepéseknek adta, akiket 1620-ban be is iktattak abba. 1639. augusztus 17-én I. Rákóczi György új adománylevelet állított ki az itteni nemesek számára, és 1640. március 28. és április 16. között ismét beiktatta őket Újtorda birtokába, kijáratván annak határát. Szomszédosok ekkor Újtordával: Felső- és Alsószentmihályfalva, Símfalva, Mészkö,

¹⁹ KvAKvt MsU 1105. 245. - Jakab Elek: *Bogáthi Fazakas Miklós, XVI. századi magyar theologus és költő*. Keresztény Magvető 1880. 248.

²⁰ Orbán I. 202, 239.

²¹ Györffy György: *Az Árpádkori Magyarország történeti földrajza*. Bp. 1963. I. 170-172.

²² Kemény: Appendix XIV. 255.

²³ 1603-ban a tordai sóbányát Tordai János deák bérelte (EOE V. 42). 1608. április 16-án Gyulafehérvári Jakab deák és Kolozsvári Bodoni Mihály veszik bérbe 20 000 forintért, három évre (a váradyjai portussal és lippai harminccaddal együtt). ErdLibReg V. fol. 7.

²⁴ EOE VI. 360.

²⁵ 1614. március 8-án kelt oklevél: ErdLibReg VII. fol. 139. - ErdFiskLt XI. szekr. Fasc. 21, Libri 2. - Orbán I. 262-263. Az újtordai Szent László-egyháznak a reformáció előtt több birtoka volt (KmJkv II. 3411, 3953, 4231. sz.), amelyek a szekularizáció után a fejedelmi kincstárra szálltak s valószínűleg ezekből adományozott Bethlen a sóvágóknak.

²⁶ Az oklevél: ÚTRefLt 1. sz. - Közölve: Weress 15-23. - Orbán I. 268-273.

Szind, Komjátszeg, Túr, Koppánd, Ajton, Berkes, Bós, Peterd és Ótorda városa.²⁷ Ezzel a mai Torda város területén két külön jogállású és közigazgatású település jött létre. A város nyugati határát a megnemesített újtordaiak, a keletit pedig a középkori Torda város jogi viszonyait öröklő Ótorda városa (amelybe beolvadt Egyházfalva is) birtokolta. A két különböző jogállású település között a viszony nem volt felhőtlen, amit bizonyítanak a közöttük megkötött egyezmények (például 1631-ben).²⁸

A két városrész különállása nem tartott sokáig. Az 1657 után elkezdődött belháborúk Tordát ismét súlyosan érintették. 1658-1660 között a várost többször felgyújtották. „Porrá és semmivé tétetett vala”²⁹ a török-tatár hadak által. A lakosság egy része Kolozsvárra menekült, de Szejdi pasa bejövetelekor 1660-ban³⁰ ott sem mentesült a megsarcoltatástól. Evlia Cselebi, aki szemtanúja volt az eseményeknek, megjegyzi, hogy a leégett Torda csak egy romhalmaz.³¹ Az elmenekült lakosság visszatérte után is nagyon sok telek pusztán maradt a városban. Ezekre a Várad török kézre kerülése után onnan menekült nemeseket telepítették. Az 1665. május 1-22. között tartott gyulafehérvári országgyűlés megállapította a váradiak Tordára telepedésének feltételeit, s kimondta, hogy az újonnan letelepedtek és az ottlakók „egyenlő nemesi szabadsággal éljenek”.³² Ezzel az ótordai és egyházfalvi részben élő „civilis status” is nemességet nyert, és véget ért a város ótordai és újtordai lakóinak jogi különállása.

E rövid történeti áttekintés után vázlatosan szeretnénk bemutatni a XVII. századi Torda (1619-1665 között Ótorda, majd 1665 után a megnemesített Torda) belső szerkezetét, lakóinak birtokviszonyait, jogi, társadalmi és gazdasági helyzetét, a város önkormányzatát s jogszabályt alkotó tevékenységét.

Birtokviszonyok és jövedelemforrások. A XVII. századra a város területén sajátos birtokviszonyok alakultak ki több évszázados folyamat eredményeként. A várossá fejlődésnek az az általános útja, hogy egy település lakói elnyerik a város területe és az ahhoz kapcsolódó haszonvételek feletti tulajdonjogot. Ez azt jelenti, hogy a polgárok összessége válik a föld tulajdonosává, s mint ilyen földesúri jogokat is gyakorol. Ugyanakkor az uralkodó, mint a városi kiváltságokat adományozó földesúr, fenntarthat magának bizonyos gazdasági jogokat.³³ Ez az általános városfejlődési kép érvényes Tordára is, mert a XVII. századra a város polgárainak összessége lett a város határain belül levő földek tulajdonosa (kivéve a sóaknákat, amelyek a fejedelemség korában is a kincstár tulajdonát képezték).³⁴

²⁷ ÚTRefLt 5. sz. A településen belül Ó- és Újtorda között a határ a Rákospatak (Sóspatak) volt: „...a Sospatak nevezetű patakotska a mint le-folyván éjszak felől délre, el-tsavarodik nap-nyugot felé, az a tsavarodása a derekán van a városnak és a tsavargó folyása tartatik metának de tsak ott a hol van az a folyás...” - *Benkő József levelezése.* A leveleket összegyűjtötte és a jegyzeteket szerkesztette Szabó György és Tarnai Andor. Bp. 1988. 37.

²⁸ Orbán I. 280-281.

²⁹ Enyedi István: ErdTörtAd IV. 273. - Evlia Cselebi leírása: *Evlia Cselebi török világutató magyarországi utazásai, 1660-1664.* Kiad. Karácson Imre. Bp. 1904. 77-78.

³⁰ KvLt Varia III/5.

³¹ *Evlia Cselebi török világutató magyarországi utazásai, 1660-1664.* 77-78.

³² EOE XIV. 124-126.

³³ Fügedi Erik: *Középkori magyar városprivilegiumok.* Tanulmányok Budapest múltjából. XIV. 1961. 49-51.

³⁴ *Magyar Törvénytár. 1540-1848 évi erdélyi törvények.* Bp. 1900. Approbatæ Constitutiones II. Rész, 8. Cim, 48.

A város belterületét telkekre osztották, és ezekre épültek a polgárok házai, amelyek a lakosok³⁵ „örökségét” alkották. A telekhez és a rajta levő épületek tulajdonához szabad végrendelkezési és adásvételi jog társult. Az „örökséget” adni-venni a város „tanács előtt és város székin” kellett oly módon, hogy a vásárlási jog „elsőben az véreké”. Ha ezek nem tartanak rá igényt, „az vicinusoknak jussok fennállván, az városnak lakosságának, az kinek kedve leszen hozzá”, és megvásárolhatja.³⁶ Ezek a határozatok azt célozták, hogy az új tulajdonos ne vonhassa ki magát a város lakói által viselt terhek alól.

A szántóföldeket, kaszálókat azonban már osztatlanul birtokolta a város közössége. A szántókat évente a tanács által kirendelt földosztók mérték ki „arányosan”, kinek-kinek tehetősége szerint. Az osztatlan földközösség Ótordán és Egyházfalván fennmaradt egészen 1679-ig, amikor is a szénafüveknek való földeket elválasztották a szántóföldektől. Ez utóbbiakból két fordulót hoztak létre, és a táblákat örökösen felosztották.³⁷ Újtorda határát ellenben csak 1720-ban osztották fel, addig közösen birtokolták a polgárok.³⁸

Szőlőt akárhol telepíthettek maguknak a város lakói, de ha azokat elhanyagolták és gyeplőjüket nem építették, mint puszta örökséget a város elvehette és annak adhatta, aki megművelte. A szőlők őrzésére a város szőlőpásztort fogadott, kinek esküjét bejegyezték a jegyzőkönyvbe.³⁹

Az 1291-ben kelt városprivilegium szerint a király Tordaakna hospeseinek adományozta a Király erdeje nevű erdőt, a tordai hasadékon túl.⁴⁰ Ezt az oklevelet 1614-ben Bethlen Gábor is megerősítette,⁴¹ ami azt bizonyítja, hogy az erdő évszázadokon keresztül a város birtokában volt. Az újtordaiak megnemesítése nem vezetett az erdők felosztására a két városrész között, hanem továbbra is közösen birtokolták, amint az kiderül 1631-ben kötött egyezségükből.⁴² Közös birtoklás nemcsak a két városrész viszonylatában, hanem Torda városa és Aranyosszék között is fennállott. Ezt mutatja egy 1670 decemberéből származó országgyűlési határozat, amely kimondja, hogy „az mely erdőket eddig közül birtanak, ennek utána is birattassék az szerint”.⁴³ A város megnemesítése után a kamarának s aknáknak épületre és tűzre való fát a város vezetősége osztott, az 1678. június 2-10. között kelt országgyűlési végzés szerint. A város szabta meg, mikor és mennyi fát enged kivágnani, és erdőbírái révén ellenőrizte a tilalmas erdő sérthetetlenségét. Az erdőbírákat évente választották, és instrukciókban szabták meg feladataikat.⁴⁴

A középkori város az erdőhasználat mellett, valószínűleg elég korán, elnyerte a halászati jogot is. 1444-ben a város a Középcserre nevű területen, a Péterlaka völgyben, halastó-helyet adományozott Pogány Miklósnak.⁴⁵ Ebből következik, hogy ezt a jogot a város már korábban

³⁵ Fügedi E.: *i.m.* 52.

³⁶ Jkv 31, 45. Az 1613. március 31-i és 1665. augusztus 5-i statútumok.

³⁷ TvLt Varia 1751-1801. - Weress 37-41.

³⁸ Orbán I. 276.

³⁹ Kiss 84. - Jkv 25, 43.

⁴⁰ L. a 3. sz. j.

⁴¹ TvLt 1. cs. 1676. év.

⁴² Orbán I. 280.

⁴³ EOE XV. 174.

⁴⁴ Jkv 51. - Tagányi Károly: *Magyar erdészeti oklevéltár*. I. Bp. 1896. 573.

⁴⁵ Ub V. 155. - Csánki V. 688.

gyakorolta, és ekkor átruházta azt egyik polgárára. Ez a tó, Pogánytava név alatt, a XVI-XVII. század fordulóján többször is adomány tárgya volt, miután Pogány Miklós, szintén Miklós nevű utódjával e család kihalt.⁴⁶ 1591-1604 között, Pogánytava felett, említik a város Virágostó nevű tavát is.⁴⁷ Ezek mellett több magánkézben levő, valamint a kamaraházhoz tartozó halastó volt a város határában, de ezek sokszor kiszáradtak a gátak átszakadása miatt.⁴⁸ A város tavainak felügyeletét évente választott tóbírák látták el.⁴⁹

A városi lét ismérvei közé tartozott a vásártartási jog birtoklása is. Torda már 1291-ben elnyerte ezt a kiváltságot, amikor a király péntek reggeltől szombat estig tartó hetivásárt adományozott a városnak. Bethlen Gábor fejedelem 1614. március 10-én kelt kiváltságlevele megerősítette a várost a szombati hetivásár jogában.⁵⁰ A hetivásár mellett az országos vásár jogát is elnyerte a város. A XVII. század elejére vonatkozóan három ilyen „sokadalmat” említenek a források: a Szent György- (április 24.), Szent János- (június 24.) és Kisasszony-napit (szeptember 8.). Egy 1629-ben kelt tanúvallomásból az is kiderül, hogy a Szent János-napi sokadalom Újtordán volt, a másik kettő Ótordán. Az egyik vallomás azt bizonyítja, hogy a sokadalmat azért rendelték Újtordára, mert a vásár jövedelméből az ottani templomot építették.⁵¹ Úgy tűnik, hogy a XVII. század folyamán a város Szent Miklós-napon (december 6.) újabb vásár tartására kapott engedélyt. Az 1682-1685 közötti években ugyanis Szaniszló Zsigmond naplójában Szent Miklós-napi sokadalmat is említ.⁵² A városi tanács által évente választott vásárbírák ügyeltek a vásár rendjére, s a nekik adott utasításból az is kiderül, hogy a város lakói bizonyos elővételi jogokkal éltek a piacra behozott áruk megvásárlásában.⁵³ A vásárvámból származó jövedelem alkotta a város egyik fontos bevételi forrását.

A város egy másik kiváltsága, a vámmentesség szintén a XIII. századból származik. Ezt 1569. november 14-én megerősítette ugyan János Zsigmond fejedelem,⁵⁴ de a XVII. századból nincsenek adataink a vámmentesség gyakorlására vonatkozóan. 1619-ig a város élhetett e kiváltságával, ezután pedig az újtordaiak mint nemesek vámmentesek lettek. 1665 után az egyesült és megnemesített városnak már nem volt szüksége külön kiváltságlevélre.

Tordán az Aranyoson való átkeléskor vámot szedtek az uralkodó számára.⁵⁵ 1593-ban az itteni vámjövedelem növelése érdekében az országgyűlés elrendelte, hogy „az város hidat csináltasson, kire ő nagysága vámot adjon”.⁵⁶ A híd valószínűleg csak a XVII. század elején készült el, mivel 1610-ben a tordai nemesek megtagadják azon adó megfizetését, melyet „az

⁴⁶ 1591-ben még Pogány Miklós a birtokos (Kemény: Appendix XIV. 21.). Ennek halála után több kézen megy keresztül, mígnem 1604. január 16-án Thury János birtokába került (BethLt Thury. - Kemény: Appendix XIV. 285).

⁴⁷ Uo.

⁴⁸ A kolozsmonostori konvent országos leváltára a MOL-ban, Urbaria 881.

⁴⁹ 1630. június 19.: TVmJkv 341.

⁵⁰ A Kolozsvári Református Kollégium Levéltára a KvÁlt-ban. Oklevélgyűjtemény 43. cs. Tom. III. 111. 115. - Kemény: Appendix XVI. 146.

⁵¹ Kiss 84-87.

⁵² *Szaniszló Zsigmond naplói*. TTár 1889. 235, 252, 269.

⁵³ Jkv 23.

⁵⁴ Kemény: Appendix XI. 83. - TvLt 1812. év, 8. sz. - Orbán I. 230.

⁵⁵ Csánki V. 675-676.

⁵⁶ EOE III. 426, 443.

város az híd csinálásáért rájuk vetett”.⁵⁷ 1612-ből származik az a vámszabályzat, amelyet a város jegyzőkönyvébe is bevezettek. Ebből kiderül, hogy akkor a hídon a vámszedési jogot a város gyakorolta. Valószínű, hogy csak bérelte a vámot, amelyet Bethlen Gábor fejedelem 1626. május 30-án végleg Tordának adományozott.⁵⁸ Ezek után a tordai hídon szedett vám kérdése gyakran szerepel az országgyűléseken, mivel a tordaiak joga sértette más, vámmentes települések (kolozsiak, székiek, aranyosszékiek) kiváltságát.⁵⁹ A város vámost tartott, akinek 1665-ben heti 75 dénár fizetést rendeltek.⁶⁰

Torda polgárai a királytól elnyerték a kisebb haszonvételi jogok gyakorlását is. Számukra a város területén szabad volt a bor árusítása, mészárszék tartása, valamint malom fenntartása. A városi tanács azonban szabályozta a polgárok ez irányú tevékenységét. A kocsmatartási jogot a város valószínűleg korán elnyerte, mivel a statútumokban többször hivatkoznak a „Szent Királyok és fejedelmek” által adományozott és a város régi szokásai és rendtartásai közé tartozó kiváltságról. Ennek az volt a lényege, hogy a város rendelkezett a bor árulásának módjáról, elsőbbséget biztosítván a saját határában termelt borok árusításához, amelyre minden polgárnak joga volt. Ha a városban elfogyott a bor, a tanács döntött az idegen bor behozatalának engedélyéről, s a borbírák útján az eladási árat is megszabta. Elrendelhetette továbbá, hogy bizonyos ideig csak a város tarthat fenn kocsmát. Annak jövedelmét a város és az egyház hasznára fordították.⁶¹

A mai város területén a XVI. század közepéig több malom épült a Rákospatakon és az Aranyoson. Ezek a tordai egyházak, az ágostonos szerzetesrend, magánszemélyek⁶² és valószínűleg a város birtokában voltak. A szekularizáció következtében az egyházi malmok átkerültek az unitárius egyház, valamint a város tulajdonába.⁶³ A XVII. században a városé volt az Aranyoson lévő háromkövű, valamint a Rákospatakon épült kétkövű malom.⁶⁴ Ezeken kívül valószínűleg kezelte az 1579-ben említett⁶⁵ ispotályhoz tartozó malmot is. A malmok jövedelméből részesültek a város tisztségviselői, valamint a városban szolgáló papok és tanítók. A jövedelmek kezelését malombírákra bízta, külön tisztviseleket rendelvén a belső malom (a Rákospatakon) és a külső malom (az Aranyoson) felügyeletére. Az 1670-es évekre azonban „a rossz apró patakalmok” nem tudták ellátni a város szükségletét, s ezért a tanács 1674. március 18-án úgy döntött, hogy az Aranyoson új malmot épít, amelynek költségeit a nemes polgárok egy része vállalta.⁶⁶ Ez a malom később Bethlen Miklós tulajdonába került, és hosszú per tárgyat képezte a város és a kancellár között.⁶⁷

⁵⁷ TVmJkv 89.

⁵⁸ EOE VIII. 319. - ErdFiskLt XI. szekr. Fasc. 3. - Orbán II. 169.

⁵⁹ EOE VIII. 371, IX. 93, 332, XI. 233, XVI. 608.

⁶⁰ Jkv 45.

⁶¹ A város statútumai gyakran foglalkoznak a bormérés módjával, ezért eltekintünk ezek felsorolásától.

⁶² KmJkv I. 1114, 1215, 1369, II. 2883, 3473, 3920. sz.

⁶³ Kemény: Appendix XI. 29. - BethLt 17. cs. 14. tétel.

⁶⁴ Jkv 27. - ÓTRefLt II/7. sz.

⁶⁵ BethLt 17. cs. 14. tétel.

⁶⁶ Jkv 55. - TvLt 1. cs. 1702. év.

⁶⁷ Orbán I. 306-307. - BethMLEv I. 455, 736-738. - TvLt 1. cs. 1702. év.

A Tordán élő mészárosok külön céhbe tömörültek.⁶⁸ 1665-ben a város megnevesítése következtében ellentét alakult ki a város vezetősége és a mészároscéh között. A város ugyanis élt a megnevesítés által biztosított mészárszéktartási joggal, és külön hentest tartott, aki a mészároscéhnél olcsóbban, a tanács által megállapított áron árulta a húst. Ezek az ellentétek több jogszabály és egyezmény megalkotásához vezettek, amelyek szabályozták a hentesek, mészárosok és húslátók működését.⁶⁹

Torda területén működött Erdély legfontosabb sókamarája, amely meghatározta a város jellegét. A XVII. században a sóaknák a fiskus kezelésében termeltek.⁷⁰ A város központjában volt a kamaraház, amelyet a XVI. század végén emeltek reneszánsz stílusban a volt ágostonos kolostor telkén.⁷¹ 1660⁷² és 1677⁷³ évi leltárai részletes leírást adnak az épületről, amely a kamaraispán és a számtartó lakásán kívül az idelátogató fejedelmek szálláshelye is volt.⁷⁴ A sókamarához nem tartozott külön szántóföld, hanem a város osztott évente a közösből annyit, amennyit a kamaraispán megművelhetett a fogadott béresekkal. Ezzel szemben a kamara saját birtokában voltak bizonyos kaszálórétek, mint a Keresztes nevű, vagy a Kolozshoz közelebb fekvő Királyrét. Innen biztosították az aknáknál dolgozó igásállatok szénaszükségletét. Szintén a sókamara kezelte a Varjascsere és Aljtó nevű halastavat, melyek a szekularizációkor az újtordai egyháztól és az ágostonos kolostor birtokából kerültek a kincstárhoz. A Kétágú-tó is ide tartozott, de ezt Apafi Mihály fejedelem elcserélte Bethlen Miklós Péterlaka völgyében fekvő tóhelyével. A kamara és sóaknák számára fát a város erdejéből rendelt a tanács, szükség szerint. Az aknák művelését, a sószállítást, a rétek kaszálását, a jégrakást, fahordást és egyéb, a kamara számára szükséges munkákat a városiak végezték megszabott bérért. 1665-ig az ótordaiak és egyházfalviak által fizetett dézsmát szintén a kamara gyűjtötte be a város polgáraitól.⁷⁵ A kamaraháznál szabad volt a kocsmá és mészárszék tartása, de a város rendtartása szerint; azaz a sókamara is akkor árulhatott két hétig bort a város valamelyik kocsmáján, amikor sor került rá.⁷⁶

A XVII. században a város földesúri jogokat is gyakorolt, birtokában lévén Indal falu egy része. Valószínűleg Torda a XVI. századi szekularizáció során nyerte el ezt a birtokot, amely 1495-ben az ótordai Szent Miklós-egyház Keresztelő Szent Jánosnak és Szent Ilonának szentelt két oltára papjává volt.⁷⁷ 1612-ben a városi tanács a jegyzőt bizta meg az innen elszökött jobbágyok felkeresésével és hazaszállításával, majd 1613. február 1-én adománylevelet is nyert a fejedelemtől e részjószágra.⁷⁸ Az indali birtok gazdálkodását a tanács által választott ispán vezette, kinek

⁶⁸ ErdLibReg XXI. fol. 162.

⁶⁹ Jkv 44, 46, 58, 59. - TvLt 1. cs. 1687. év.

⁷⁰ Approbate Constitutiones II. Rész, VIII. Cim, 48.

⁷¹ Balogh: *i.m.* 350-352.

⁷² ErdKLTymb XVI/1.

⁷³ A kolozsmonostori konvent levéltára. Urbaria fol. 786-890.

⁷⁴ Szalárdi János: *Siralmas krónikája*. KvAKvt Ms 297, 343. - Szalárdi János: *Siralmas magyar krónikája*. Kiad. Szakály Ferenc. Bp. 1980. 294.

⁷⁵ Az 1660-ban, 1677-ben készült leltárak, valamint az 1701-ben a császári udvar számára készített beszámolókból. (L. a 72-73. sz. j. 1701-re: Az ENMLt Kemény Sámuel gyűjteménye a KvAKvt-ban, *Chartophilaceum Transilvanicum*. XVIII. Ms 386.)

⁷⁶ Jkv 42, 43.

⁷⁷ Orbán I. 205.

⁷⁸ Jkv 29. - Orbán I. 243.

előírták, hogy miként dolgoztassa a jobbágyokat. A város itt malmot is tartott fenn, de ennek gondját egy másik fizetett tisztviselőre bízták.⁷⁹ Indalon kívül a városnak Szinden is lehetett birtoka, mert egy 1615. évi jegyzőkönyvi bejegyzés szerint a szindi quartát szintén a tordai egyházfiak gyűjtötték be.⁸⁰ A tordai unitárius pap valószínűleg Szinden is szolgált, és neki járó quartát gyűjtötték be a tordai egyházfiak.

Társadalmi viszonyok. Torda XVII. századi társadalmá híven tükrözi azokat a változásokat, amelyek a város életében ezekben az évtizedekben lezajlottak. A már említett megnevezések (1619, 1665) a város lakosságának majdnem egészét érintették, de a polgárság belső tagolódása ezeknél jóval korábban megkezdődött. A század elejére a lakosság már külön jogi helyzetű „rendek”-re oszlott. A korabeli oklevelek, a város jegyzőkönyve városi, nemesi és sóvágói „rendet” említenek.⁸¹ Ezért mi is az egykorú szóhasználat szerint nevezzük a város különböző társadalmi rétegeit. A lakosság legnagyobb része a „városi rend”-hez tartozott. Tagjai azok jogutódjai, akik a XIII. század végétől fogva évszázadokon keresztül városi kiváltságokkal éltek. Ezek a kiváltságok a lakosoknak önkormányzatot, szabad bíró- és papválasztást, szabad bíraskodást, gazdasági előnyöket (vásártartás, vámmentes kereskedés), bizonyos földesúri jogokat és a beszállásolási kötelezettség alóli mentességet biztosították⁸² ugyan, de helyzetük különbözött a szabad királyi városok polgáraitól. A Torda területén működő sóbányák és sókamara megteremtették a városi fejlődés gazdasági feltételeit, de egyben alkalmat szolgáltattak a fejedelmeknek, hogy beavatkozzanak a polgárság életébe.

1665-ig a „városi rend” köteles volt a fejedelemnek gazdálkodni, azaz itteni tartózkodása idején az egész udvart eltartani, ami komoly terhet jelentett.

A „városi rend” tagjai a fejedelemnek telekadót (cenzus) fizettek, és kinek-kinek ennek arányában adtak földet a határból.⁸³ Az adót a város szedette be saját tisztségviselőivel, és egy összegben fizette be a fejedelmi kincstárba.⁸⁴

A cenzuson kívül a városiak tartoztak az országgyűlés által kirótt kapuszám szerinti adóval is. Ezt szintén a város és nem a vármegye tisztviselői hajtották be.⁸⁵ 1665 után a megnevezett polgárok jogilag mentesek lettek volna az adó fizetése alól, de az országgyűlés, tekintettel a nehéz helyzetre, ellenkezésük dacára, 1-2 Ft-ot reájuk is kivetett.⁸⁶

Az egyházi tized szekularizációja után a dézsmát a város lakói a fiskusnak fizették, amelyet a kamaraispán gyűjtetett be.⁸⁷ Minden városi telken lakó köteles volt dézsmát adni terméséből, kivéve a megnevezett telkeket. Ennek negyede (quarta) a papnak és a tanítónak járt, és ezt a város 1665-ös megnevezése után is begyűjtötték a város lakóitól.⁸⁸

⁷⁹ Jkv 38, 41.

⁸⁰ Uo. 66.

⁸¹ Uo. 30, 42. - ÓTRefLt II/5, II/4. sz.

⁸² Csizmadia Andor: *A magyar városi jog*. Kvár 1941. 16.

⁸³ Kiss 87.

⁸⁴ Jkv 39, 79.

⁸⁵ DLt 331. sz.

⁸⁶ EOE XIII. 292, XIV. 228-229. - Jkv 47, 49.

⁸⁷ Jakó Zsigmond: *Adatok a dézsma fejedelemségkori adminisztrációjához*. Kvár 1945. 64. - ErdLibReg V. fol. 8.

⁸⁸ EOE XV. 113.

Komoly terhet jelentett a polgárok számára a fejedelmi futárok (posták) elszállásolása, postalovak és szekerek biztosítása Kolozsvárig és Enyedig. Sokszor a postának adott lovat nem küldték vissza a legközelebbi állomásra, hanem továbbvitték, vagy dolgoztatták, illetve tönkretették. Ezért a polgárok nem szívesen tartottak lovat. Ótorda tanácsa 1629-ben kénytelen elrendelni, 12 forint büntetés terhe alatt, „hogy az kik elégségesek az postaló tartásra, minden személy válogatás nélkül lovat tarcsianak”.⁸⁹

Mivel Torda „derék országútjában” helyezkedett el, és a város melletti Keresztesmezőn volt az ország hadainak gyülekezési helye, gyakran előfordult, hogy a városban szállásolták el az itt átvonuló vagy gyülekező katonákat. A katonák ellátása a városiakra rendkívüli terheket rótt, de alóluk felmentést is lehetett szerezni. 1640-ben I. Rákóczi György az ótordai református egyházfiakat felmentette e teher alól,⁹⁰ 1649-ben pedig II. Rákóczi György rendelte el, hogy az ótordai sóvágókat ne zaklassák katonai szállásadással.⁹¹

A „városi rend”-et céhekbe tömörülő kézművesek, kereskedők s egyéb foglalkozásokat (pl. fuvarozást és földművelést) űző emberek alkották. Ezek között az iparosok játszották a legnagyobb szerepet. Főleg a ruházati és élelmezési ipart űzők száma volt olyan nagy, hogy céheket tudtak létrehozni. A XVII. századból okleveles bizonyítékokkal rendelkezünk a szabó-, szűcs-, varga-, tímár- és mészároscéhek működéséről. A szabócéh 1643. október 18-án erősítetteti meg a fejedelemmel a „Magyarország szent királyaitól és Erdély fejedelmeitől” származó kiváltságait.⁹² A főleg szűrszabókat tömörítő ótordai céh együttműködött a kolozsvári és marosvásárhelyi szűrszabókkal, és azokkal együtt uralta az erdélyi piac nagyobb részét. Kiviteli monopóliumuk volt már a XVI. században.⁹³

A fejedelem 1629. július 1-én megerősítette a szűcsök céhszabályzatát is, mert „régir királyoktól” adatott privilégiumai „az országunkbeli disturbiumokban teljeséggel minden jóvainkkal egyetemben elvesztenek”. Ezért „követvén ebben az 1488, s mind pedig 1555 esztendőkbeli ez országbeli szűcsöknek constitutioit, s mind pedig ez mostani bevött szokásunkat” 28 cikkelyből álló céhszabályzatot állítottak össze.⁹⁴ A tordai szűcsök (az 1629-es céhszabály szerint) a város körül két mérföldes körzetet tudtak magukénak, ahonnan jogukban állt a bőröket felvásárolni és a kontárokkal szemben fellépni, akár erővel is.

I. Rákóczi György 1643-ban a vargák ugyancsak „régir királyoktól” származó céhszabályzatát erősítette meg. Ezt 1642. november 25-én állították össze az ótordai mesterek, mivel az ő kiváltságlevelük is elpusztult a korábbi háborús időkben.⁹⁵ A tordai tímárok részére kiállított 1643. évi oklevél szintén ismeretes.⁹⁶ A város levéltárában az újotordai csizmadiák 1636-ban kiállított céhszabályzata is fennmaradt.⁹⁷

⁸⁹ Jkv 38. - A postákkal több országgyűlési végzés foglalkozik: EOE VII. 183, IX. 105. A fejedelmi postaszolgálatról: Trócsányi 250-252.

⁹⁰ ÓTRefLt II/10. sz.

⁹¹ Orbán I. 264-265.

⁹² ErdLibReg XXI. fol. 15.

⁹³ Szádeczky 91-94, 135-136.

⁹⁴ ErdLibReg XXI. fol. 23. - *A céhes élet Erdélyben*. Válogatta, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Kovách Géza és Binder Pál. Bukarest 1981. 96.

⁹⁵ ErdLibReg XXI. fol. 16.

⁹⁶ Szádeczky 341.

⁹⁷ TvLt 1. cs. 1636. év.

Szintén korán kialakult a mészárosok céhe, akiknek hasonlóképp „régí királyoktól” származó kiváltságaik voltak. 1644. január 28-án kiállított kiváltságlevelük az ótordai mészárosokat megvédte az Ótordán, Újtordán és Egyházfalván tevékenykedő kontár mészárosokkal (vulgo Hentes) szemben, és Torda, valamint Kolozs megye bizonyos körzeteiben állatfelvásárlási jogot biztosított számukra.⁹⁸ A mészároscéh 1665 után szembe találta magát a megnevesített város mészárszéktartási jogával, ami több évtizedes súrlódásokhoz vezetett. A város ármegállapítási jogával élt, és a hús árát mindig úgy szabta meg, hogy a város hentese szerdán és szombaton olcsóbban áruljon, mint a mészárosok. Az árak betartásának és a mészárosok munkájának ellenőrzésére a tanács minden évben húslátókat rendelt.⁹⁹

Lehet, hogy az idézettekén kívül más céhek is léteztek a városban. Például a város polgárai bortermelésének ismeretében feltételezhető kádarcéh működése. Emellett lehetett a pékeknek is valamilyen érdekvédelmi szervezete. Erre utal a város egy határozata, amely elrendeli, milyen cipót süssenek a vásárra.¹⁰⁰

A város lakói közül sokan foglalkoztak sófuvarozással vagy sókereskedéssel. A sót az aknákról a marosváradjai portusra szekéren szállították, és ott dereglyékre rakták. A szekeresek a céhekhez hasonló szervezetekbe tömörültek dékánok vezetése alatt, akiknek tevékenységükért bizonyos számú só járt az aknákról.¹⁰¹ Szintén a szállításban vettek részt az úgynevezett celleristák vagy sóhajósok. Ők ácsolták össze a dereglyéket, és azokat az Aranyoson leüsztták a Maroson levő kikötőbe. A rakodás ott történt, majd a folyón lehajóztak a sóval Lippáig, vagy ha a körülmények megengedték, egészen Szegedig. Elöljárójukként szintén két dékánt említenek, akik a munkát szervezték.¹⁰²

A sóbányászat és sókereskedelem ugyan fejedelmi monopólium volt, de mindkét tevékenységbe bérlő vállalkozókként gazdag polgárok is bekapcsolódtak.¹⁰³

A „városi rend” tagjai közé kell számítsuk az értelmiségieket. Ide tartoztak az unitárius és református papok, a tanítók, a sókamara különböző tisztségviselői (számtartók, máglások, kulcsárok) és nem utolsósorban a város vezetésében fontos szerepet betöltő jegyzők és egyéb tisztségviselők. Ha figyelembe vesszük, hogy a város tisztségviselői év végén írásban számot kellett adjanak évi tevékenységükről, a rájuk bízott jövedelmek kezeléséről, akkor nagyobb részüket nyugodtan sorolhatjuk a város tanult emberei közé. E társadalmi réteg képviselőinek nevét a jegyzőkönyvben szereplő tisztségnévsor tartotta fenn.

A „sóvágó rend” tagjait a városi vagy a városon kívülről származó bérmunkások alkották, akiket a sókamara alkalmazott a só bányászására. Két külön csoportjuk alakult. Akik egész évre szegődtek, fizetésükben posztót is kaptak. Ezért őket posztós sóvágóknak, a többieket, akik csak időszakosan dolgoztak a bányában, vendég (idegen) sóvágóknak nevezték. Az aknában a munka megszervezése és irányítása a sóvágók közül kiemelt személyek hatáskörébe tartozott. Ezek voltak a sóvágóbírák és dékánok a posztós sóvágók, valamint a kapitányok a vendég sóvágók esetében. A munkarend és munkafegyelem betartása sajátos rendszabályok megfogalmazásához vezetett. „Ha mely sóvágónak nem tetszenék az akna fenekén mondott törvény, appellalhat a gérára, ha ott is nem tetszik, a kamaraházhoz” -

⁹⁸ ErdLibReg XXI. fol. 162.

⁹⁹ Jkv 46, 48, 59. - TvLt 1. cs. 1687. év.

¹⁰⁰ Jkv 46.

¹⁰¹ KvLt Fasc I/100.

¹⁰² Dernschwam 86-88. - Engel: *i.m.* II. 22-27. - Călători II. 22-23. - ErdLibReg V. fol. 8.

¹⁰³ EOE V. 42. - TVmJkv 266-267, 319, 354-356.

mondja ki a tordai sóvágók 1673. február 5-én összeállított „törvényes könyve”.¹⁰⁴ Tehát az aknában történt bűncselekményeket (lopás, hatalmaskodás, vérontás stb.) a sóvágóbírák büntették 12 forint erejéig. Ha az ítélet nem tetszett, a „gérára”, azaz a felszínre lehetett fellebbezni, ahol a máglást illetve bíraskodás joga. Tőle a kamaraházhoz fellebbezettek, ahol már a kamaraispán mondott ítéletet. A sóvágók többsége a városiak közül került ki, és „örökségük” révén a város vezetésének és törvényeinek is alá volt vetve.¹⁰⁵ Amikor Bethlen Gábor fejedelem 1614-ben a tordai sóvágóknak adományozta az újtordai templom körül lévő kastélyt, mentesítette őket a tordai bíró bíraskodásától, kivéve az örökségeik ügyében folytatott pereket.¹⁰⁶ Erre hivatkozva a sóvágók kivonták magukat a közös terhek viselése alól (az Aranyoson lévő híd karbantartása, tó- és malomgátak, utak építése, város őrzése). Az 1631 júniusi országgyűlés biztosokat rendelt az ügy elintézésére, akik kimondták, hogy „a sóvágók is peres ügyekben a város bírótól ítéletnek meg” és részt vállalnak a „városi rend” terheiből.¹⁰⁷ Ezt a különállást a városiakat megnemesítő 1665 májusi országgyűlés is fenntartotta, amikor kimondta: „A sóvágók mindazonáltal és aknákhhoz tartozó szolgálak, kamaraháztól el nem szakaszthatnak, hanem az ő állapotjukban excipialva lévén a nemességtől, elébbeni hivataljokban megtartatnak.”¹⁰⁸

A tordai „nemesi rend” kialakulása több évszázados folyamat eredménye. Ennek lényege, hogy a megnemesített személye és telke kikerült a városiak által közösen viselt terhek fizetése alól. A tordai nemesek helyzetét jól megvilágítják Báthori István fejedelem szavai, amikor kolozsvári nemesek jogállásáról szól: „Mert wgymond az kolchios varossy nemessek chiak nominetenus nobilisok, nem ugy minth az Eniediek, Thordayak, Desiek, Vassarheliek és egiebek. Mert ugymond ezek adot, dezmat, hazaktol zolgalatot semmyth nem adnak, hanem per totum zabadosok. De az Colosuarban valo nobilitatusok adot adnak, dezmat adnak, lowakot posta ala es magokat es hazakat, hazak nepevel egietemben minden rendbely zolgalat ala, tanquam plebeos homines, kenzerytik eyel nappal...”¹⁰⁹ A városi telek megnemesítése ellen a tanács mindig tiltakozott, de nem sok eredménnyel, mivel, főleg a Báthoriak alatt, a nemesek száma Tordán megszorodott. A városban élő nemesek kiváltságolt házukon kívül csak maguk építette halastavaikat és malmaikat mondhatták magukénak. A szántók, legelők, erdők a város közös tulajdonát alkották, s ezáltal a nemesek is csak a közösség által osztottból részesültek. A nemesek jogi különállása abban nyilvánult meg, hogy csak a vármegye székin lehetett őket perbe fogni, a városi törvényszék előtt csak a nemesek által polgár ellen indított perek zajlottak.¹¹⁰

¹⁰⁴ TvLt 17. cs. 1747. év. „Az Thordai sóvágóknak törvényes könyve.” 1747-ből származó másolat tartotta fenn a tordai posztós és vendég sóvágók közötti 1673. február 5-én kelt 35 pontból álló egyezményt. Ebben említik, hogy „az mely törvények voltak Sebessi Miklós idejéből”, azok érvényben maradnak. Sebessi Miklós 1652-1655 között volt fejedelmi prefektus (Trócsányi 327), tehát már akkor a tordai sóvágók rendelkeztek írott rendtartással.

¹⁰⁵ Wolf Rudolf: *Adatok az erdélyi sóbányászok (sówágók) fejedelemség korabeli helyzetéről*. Korunk 1990. 1632-1635.

¹⁰⁶ ErdFiskLt XI. szekr. Fasc. 21, Libri 2. - ErdLibReg VII. fol. 139.

¹⁰⁷ EOE IX. 269-270. - Kemény József: *Diplomatarium Transilvanicum a KvAKvt-ban VII. 541. - Orbán I. 278-279.*

¹⁰⁸ EOE XIV. 126. - TvLt 1. cs. 1718. év. - Weress 27-28. - Orbán I. 248-250.

¹⁰⁹ Jakab Elek: *Oklevéltár Kolozsvár története I-III. kötetéhez*. Bp. 1888. II. 170.

¹¹⁰ Orbán Balázs részletesen foglalkozik a kérdéssel, ezért nem térünk ki ennek ismertetésére. Orbán I. 238-242.

Egyházi viszonyok. A XVII. századi Tordát nemcsak a jogi, de a vallási sokszínűség is jellemezte. A XVI. század végén az ó- és újtordai részből álló város lakossága mondhatni egészében unitárius volt, és két egyházközségbe szerveződött.¹¹¹ A város elpusztulása után azonban az újtordai unitárius papot nem említik többé. Az unitárius jelleg 1602 után Egyházfalvának Tordába való bekebelezése hozott változást. Egyházfalván valószínűleg már a XVI. század óta létezett református egyházközség, és ahhoz tartozhattak a város más részeiben élő reformátusok is. 1608-ban Vásárhelyi Jánost, az egyházfalvi templom református papját említik, de 1610-ben Békesi János már a tordai és egyházfalvi közösség lelkipásztora.¹¹² A reformátusok száma a század eleje óta állandóan növekedett. 1634-ben I. Rákóczi György fejedelem már azt írja, hogy „az egyházfalvi orthodoxa ecclesia” hívei „vadnak ők ennyen mint hűségtek az unitaria religion valók”, és elrendeli, hogy az Aranyoson lévő malom jövedelmének és vámjának egy részét a város adja az „egyházfalviak scholajához”.¹¹³ Az újtordaiak megnevesítése után főleg reformátusok telepedtek ebbe a városrészbe, akik ott külön egyházközséget hoztak létre.¹¹⁴

Ami a templomokat illeti, az ótordai piaci nagytemplom a XVII. században végig az unitáriusoké maradt, az újtordai templom azonban, az unitárius lakosság pusztulása után, az ide telepített reformátusok tulajdonába került. Az egyházfalvi reformátusoknak az Aranyos melletti templomát a XVIII. században Kistemplomnak nevezték. Ezt Prezner Kristóf kamaraispán 1714-ben elfoglalta azzal az indoklással, hogy a tordaiak nem használták, „disznó és marha” járt benne, s mivel „azt a templomot pedig nem Calvinus János csináltatta... hanem a catholica religion lévők”.¹¹⁵ Ez a templom a szekularizáció során juthatott a reformátusok kezére. A reformátusok száma növekedésével a Rákócziak átadták nekik az ótordai volt ágostonos kolostor Basta idejében elpusztult templomát.

Azt, hogy a XVI. század közepéig létező ágostonos kolostor a mai ótordai református templom telkén állott, két oklevél bizonyítja. 1608-ban szó volt egy olyan ingatlan adásvételéről, „mely rész ház vagy az Nagy-ucziában az pusztá Calastrom ellenében, egyfelől Szigyártó András deák uram háza, másfelől pedig az néhai Lakatos Pál házahelye” között.¹¹⁶ Szigyártó András említett házaról 1609-ben azt írták, hogy az a Piac utcán („in platea theatri, vulgo Piacz ucza”) áll.¹¹⁷ Tehát Nagy és Piac utcának ugyanazt nevezték, ami azt jelenti, hogy a „pusztá Calastrom” tulajdonképpen a Piac utcában állott, mégpedig a mai református templom közelében, melyet szintén a Piac utcában levőnek mondanak a források.¹¹⁸ Szalárdi János azt írja Siralmas krónikájában, hogy I. Rákóczi György „Tordán is a kamaraház mellett, amely öreg egyház a kastélyban lévő, Basta György idejebeli romlásban az ottvaló szegény lakosok belészorulván és az észak felől való oldala lövéssel rájuk rontatván és a belészorult szegény lakosnép fegyverre hányattatván, ettől fogva pusztában állott vala”, azt a fejedelem felépítette tornyostul, és harangot öntetett számára.¹¹⁹ A Basta idejében elpusztult „öreg

¹¹¹ Benczédi 1888. 87-97.

¹¹² ÓTRefLt II/1, II/2. sz.

¹¹³ Uo. II/7. sz.

¹¹⁴ Uo. - Orbán I. 274, 275, 410.

¹¹⁵ ÓTRefLT II/144, 4. sz. (Tordán)

¹¹⁶ BethLt Thury.

¹¹⁷ ErdLibReg VI. fol. 276^v.

¹¹⁸ ÓTRefLt II/151. sz. (Tordán)

¹¹⁹ Szalárdi: *i.m.* 343.

egyház” nem más, mint a volt ágostonos kolostor temploma, amelynek melléképületei helyén építették a Báthoriak a XVI. század végén a kamaraházat. A reformátusok 1646 előtti években kaphatták meg a volt kolostor templomát, mert a Szalárdi által említett harangot, egy 1753-ban készült egyházi leltár szerint, 1646-ban öntötték.¹²⁰ A templom újjáépítése azonban pénzihiány miatt hosszú ideig tartott. 1655-ben és 1657-ben az egyház adakozásra szólította fel a más helységekben élő reformátusokat „az óthordai puszta kastélybeli templom” építéséhez szükséges pénz összegyűjtésére.¹²¹ A város újabb felégetése 1658-1660 között ismét megrongálta a templomot, mert az 1672-1674-ből származó kuratori számadások a templom kijavítására tett újabb költségeket sorolják fel.¹²²

Torda erődítményei. Tordát a középkorban nem védték falak, de ez nem jelenti azt, hogy a lakosság nem alakított ki valamilyen erődítményt, ahová veszély esetén menekítette magát és javait. Ilyen erődítmények voltak a város templomai köré épült „kastélyok”.¹²³ A tordai kastélyt első ízben 1541-ben említik,¹²⁴ tehát ekkor már létezett. Ez az adat feltehetően az újtordai templom köré emelt erődítményre vonatkozatható. Szalárdi fent idézett szövegéből kiderül, hogy Basta e kastélyban állomásozott, és onnan indította támadását az Ótorda területén a kamaraház mellett levő egyház ellen. Ebből következik, hogy csak Újtordáról indulhatott el erre az akcióra. 1614-ben Bethlen Gábor fejedelem ezt az erődítményt adományozta a sóvágóknak.¹²⁵ Ez az oklevél pontosan meghatározza a kastély helyét. Mivel Ótordán a források nem említenek semmilyen erődítményt, ott a kamaraház melletti templom szolgálhatott menedékhelyül. Orbán Balázs véleményével szemben biztosra vehető tehát, hogy a XVII. század eleji adatok az újtordai templomkastélyról szólnak. Ennek következtében a város itt közölt jegyzőkönyvében található határozatok, rendtartások erre az erődítményre vonatkoznak.¹²⁶ Egyébként ugyanezt támasztja alá maga Orbán Balázs is, amikor azt állítja, hogy az újtordai templomkastély kapubástyáján állott az a felirat, melyet „Rota Transilvaniae” elnevezés alatt a város jegyzőkönyvébe is bevezettek.¹²⁷

Az ótordai kastély 1614 után épülhetett, miután a fejedelem az újtordai erődítményt a sóvágóknak adta. 1616. május 21-én a városi tanács úgy határozott, „hogy az Castel építéséhez fogjunk”. Szerintünk ez azt jelenti, hogy ekkor kezdtek az ótordai kastély építéséhez a volt ágostonos kolostor temploma mellett. Ezt bizonyítja az itteni kastély kapubástyáján Orbán Balázs által még látott 1616-os évszám.¹²⁸ Ekkor azonban, talán anyagi okokból, valószínűleg csak a kapubástya készült el, mert 1655-ben még „puszta kastélybeli templom”-ról beszéltek.¹²⁹ Várad eleste után a török veszély közvetlenebbé vált, Torda végvári teendők vállalására kényszerült, és ennek során kerülhetett újra napirendre a kastély építése. Az újtordai kastély védőrendszere ekkorára elavulttá vált, és ezért dönthetett a város az ótordai református templom közelében 1616-ban elkezdett

¹²⁰ ÓTRefLt II/385. sz. (Tordán)

¹²¹ ÓTRefLt II/13, II/16. sz.

¹²² Uo. II/19. sz.

¹²³ B. Nagy Margit: *Váarak, kastélyok, udvarházak, ahogy a régiek látták.* Bukarest 1973. 20-22.

¹²⁴ EOE I. 70.

¹²⁵ „totale et integrum castellum nostrum Ujj Thorda vocatum... circa templum ejusdem oppidi constructum et erectum...” ErdLibReg VII. fol. 139. - Orbán I. 262-263.

¹²⁶ Jkv 23. - Orbán II. 198-202.

¹²⁷ Orbán II. 263-264. - Jkv 23.

¹²⁸ Orbán II. 195.

¹²⁹ ÓTRefLt II/13. sz.

kastély befejezése mellett. 1678 márciusában¹³⁰ a hadászati céloknak megfelelő, új, olasz típusú bástyák építéséhez kezdtek.¹³¹ 1678-1679 között meg is épült az erősség déli oldala a „két bástya közfalával együtt az kapuig fundamentumából” (amint a délnyugati bástya felirata bizonyítja).¹³² Egy 1753-ból származó egyházi összeírás szerint az ótordai református eklézsiának van hat belső öröksége vagy fundusa, a „hetedik pedig a kastély a circumjacens helyekkel együtt, mely kastélynak és ahoz ragasztott templomnak, úgy a mellette lévő darab areának észak felől szomszédgya a kamaraház, napkeletről a piacról lejáró közönséges út, délfelől a Zejk uram malmán lévő út, napnyugatról pedig a patakon lévő fiskális majorház”.¹³³

A város önkormányzata. A XVII. századi Tordát is választott tisztségviselők igazgatták. A városi önkormányzat testületi szerve a tanács (szenátus) volt. A városi elöljáróságot vagy belső tanácsot (magisztrátus) a bíró, jegyző és a város egyes gazdasági feladatait irányító tisztségviselők (vásárbíró, tóbíró, erdőbíró stb.) alkották.

Torda, majd 1619 és 1665 között Ótorda legfontosabb döntési szerve a tanács volt. A tanácsstagok száma 1606-1661 között 20 és 28 között váltakozott, de leggyakrabban 22-25 között volt. A tanács „bíró hirdetésére” gyűlt össze, és ekkor „jövetelekre megvonták az nagy harangot”.¹³⁴ A tanács személyi összetételéről a bíró és az esküdt polgárok együttesen döntöttek, de úgy, hogy a tanácsban mindig képviselve legyen a város valamennyi közössége (céhek, sóvágók, nemesi rend).¹³⁵ Új tagok választásánál figyelembe vették, hogy az eltávozott szenátor melyik közösség érdekeit képviselte, és abból választották (vagy maga a közösség jelölte ki) az új tanácstagot.

A tanács feladata a város tisztségviselőinek a megválasztása, ezek tevékenységének ellenőrzése, a város gazdálkodásának a felügyelete, a helyhatóság törvényeinek betartatása és új jogszabályok alkotása. Amint a jegyzőkönyv határozataiból is kiderül, a tanács választotta vagy visszahívta a bírót, esküdt polgárokat, a saját testülete tagjait. Számvevők útján elszámoltatta a tisztségviselőket, meghatározta a tisztségviselők fizetését. Határozatokat hozott a város határában lévő földek használata felől. Ellenőrizte a kocsmáltatás, malom, vám és vásártartási jog gyakorlásából származó jövedelmeket. De ügyelt a polgárok erkölcsi életére is és a város középületeinek karbantartására.

A bíró és az esküdtek együttesen alkották a belső tanácsot (magisztrátust), amely a város legfőbb önkormányzati szerve volt. 1605-ig e testület a bíróból és tizenkét esküdt polgárból állott, de ebben az évben a tanács úgy döntött, hogy „bíró uram mellett elegendő hat polgár és egy esküdt notarius”.¹³⁶ Ez az összetétel és taglétszám megmaradt 1665-ig. A bírót, akit Tordán főbírónak (judex primarius) neveztek, évente választották a tekintélyes és gazdag polgárok közül. A belső tanács elsődleges feladata az igazságszolgáltatás volt. Mivel az esküdteket és a bírót legtöbbször a tapasztalt, de idős polgárok közül választották, a belső tanácsban az esküdt polgárok között mindig volt két ifjú polgár, „hogy alternatim jelen legyenek mindenkor bíró uramnál”,¹³⁷ álljanak rendelkezésére, és tanuljanak bele az ügyek

¹³⁰ Jkv 60.

¹³¹ B. Nagy Margit: *i.m.* A 69. kép közli az erődítés tervrajzát.

¹³² Orbán II. 195.

¹³³ ÓTRefLt II/385. sz. (Tordán)

¹³⁴ Kiss 83.

¹³⁵ DLt 212. sz. - Kiss 84.

¹³⁶ Jkv 63.

¹³⁷ Uo. 34.

intézésébe. Az „ő fáradságokért két-két köből búzát az Aranyas molnából” rendelték nekik évi fizetésként.¹³⁸ 1605 után tehát Tordán, majd 1619 után Ótordán a belső tanácsot a bíró, négyöt polgár (cives maiores, seniores), két ifjú polgár (cives juniores) és a jegyző alkotta. Ezek közül a jegyzőnek, az igazságszolgáltatásban való részvétele mellett, a város „prothocolumának” (jegyzőkönyveinek) vezetése és az írásbeli teendők elvégzése volt a feladata. A jegyzők a városba kerültek unitárius tanítók, az ott élő nemesek vagy később kamarai tisztek közül kerültek ki. A város fontosabb tisztségviselőinek (bíró, jegyző, ifjú polgárok) meghatározott évi fizetésük volt, de ezen kívül, a polgárokkal együtt, részesültek az igazságszolgáltatásból származó jövedelemből is.

Torda megnevesítése 1665-ben változást hozott a város vezetésében is. A tanács addigi szerepét átvette a nemesi universitas. Ennek következtében az „nemes thordai universitas” választotta meg a város tisztviselőit. A város élére hadnagyot állítottak, akinek hatásköre megegyezett az eddigi főbíróéval. A hadnagy mellé, esküdtek helyett, a megyékhez hasonlóan ülnökök (asszessorok) kerültek. Számuk az 1665-1677 közötti években 13 és 19 között mozgott. Az asszessorok választásánál már inkább a tekintélyi elv érvényesült, mert ott találjuk közöttük a partiumi nemesség Tordára menekült képviselőit, vagy azokat, akik a vármegyei vagy a fejedelmi igazgatásban játszottak fontosabb szerepet. A céhek képviselőinek inkább a városi közigazgatás jelentéktelenebb tisztségei maradtak. Torda fokozatosan a vármegyei nemesség ellenőrzése alá került, mert a város hadnagyának választását a vármegye főispánjai hagyták jóvá. Ezt sérelmezték is a város képviselői Teleki Mihály főispánnál 1675-ben,¹³⁹ de nem sok eredménnyel, mert amint Szaniszló Zsigmond naplójából kiderül, továbbra is a két főispán jóváhagyása után választhatták meg a hadnagyot.¹⁴⁰ A nevesítés előtti korszakhoz képest új tisztségeként jelent meg a „cimator”, aki a perbehívást végezte, valamint „hús- s serlátók”, akik a város mészárosait és kocsmáit ellenőrizték.

A magyar jogrend, amint azt Werbőczy megfogalmazta, biztosította, „hogy a szabad városok is nemkülönb a saját céhükben és maguk között a kereskedők, kalmárok, szabók, szűcsök, vargák, tímárok, más mesteremberek is a fejedelem hozzájárulásával statutumokat hozhatnak...”¹⁴¹ Úgy tűnik, hogy a tordai sóvágóknak már a XIV. században voltak saját rendszabályaik.¹⁴² A XV. században már említést tesznek az oklevelek a város szokása szerint (secundum consuetudinem dicti oppidi) történt ítélelhozatalról (1455).¹⁴³ 1559-ben a város törvényszéke előtt folytatott perben a felek többször hivatkoznak a település ősi jogszabályaira (ab antiquo civitatis nostre legem et consuetudinem).¹⁴⁴ Amikor Báthori Kristóf fejedelem 1579-ben Pogány Miklós tordai bírónak a városban egy malmot adományozott, akkor azt is megszabta, hogy a beiktatást a város szokásai alapján végezzék (juxta morem et consuetudinem vestram in talibus observatam introducere et statuere).¹⁴⁵ Ezek az adatok nyilvánvalóvá teszik, hogy Torda lakói saját belső törvényeik szerint éltek. Ezek a „constitutiók... valamelyeket magunk hasznára rendeltünk” kötelezők voltak mindenki

¹³⁸ Uo.

¹³⁹ TvLt 1. cs. 1675. év.

¹⁴⁰ TTár 1889. 249-250.

¹⁴¹ *Magyar törvénytár. Werbőczy István Hármaskönyve.* Bp. 1897. III. Rész, 2. Cim, 379.

¹⁴² Ub II. 439-440.

¹⁴³ KmJkv I. 1215. sz.

¹⁴⁴ BethLt Pogány levelek, 1559. október 23.

¹⁴⁵ BethLt 17. cs. 14. tétel.

számára. A városba telepedőtől megkívánták, hogy „magát arra obligallya, hogy mindenekben az város törvényének, rendtartásának és bíró uramnak engedelmes leszen”.¹⁴⁶

Egy 1559-ben kelt perirat említést tesz olyan bevallásról, mely „vallas nylywan vagion az varas könweben” és több olyan iratról, amely „az varas ladaiban” volt.¹⁴⁷ Ezek szerint Tordának saját levéltára volt, amelyben őrizték a város jegyzőkönyveit és iratait. A helyhatósági jogszabályokat gyakran a törvénykezési jegyzőkönyvbe jegyezték be, mivel ilyeneket sokszor a törvénytudói üléseken alkottak az esküdt polgárok és tanácsstagok.¹⁴⁸ Torda város levéltára azonban elégett, elpusztultak kiváltságlevelei, valamint korábbi jegyzőkönyvei.¹⁴⁹ A város levéltári anyagáról 1676. január 5-én készült jegyzék alig 63 tételt sorol fel, és ezek között nem található XVII. századnál korábbi iratok.¹⁵⁰ A pusztulás készítette a város vezetőit, hogy 1603-ban új jegyzőkönyvet nyissanak, melyet most teszünk közzé.

Torda város tanácsi jegyzőkönyve ékes bizonyítéka annak a műveltségi szintnek, amelyet egy erdélyi magyar mezőváros polgárai elértek a XVII. században, egyben értékes emléke e táj beszélt és írott régi magyar nyelvének.

*

Torda város alább közlésre kerülő 1603-1678. évi tanácsi jegyzőkönyve a Bethlen családnak a Magyar Országos Levéltárban Budapesten őrzött levéltárában található. Az eddig ismeretes adatok alapján nem állapítható meg, hogy miként kerülhetett a Bethlen család levéltárába ez a Torda városát illető fontos kötet. Ismerve azonban Bethlen Miklós kancellár tordai érdekeltségeit és vitás ügyeit a várossal,¹⁵¹ feltételezhető, hogy e perek folyamán jutott a jegyzőkönyv Bethlen birtokába és őrződött meg a család levéltárában.

A kézirat negyedréti alakú, bőrkötésű, 140, eredetileg számozatlan levelet (folia) tartalmazó kötet. A foliákat utólag kétszer is számozták. Mégpedig a 6-55 levélen a lapok jobb felső, illetve 1-140 levélen az alsó sarkán. Közlésünkben mindig a lap alsó sarkában lévő számozásra utalunk. A jegyzőkönyv két, tartalmilag különböző részből áll. Az 1-54 levél tartalmazza azokat a határozatokat, amelyeket Torda város tanácsa hozott 1603 és 1678 között. Az 59-től 140 levélre terjedő második rész a tisztségviselőket sorolja fel a fent említett évekből. E második részben is találni azonban jogszabályokat a tisztségviselők névsorai mellett. Ezeket közlésünkben kiemeltük innen, és a megfelelő évi többi határozat közé soroltuk be. A jogszabályokat időrendbe helyeztük. Ott, ahol nem volt adott az időpont, hogy a határozat mikor született, a bejegyzési sorrend és a kézírás azonosítása alapján igyekeztünk megállapítani a keletkezés időpontját. Ha ez csak hozzávetőlegesen sikerült, jegyzetben utalunk a besorolás bizonytalanságára.

¹⁴⁶ Jkv 26.

¹⁴⁷ BethLt Pogány levelek, 1559. október 23.

¹⁴⁸ Jkv 59.

¹⁴⁹ ErdTörtAd I. 201-202. A kiváltságlevelek elégesét említi az 1602. május 1-én kelt, Báthori Zsigmond által kibocsátott oklevél. Orbán I. 240-241.

¹⁵⁰ TvLt 1. cs. 1676. év.

¹⁵¹ BethMLev I. 256-259, 455, 736-738. - TvLt 1. cs. 1702. év.

Torda város tanácsi jegyzőkönyve 1603-1678

Közlésünkben a teljes átírás és a szintén szélsőséges betűhűség közötti józan átmenettel a szöveg hiteles történeti hangulatának, jellegzetességeinek megőrzésére törekedtünk, de csak akkora mértékben, hogy az ne menjen az olvashatóság rovására; tehát hozzáférhető legyen a nem szakemberek számára is. A (magán- és mással)hangzók esetében az ejtésbeli hűség visszaadására igyekeztünk, lehetőleg a mai helyesírási szabályok szem előtt tartásával.

Az olvasást erősen megterhelő régies betűalakok közül az alábbiakat a következőképpen írtuk át:

-chi, -chy, -czi (ha *cs* hangot jelöl) = csj

-gi, -gj (ha *gy* hangot jelöl) = gy

i, j, y = *i*, illetve *j*

-li, -lj = *ly*

-ni, nj (ha *ny* hangot jelöl) = ny

oe, eo = *ö, ő*

s (ha *sz* hangot jelöl) = sz

-ti, -tj (ha *ty* hangot jelöl) = ty

u, v = a kiejtésnek megfelelően

ue, w (ha *ü* hangot jelöl) = *ü, ü*

z (ha *sz* hangot jelöl) = sz

3 = z

Megtartottuk viszont az olyan nem zavaró archaizmusokat, mint amilyenek az alábbiak:

a magánhangzók kettőzése (*aa, ee* az *á* és *é* hang jelölésére);

a magánhangzó utáni mássalhangzó kettőzését (például: *melly*);

a *d, g, t* utáni *h* hang jelölését, a szótestben is (például: *penigh, meghtekintvén, meghmivel*);

a *z* hangot *sz*-el jelölő írásmódot (például: *végesztetett, pénszt*).

Az ékezeteket, akkor is, ha az eredetiből hiányoztak, a mai helyesírási szabályoknak megfelelően jelöltük, kivéve a latin szavakat. A központosítást értelemszerűen alkalmaztuk.

A külön- és egybeírásnál általában a ma érvényes szabályok szerint jártunk el. Hasonlóképpen a nagy kezdőbetűk használatában.

A család-, helység- és dűlőneveket minden esetben teljesen betűhíven közöljük.

A szövegbeli rövidítéseket feloldottuk. A kihúzott szavakat vagy szövegrészeket lapalji jegyzetben közöljük. A megcsonkult szövegrészek kiegészítéseit és egyéb szövegbeli beavatkozást szögletes zárójelbe tettük. Az eredeti kézirat folia-számát a bekezdés elején (illetőleg a szövegben) szintén szögletes zárójelben jelöltük.

Rövidítésjegyzék

ArSzLt = Aranyosszék levéltára a KvÁLt-ban

Benczédi 1888 = Benczédi Gergely: *Tordai unitárius papok*. Keresztény Magvető 23/1888. 84-97.

Benczédi 1889 = Benczédi Gergely: *A tordai unitárius algymnázium igazgatói*. Keresztény Magvető 24/1889. 12-26.

BethLt = Gr. Bethlen család levéltára a MOL-ban

BethLt Pogány = Pogány család levelei a BethLt-ban

BethLt Thury = Thury család levelei a BethLt-ban

BethMLev = *Bethlen Miklós levelei*. Összegyűjtötte, sajtó alá rendezte, a bevezető tanulmányt és a tárgyi jegyzeteket írta Jankovics József. I-II. Bp 1987.

Bp = Budapest

Călători = *Călători străini despre țările române*. I-II. București 1968-1970.

Címerlevelek = Sándor Imre: *Címerlevelek* I-II. Kvár 1910-1912.

Csánki = Csánki Dezső: *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*. V. Bp 1913.

den. = denarius

Dernschwam = Dernschwam, Hans: *Erdély, Besztercebánya, Törökországi útinapló*. Bp 1984.

DLt = Dés város levéltára a KvÁLt-ban

ENMLt = Az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltára a KvÁLt-ban

EOE = *Erdélyi Országgyűlési Emlékek*. Szerk. Szilágyi Sándor. I-XXI. Bp 1875-1898.

ErdFiskLt = Erdélyi Fiskális Levéltár a MOL-ban

ErdKLtLymb = Az erdélyi káptalan országos levéltára a MOL-ban, Lymbus

ErdLibReg = Az erdélyi káptalan országos levéltára a MOL-ban, Libri Regii

ErdTörtAd = *Erdélyi Történelmi Adatok*. Szerk. Mikó Imre és Szabó Károly. I-IV. Kvár 1855-1862.

Fl., fl. = florenus

fol. = folia

Jkv = Torda városi tanácsi jegyzőkönyve a BethLt-ban

Kemény: Appendix = Az ENMLt Kemény József gyűjteménye a KvAKvt-ban, Appendix Diplomatarii Transilvanici

Kiss = Kiss Andrei: *Relațiile dintre Turda Veche și Turda Nouă în cea de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea și primul deceniu al secolului al XVII-lea*. Potaissa. Turda 1978.

KmJkv = *A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei (1289-1556)*. Kivonatokban közlése és a bevezető tanulmányt írta Jakó Zsigmond. I-II. Bp 1990.

KolLt = Kolozs város levéltára a KvÁLt-ban

KvAKvt = Akadémiai könyvtár, Kvár

KvÁLt = Állami Levéltár, Kvár

Kvár = Kolozsvár

KvLt = Kvár város levéltára a KvÁLt-ban

Lt, lt = levéltár

MOL = Magyar Országos Levéltár, Bp

Orbán = Orbán Balázs: *Torda város és környéke*. I-II. Bp 1986.

ÓTRefLt = Az Ótordai Református Egyházközség levéltára az Erdélyi Református Egyházkerület kolozsvári Gyűjtőlevéltárában és Tordán.

Sz = Századok

Szádeczky = Szádeczky Lajos: *Iparfejlődés és czéhek története Magyarországon*. I-II. Bp 1913.

TMÁO = *Török-magyar-kori államokmántár*. Szerk. Szilády Áron és Szilágyi Sándor. I-VII. Pest 1868-1874.

Trócsányi = Trócsányi Zsolt: *Erdély központi kormányzata, 1540-1690*. Bp 1980.

TSzle = Történelmi Szemle

TTár = Történelmi Tár

TvLt = Torda város levéltára a KvÁLt-ban

TVmJkv = Torda vármegye törvénykezési jegyzőkönyve 1607-1662, TVmLt-ban

TVmLt = Torda vármegye levéltára a KvÁLt-ban

Ub = *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*. Bearb. von Franz Zimmermann, Carl Werner, Gustav Gündisch. I-VII. Hermannstadt-Bukarest 1892-1991.

ÚTRefLt = Az Újtordai Református Egyházközség levéltára az Erdélyi Református Egyházkerület kolozsvári Gyűjtőlevéltárában

Veress: Documente = Veress, Andrei: *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*. I-XI. București 1929-1939.

Weress = Kövendi Weress Sándor: *Torda őscsaládai*. Kvár 1891.

**Laus Deo semper.
Ordines sive constitutiones senatorum et
civium oppidi Thorda ab Anno Domini 1603¹⁵²**

Az törvénynek méltóságga és ereje nem abban vagon, hogy azt az bírák hozzák, és az kösség köz[ött] kihirdessék, hanem inkább abban, hogy mikor immár törvént rendeltek, azt az kösséggel szorgalmatosan megtartassák. Mert könnyű embernek törvént hozni és szabni, de nehéz az szabott törvént megtartanni. Annak okáért, mit használ az város véle ha vagon olly embere az ki jó törvényeket rendelhet és szabhat, mikor nincsjenek olly emberek, az kik azokat meghércsjék, betölcsjék és megtarcsják. És ha szinte leszen is valaki az ki betölcsje, nem találtatik az ki meghőrizze. Ha penigh olly találtatik is az ki meghőrizze, mit használunk véle, ha az megh nem őrizi az ki azt rendeli.

[fol. 3^v] Ne oderis laris laboriosum opus et rusticationem ab altissimo creatam.

Ire, redire, sequi regum sublimia tecta,
Eximus status est, sed non sic itur ad astra,
Rastra, aratra coli et campi redolentia prata
Exiguus status est, sed sic magis itur ad astra.

Thomas Morus in arte poetica.

Culmina qui cupitis laudes pompasque sititus
Est sedata sitis, si me pensare velitis.¹⁵³

[fol. 4^v] Rota Transylvaniae.¹⁵⁴ Pax facit divitias. Divitiae contemptum. Contemptus superbiam. Superbia discordiam. Discordia bellum. Bellum paupertatem. Paupertas humilitatem. Humilitas concordiam. Concordia pacem.

[fol. 7^r] Provisores fori communis et horum curae.¹⁵⁵

1. Fontot, singet, vékát, ejtelt meghmérjenek és meghlátogassanak.

¹⁵² Ezt a fol. 6^r-ón olvasható címet megelőzi a fol. 2^v-óra írt és a tanácsi végzésekkel nem kapcsolatos alábbi szöveg:

[fol. 2^v] Qualis foliorum generatio, talis est virorum.
Folia alia quidem ventus humi fudit, alia autem silva
Germinant, producit veris vero tempus advenit
Sic virorum generatio illa quidem fit, ista vere cessat
[...] malvae cum in horto intemerunt
Vel viride apium vel flexens crispum [...]
Postea revirescunt et altero anno renascuntur
Nos vero qui magni et fortes aut sapientes viri sumus
Ubi semel mortui fuerimus obscuri in terra concava
Dormimus valde longum infinitum inescitabilem somnum.

¹⁵³ Keltezhetetlen irodalmi idézetek.

¹⁵⁴ Kerék alakú rajz. Ez a szöveg Orbán Balázs szerint az újtordai templomkastély kapubástyáján is olvasható volt. Orbán II. 263.

¹⁵⁵ A „Conditiones in castello” című részével egyező kézirással. Vö. 25 1.

2. Valaminémű ételféle marhát vidékről eladni hoznak, déligh az kufár megh ne vehesse. Ha meghveszi szabad legyen elvenni az vásárbírónak, felét adgya az espotályba, felét az scholába,¹⁵⁶ magoknak hagyván benne.

3. Kövül való ember péntektől foghva szombaton déligh buzát ne vegyen. Ha veszen és az vásárbíró meghtalállya, elvehesse tőlle, de azért ex commiseratione meghalkhassék az vásárbíróval. [*Más kézzel:*] Az peterdiektől és berkesiektől elválva.

4. Vasárnap praedikatioigh semmit ne árullyanak. Ha árulnak elvegyék tőlők és az scholába és az espotályba distribuallják.

5. Minden szombathon az mézárszékről egy-egy font húst adgyanak az scholabeli ifiaknak, minden székről, az hentesek.

[fol. 7^v] Directores causarum.

Az mikor directort statual az tanácsj, annak gondgya vagyon mindazokra valamik az városnak publice javait concernallyák. Az mit penigh az ő industriaikkal az városnak szereznek, mindeneknek hatodát adgyák nekik.

[fol. 7^v] Juramentum notarii.

Az mennek, földnek, teremítő Istene, az mi Urunk Jézus Christusnak Szent Attya engemet úgy segéllyen, hogy valamelly törvénykeződő személyek én előttem az szék színén lesznek, azoknak causajokat tehetségem szerént igazán az prothocolumban beírom. És az prothocolumban beírott causaknak és egyéb dolgoknak az pariaját ex officio igazán be, ki adom annak, az ki kívánnya. Az törvénytételben senkinek nem kedvezek, hanem minden én előttem törvénykeződőknek igaz törvént teszek. És semmit hamissan nem exequalok, hanem mindeneket juste csjelekedem az én tehetségem szerént. Isten engemet úgy segéllyen.

[fol. 11^r] Forma juramenti senatorum.

Az mennek, földnek teremítő Istene, az mi Urunk Jesus Christusnak szent attya, tégedet úgy seghicsjen, hogy bírót, polgárt kedvért s atyafisághért nem választasz. Bírótól, polgártól és tisztveselőktől értelmed szerént igaz számot vész, titkot tanácsjból ki nem visz, az városnak törvényét, szabadsághát, az mennyiben az fejedelmek engedik, tehetségged szerént otalmazod. Isten téged úgy seghitsen. [*Más kézzel:*] Az ellen sem nyilván sem titkon nem practicalsz soha és sem egyik sem másik religiót nem igazgat s nem háborgat.

Juramentum iudicis et civium.

Az mennek, földnek, teremítő Istene az mi urunk Jesus Christusnak szent attya, kegyelmedet úgy seghétse, hogy törvénytételedben igazat nem hamissitasz, hamissat nem igazitasz, tehetségged szerént mindeneknek igaz törvént szolgáltatasz szegénnek, bodognak. Isten téged úgy seghitsen.

[fol. 6^v] Szőlőpásztor juramentuma.¹⁵⁷

Hogy az szőlőt sem atyafisághért, sem barátságért el nem osztogattya, sem pénzen el nem adgya, haza sem hordgya, mustot sem csinál belölle, sem el nem lopja, s nem rejti az szőlőt. Ha lopót talál benne meghfoghja. De azt megh nem sacczoltattya, hanem bíró uram kezébe hozza. Ha penigh kártevő marhát talált benne, azt sem sacczoltattya megh, váltságthon kiadván, hanem azt is meghjelenti mind bíró uramnak, s mind az kárvallott embernek. Ha

¹⁵⁶ A tordai unitárius iskoláról: Orbán II. 39-41. - Benczédi 1889. 12-26.

¹⁵⁷ A szenátorok, bíró és esküdt polgárok esküszövegének a kézírásával. Vö. 24 1.

valakit lát is az más ember szőlőjében, azt is bemondgya. [*Más kézzel:*] Az szőlőket penig el nem hadgyák addeg az még meg nem szedik.

Az hídon való vámos juramentuma.¹⁵⁸

Hogy az vámot igazán mindentől megveszi az kitől illik, magánál többet az fizetésén kívül nem maraszt, sem mássua nem convertallya s nem költi, hanem igazán éppen bíró uramnak beszolgáltattya. Az malom¹⁵⁹ körül is vagy molnárok miá, vagy egyebek miá, ha oly dolgot lát s esziben veszen, az mely az várasnak kárára vagyon, bíró uramnak megmongya.

[fol. 8^r] Condiciones in castello observandae.¹⁶⁰

Senkinek az kastélyban nem szabad lakni, hanem csjak az kinek az tanácsj meghengedi.

Az kaput ha valaki lebocsjáltya, és fel nem vonsa, egy forint bírságha legyen.

Az ki valami eszveszést indit az kastélyban, hogy szitokkal és vérességghel illeti felebarátyt, kétannyi bírságha legyen mint ott künn. Az hatalmot penigh, ő kegyelmek, az nappalit, ott künn, három forintra rendelték, az éjjeli hatalom hat forint. Itt benn penigh mind az kettő duplicaltatik és eféléből penigh az kapitánnak negyed rész jár. Az vérbírságh egyedül bíró uramot concernallya. Az több bírságok az polgár uraimmal oszlók.

Az ki valamit ellop az kastélyban, egy forint erő marháért 10 forinttal büntetik. Ha megh nem adhattya, az pellingér alatt meghverik. Ha ki egy forint felett való marhát ellop, felakaszttyák. Ha ki az kastélyból vagy kihágh vagy behágh, fejével érje megh. [*Betoldás más kézzel:*] Ha ki az casteliban kardot vonzon, ha senkit meg nem sértene is, fél kezét vágják el, ha penig valakit megsért, feje essék el érette.

[fol. 8^v] Kövül való embernek, bíró uram híre nélkül, marháját be ne eresszék. Ha penigh kereskedésnek okáért valamit beviszen, az vagy oltalomért, ugyanott adgya el, ki ne vihesse onnét.

Az fellyül meghirth tisztartó uraim, úgymint malombíró, thóbiró, borbirák és egyébféle tisztartók kezébe ha mi jövedelme az városnak megyen, egy hétnél tovább magánál ne tarcsja, semminemű kereskedésre ne fordicsja, hanem az perceptorok kezébe adgya. Ha ki külömben csjelekedik, 12 forinttal büntettessék megh és az summat mindgyárust deponallya, ha le nem teheti mindgyárust captivaltassék.

Az kapitánok és tizedesek az alattok valókra szorgalmatos gondot visellyenek, kik honnét jönnek új emberek és mivel élnek, micsjoda életek vagyon. Más embernek örökségét, házát, sövényét, szőlőkaróját ne puszticsják. Ha mellyet depraehendalhatnak, bíró uramnak hírré tegyék, sőt kapitán uraim öszvegyújsják az alattok valókat és serio meghadgyák, hogy senki az féle örökségét ne puszticsjon, mert megbüntetik.

Ha mi jövevény ember jó az városra, az kapitánnak hírré tegyék, az kapitán bíró uramnak hírré tegye. Ha itt akar lakni, város edgyességét meghadgya, bizonyos képpen magát meghmencsje, hogy nem valami gonoszsághnak csjelekedeti miatt jött ide [fol. 9^r] és hogy

¹⁵⁸ A fenti esküszövegektől eltérő kézírás, valószínűleg későbbi szöveg.

¹⁵⁹ 1523-ban említik a Szent Miklós egyház háromkerekű malmát az Aranyoson (KmJkv II. 3920. sz). Ez került a XVI. század közepén a város tulajdonába. Ennek jövedelméből a fejedelem rendeletére a város 1634-ben a református iskola diákjainak is adott (ÓTRefLt II/7).

¹⁶⁰ Közli: Orbán II. 199-202. Orbán Balázs 1603-ra teszi e határozatokat. Ezt azonban pontosan megállapítani nem lehet. Úgy gondoljuk, hogy ezek a határozatok 1608-1612 közötti évekből származnak.

másutt is jámbor életü volt és jól viselte magát és más ember adósságáha miatt nem jött el és ő miatta az városi ember megh nem károsodik. És ő magát arra obligallya, hogy mindenkben az város törvényének, rendtartásának és bíró uramnak engedelmes leszen. És az város ellen semmibe, sem titkon, sem nyilván, nem praktikál. Ha magát ezekre kötelezi ő is az városnak mindennemű javaival egyenlőképpen élhet.

Ha mellyik az tanácsjbeli uraim közzül meghal, az vagy házanépe, tehát az temetésen minden tanácsjbeli uraim ott legyenek, az kik honn vadnak, egy forint birságh alatt.

Az czéhbeli uraim az czéhet meghtarcsják servatis de jure servandis.

Ha valamelly czéhet temetésre hinák, és sírt nem ás, az késeréstől adgyanak az czéhnek fl. den 50.¹⁶¹

Ha valamelly árvának marháját, örökségét valaki mód nélkül bírja, hivassa elő bíró uram. Ha elegendő ember, hadgyák nálla, ha nem, tehát adgyák annak, az ki gondgyát viselheti. Az árvát penigh, az nyomorultat, vigyék az ispotályba,¹⁶² de árva marháját jobbágyhelyre ki ne adgyák tartásnak okáért.

[fol. 9^v] Miérthogy az mostani nyomorult állapotban ighen kevesen marattunk, az mi keveset az Úr Isten közüllünk meghagyott, az edgyességhre kell főképpen gondot viselnünk és az meghmaradásra. Hogy azért az kastélyban visszavonást ne indicsjanak, senki az kastélyban nemes ember ne legyen, ki induciis suis és privilegiumával élhessen. Ha nemességével akar élni, ott künn házánál éllyen vélle, de itt benn nem paciallyák, hanem minden iurisditio az város bíróján legyen és mindeneken indifferenter város törvénye szerént való bírtoka legyen. Ha ki penigh az ő praerogativájához tartván magát rebellis lenne (kit nem reméllünk) itt benn semmi uton lakni nem engedtetik és ha szinte kamorája volna is itt benn, de attól is privallyák és az kastélyból tellyességesen excludallyák.

Ha penighlen itt kamorája volna valakinek és maga itt nem laknék, nem is szolgál az kamorától, úgyhogy mindenféle exactiot nem egyaránt akar viselni, az kamorán való épületét meghböcsjüllik és azt az mire böcsjüllik neki meghadván, az kamorát tölle elveszik és annak adgyák az ki szolgál tölle.

[fol. 10^r] Solutio diversorum.¹⁶³

Domino judici ad annum solvuntur fl. 40. Ex molendino eidem frugum cubuli 12.

Notario juxta conventionem solvuntur fl. 25. Ex proventu molendini frugum cubuli 4.

Domino pastori Joanni Jaray¹⁶⁴ solvuntur ad annum fl. 80. Molendini autem extracti super fluvio Rakospataka, in Egyhazfalva existentis, duarum rotarum,¹⁶⁵ eidem concessa una integre, alterius autem dimidia pars.

¹⁶¹ A szűcscéh 1629. július 1-én megfogalmazott szabályzatának 2. cikkelye: „ha mikor valamely céhbeli mester atyánkfiának házánál halotta leszen, végesztük hogy az iffiabb mesterek közül négyen ássanak sírt fizetés nélkül...” 1 forint büntetés terhe alatt (ErdLibReg XVI. fol. 24). A sóvágók 1673. február 5-ről származó törvényes könyvéből: „A kalandosoknak pedig a fele a posztósoké, fele a vendég vágóké a sírásás dolgában” (TvLt 17. cs., 1747. év).

¹⁶² Egy 1591. október 27-i oklevél említi „domum... in platea Kis utza vocata, in vicinitate domus nobilis olim Thome litterati Thorday ab una ac vici seu angiportus cuiusdam inter domum praetactam ac xenodochium seu domum hospitaalem versus plateam Varga utza tendentis sitam et constructam...” (BethLt 17. cs., 14. tétel).

¹⁶³ Tartalmát közli Orbán I. 287.

¹⁶⁴ 1608-1623 között volt tordai unitárius pap (Benczédi 1888. 86-87).

Domino rectori scholae solvuntur juxta conventionem fl. 50. Ex molendino frugum cubuli 4.

[fol. 10^v] Az város szolgájának esztendeigh fizetnek fl. 12, fodor igler dolmánt és karasia nadrágot adnak. Étele bíró uramnál vagyon. Hüttel köteleztetik az város igassághára, azon hogy valamit benn ért és hall, azt künn senkinek nem promulgallya. Künn ha mit hall, ki az városnak ártalmára való volna, bíró uramnak és az tanácsjnak meghjelenti. Ha mit kell exequalni vagy idézés dolgában vagy egyéb dologhban, az ő tehetséghe szerént igazán exequallya, esztendejét igazán eltölti.

[fol. 11^v] Observationes in officio judicum et juratorum civium.¹⁶⁶

1. Miérthogy az réghi eleink, kik az városnak gondviselői voltak, úgymint bírák, polgárok, jól végeztek volt, hogy valaki ezféle közönséges szolgálattól, úgymint bírósággh és polgárságh terhétől és egyéb közönséges tisztnek viselésétől magát vonogattya contumacia ductus, az olyanoknak méltó büntetések legyen. Melly jó végezés ha valaha szükséges volt, most kiváltképpen illik ilyen fogyatkozott állapotban meghtartanunk. Mellyet mégh az fejedelmek is jóváháltak és confirmáltak volt. Az mellől azért mostan is nem akarunk elállanni. Az ki azért az bíróságghnak tiszt előtt vonogattya magát contumacia ductus, kétszáz forinton maradgyon. Az ki az polgárságh előtt, száz forinton. Az ki penigh egyéb közönséges tisztől vonogattya magát, negyven forinton, propter neglectum publici suffragii. Mellyet mox et de facto exequalhassanak rajta, nulla contradictione obstante.

[fol. 12^r] 2. Az város ládáján az polgár uraimnak pecsjétek állyon, az bíró pecsjétivel edgyütt. És az mikor felnyittyák edgyütt legyenek. Az kolcsja állyon az bírónál.

3. Az melly regestumokból az tisztviselő uraim számot adnak, azon ládába tétessenek.

4. Minden tisztviselők karácsjon előtt, számot adgyanak tisztekről, két héttel, sub poena fl. 12.

5. Az bíró purgatum regestumat az eskütt notarius írja megh. Fejedelmek ittlétekor gazdálkodásra való költséghet is ő véllé írasson fel az bíró.

6. Az ki bort hoz az városra eladni, ittvaló ember, egyház pénzet adgyon tölle. Egész bortól den. 4, fél bortól den. 2. Az ki ezt elnegligallya, három forinttal büntetessék megh, az egyházfiak requisitiojára, melly nekik cedal.

Az város ládájában vagyon egy kehely, merő aranyas, egy ezüst tálnér, az templumhoz való oltári sacramentumra és communicalasra ordinaltattak.

[fol. 13^r] Constitutiones et certi quidam articuli.¹⁶⁷

1609. Az puszták dolga felől végeztük közönséges akaratból, hogy az melly ház, örökséggh arra való, hogy könnyen meghépithetik és ha örököse vagyon is, nem tudathatik hol vagyon, és az mégh melléje jü örökségghének, addégh jobban elpusztulnak és így az is több költségghel jut az meghépítéséhez. Sőt ha valamellyik, per defectum seminis, az városra maratt volna is, de azután küssebb áron adhattya el az város is. Ha azért valami olly ember hozzá akar foghni az féle házhoz, örökségghhez, böcsjültesse megh bíró uram hirével és az mire böcsjüllik adgya az város kezébe ad conservandum. És ha azután az heres meghjövend, adgyák kezébe az ház

¹⁶⁵ A Rákospatakon több malom működött a XVI-XVII. században. Az itt említett valószínűleg az a kétköví malom, amely a XV-XVI. században az aradi káptalané volt, majd adásvétel következtében a tordai ágostonos rendház, végül a város birtokába került (KmJkv II. 2883. sz. - Orbán I. 304. - Beke Antal: *Az erdélyi káptalan levéltára Gyulafehérvárt.* Bp. 1896. 861. sz.).

¹⁶⁶ Kivonatokat közöl Orbán I. 286.

¹⁶⁷ Időrendi sorrendbe helyezett határozatok. Kivonatosan közli Orbán I. 286.

és örökség árát. Ha nem leszen contentus véle, tehát az rajta való épületet böcsjültesse megh denuo és ha az örökös övéjé akarja tenni az házat, örökségét, az mennyivel többre böcsjüllik az első böcsjünél, refundallya annak az ki kezénél találtatik az örökség. Az is cedallyon penigh neki.

1611 11 Decembris, ad annum 1612. Az idegen bort szabad legyen behozni ad 19 Decembris, de az egyházfiak hire nélkül, az mégh az egyház pénzét nem solvallya, egy egész bortól den. 4, le ne tegye, alioquin az egyházfiak fl. 3 büntethessék megh propter contemptum usus ab antiquo observati.

[fol. 13^v] Az korcsjomárlást penigh az városnak sok szükségéhez képest egy bizonyos ideigh város számára convertallya az tanácsj. Senki azért megh ne kezdgye az borát, mert ha az város ellen meghkezdi, az bort tölle elfoghlallyák.

1612 8 Aprilis. Az Aranyas hídon való vámnak az meghrendelése.¹⁶⁸ Egy ökörtől egy pénzt rendeltek ő kegyelmek úgy, hogy ha az hídon megyen által valaki ökrével, szekerevel, tehát valamennyi ökör vagyon szekere előtt, minden ökörtől egy-egy pénzt adgyanak. Az szekértől semmit nem vesznek. Egy lótól két-két pénzt vesznek vámban. Egy gyalogh embertől egy-egy pénzt. Ha itt való ember terhet hozat ide be az városra az hídon által, miérthogy az réveken való vámfizetés mindenkor az gazdáé, mert az terhes vám az gazdáé, nem tartozik semmi vámmal az itt való ember. De ha thordai ember viszen idegen cellérnek sót által az hídon, nem tartozik az itt való szekeres vámot fizetni. Ha penigh itt való ember vitet idegen emberrel sót, attól tartozik az szekeres vámmal.

[fol. 14^r] Anno Domini 1612 8 die Aprilis. Deliberatum in communi congregatione dominorum senatorum.

Az mely jószága az városnak vagyon Indalon,¹⁶⁹ Thorda vármegyében, azt ő kegyelmek bizták Toroczky Mihály deák uram kezéhez úgy hogy minden helyekről haza szállicza őket az kik elbudostanak Indalról, az mit penigh ő kegyelme költ utánnok való munkálódásban azzal az város tartozzék. Az jószághnak penigh Mihály uram vegye két esztendeigh ha mi hasznát veheti maga szükségére gondviseléséért.

[fol. 14^v] 1612 29 Maii. Az bort ő kegyelmek meghengedték szabadon korcsjomárolni, egy egész bortól fl. 2, az mellyet per denarios 6 adnak ki, fél bortól penigh fl. 1. Az mellyet penigh per denarios 5 adnak ki egy bortól fl. 1 den. 50, fél bortól fél ennyit rendelvén csjap pénznek. De minden ember szert kérjen az borbíráktól. Azok hire nélkül senki megh ne merészellye kezdeni sub confiscatione vini, az melly osztán az tanácsj engedelmességében leszen.

[1612] 5 Junii. Praedikátor uramot Jaray János uramat conducaltuk esztendőre való praedikatorsághra, salarium totidem ut anno superiori.

1612 14 Junii. Miérthogy az országhnak és hazánkknak felháborodott és fluctualó állapotját nyilván láttyuk, ha valaha az magunk között való egyenes alkuás és az eggyező értelem szükséges volt, mostan leghkiváltképpen kívántatik. Mert láttyuk azt, hogy olly ighen nagy közöttünk az visszavonás és egyenetlenség, hogy senki nincsj többire az ki az előtte járó magistratusnak autoritassát valamire böcsjüllené. Noha minden jól ordinatatott republicaban az fővebb méltóság az törvényé és azoké az kik azt törvénnyel moderallyák, hanem ki ki mind suo libitu et arbitratu ott jár az hol akarja és per fas et nefas mindeneket szabadon transgredial. Ki miatt immár annyiba jutott ez szegény hazánkknak állapotja, hogy talám

¹⁶⁸ Közölt belőle részleteket Orbán II. 169.

¹⁶⁹ Indalról: Orbán II. 375-376.

igazabban mondhatná azt minekünk Gelo Syracusanus: apud vos qui praesint habetis, qui subsint non habetis, hogy nem mint az Athenas városbelieknek, melly mind az nagy egyenetlenség és visszavonás miatt vagyon. És igazán s felette méltán accomodalhattuk mi magunkhoz ama Leo Bizantius értelmét az egyenesség és egyenetlenség felől, az ki az egyesség felől, mikor oratiot akart volna recitalni az ő polgárinak, azok, látván öneki kisded termetét és idétlén voltát, meghnevték, de amaz abból jobb alkalmatosságot vévén mondá hogy: Im láttyátok az én kisded termetemet, de házamnál énnekem az melly feleségem [fol. 15^r] vagyon az énnálamnál sokkal kisebb, mindazonáltal az mikor mi közöttünk valami egyenetlenség támad, csjak aligh térünk el az egész városban is. Szinte mint egy Pytho nevü rhetor, látván az ő városában magok között való visszavonást és egymásra való törést, akarván az is egyességhre oratioja által hozni az ő feleit, mondá hogy: Im láttyátok melly ighen nagy testtagh ember és temérdek vagyok, az feleségem penigh nállamnál sokkal testesb, mindazáltal mikor nekünk edgyező értelmünk vagyon, test szerént is akármelly szoros nyoszolyában elférünk, de az mikor összeveszünk értelmünkéből az egész házban el nem térünk akkor. Alludalván arra, hogy charitas omnia patitur, mi azért az edgyességhet akarván felkeresni hogy az terehviselést könnyebben szenvedhessük, akarjuk bizonyosan meghtudni és véghére menni ki akar velünk edgyetérteni s ki nem. Mellynek hogy jobb móddal véghére mehessünk, végeztük azt egész tanácsjul, hogy senkit¹⁷⁰ be ne bocsjássanak az kastélyban valaki magát az egyességhre és egyenes értelemre nem obligallya, hanem valaki ide be akar vagy magha jönni, vagy egyet mását be akarja költöztetni, egyenlő terhet viseljen itt benn, mind őrzés, cirkálás, adózás és szolgálat dolgában, az fejedelem adóján kívül, az mint elein is elvégeztük volt, mind nemes, mind szabados, s mind sóvágó, valamikor az rend reákerül mindennemű tergiversatio nélkül. És az neveket felírassák, ha penigh ezt fel nem akarja venni, be nem bochjáttyák, sem magát sem marháját, ha kamorája volna is elveszik tőlle az rebelioért, az rajta való épületet elhányván és annak adgya az tanácsj, az ki engedelmeséggel és szelighjséggel szolgál az közönséges jóra való dologhban.

[fol. 12^r] 1612 17 Junii.¹⁷¹ Az szitkozódást ő kegyelmek erős edictum alatt meghtiltották, mind férfaktól s mind asszonyállatoktól. Az férfaktól az lélekével való szitkozódást, mert valaki az lélekével szitkozódik, minden engedelem és favor nélkül, hármat ütnek rajta az magistratuson az kapuközben, az külső [fol. 12^v] rendet penigh az kézi kalodában rekesztik és ott ütik el rajta. Ha attól magát megh akarja oltalmazni, száz pénzzel válcsja megh az három plagat, mellyet absque omni misericordia az tanácsj exequallyon az vétkes personán. Ha penigh az asszonyember vagy leánzó, az bestiével szitkozódik, minden kétczeri szitkáért egy forintot vegyenek rajta. Harmadczor ha delinqual, azon is hármat üssenek. Minden penigh az ki hallya akárminemű renden valóktól az szitkozódást, tartozzék meghmondani bíró uramnak, lelkiesmerete kötele alatt.

Senki vasárnap, semminemű szükségére, marháját be ne foghja, mert ha befoghja, az ökrét kifoghják és minden irgalmasságh nélkül három forinttal büntetik megh, akár nemes, akár sóvágó, akár városi rend legyen, hanem ha urunk szükségére kénszerítették valaki befogni.

[fol. 15^v] 1613 5 Februarius. Az bor dolga felől ő kegyelmek egész tanácsjul deliberaltanak. Mivel hogy immár az itt való borok állapotya megh kezd lassan- lassan fogyatkozni, azért ő kegyelmek az idegen bort beszabadittyák, úghogy ez jövő húshagyókedd után való szeredától foghva szabad legyen az idegen bort behozni. De senki addégh le ne merészellye szekeréről tenni, valamégh az egyház pénzét megh nem adgya tőlle, három forint bírságh alatt, egy egész bortól den. 4, fél bortól den. 2 fizetvén. Ha valaki ez ellen vétkezik,

¹⁷⁰ Innen a határozat végéig közli Orbán II. 202-203.

¹⁷¹ Tartalmát közli Orbán I. 286-287.

szántszándékból, minden favor és személyválogatás nélkül három forintot vehessenek rajta az egyháziak, bíró uram hatalmával.

Senki penigh az idegen bort ki ne kezdgye addégh, valamégh az itt való borban tart és ki akarják adni, mivel hogy mégh mostan kilenczedfél bor vagy az városon. Hanem minden ember várjon az tanácsj végezésétől, valamit az tanácsj végez az borok állapotja felől. Senkinek borában ne adgyon másué se ajándékon, se pénzen, valamégh az tanácsj fel nem szabadítja az kikezdését. Mert valaki ez ellen vétkezik vakmerőségéből, minden engedelem nélkül fl. 3 bünteti megh bíró uram.

[fol. 16^r] 1613 31 Martii.¹⁷² Miérthogy immár Istennek kegyelmességéből az szántásnak ideje jelen vagy, végeztük azt hogy az holnapi napon föld osztani kimennyünk, de az földosztásban az földosztó uraim ilyen módot observallyanak: Hogy az nemes és szabados uraim közül valaki ő magát [!] az városnak közönséges szükségére és javára nézendő dologhban nem ért edgyet, hanem inkább mind az publicus status, s mind penigh az több közönséges constitutiok ellen magokat opponallyák és az várostul mindenekben visszat vonnak, így hogy sem az malom, sem az hídak építésében, sem thók töltésében, sem penigh egyéb szükséges dolgokban, az mellyekkel ők is szintén úgy élnek mint az városi atyánkfiai, nem akarnak velünk edgyetérteni. Végeztük azért közönséges értelemből hogy mind edgyiknek s mind másinak ezt eleiben adván, ha arra ígérük magokat hogy mindezekben egyetértenek velünk, et etiam ipso opere praestallyák azt, azoknak adgyanak. [fol. 16^v] Ha penigh arra nem ígérük magokat, ne adgyanak azoknak, sőt ha volna is földök, azt is elvegyék tőlök és osszák annak az ki szolgál az földtől. Senki penigh az alatt az szin alatt földet ki ne foghjon, hogy osztán az félének adgya, mert valaki ez ellen csjelekeszik, akárminémű paetextus alatt, absque misericordia, 12 forinttal büntettetik megh.

Miérthogy az réghi eleink ighen hasznosnak és szükségesnek itélték, hogy valamikor valamely rendbéli ember örökségét vagy eladta, vagy vötte, de az tanácsj előtt és város székin lött az. Melly rendtartás ha valaha szükséges volt, az mi üdönkben valóságos képpen szükséges. Holott immár ezféle alattomban való adás és vétel miatt annyiba jutott szegény városunk állapotja, hogy majdan minden igasságha felfordul, az közinkbe szállott sok visszavonó emberek miatt, az kik ide közzénk szállván valami praetextus alatt alattomban örökséget vévén magoknak, ők is városon lakó emberek neve alatt élnek, noha olly távol vadnak az város igassághától, hogy inkább sem lehet. Azért azt az réghi eleink jó rendtartását mi es ennek utánna solemniter megh akarjuk tartanni és egyebekkel is tartatni. Azért minden valaki örökséget [fol. 17^r] veszen vagy penigh ad, az város székin vegye és adgya, mert valaki külömben csjelekedik, de comperta rei veritate, az eladott és meghvött marhát mindgyárust elfoghlallyák és privallyák az eladott és meghvött örökséghétől, jótól.

[fol. 15^v] 1613 19 Novembris. Miérthogy az sok hadaknak ez országban való grassalása miatt nem csjak másutt, hanem itt is úgy köztünk, az szőlők mind elpusztultak. Azért ő kegyelmek az idegen bort beszabadittyák és az javát árullyák per fl. 6, attól fizetnek den. 70, az alábbvalóját per fl. 5, attól fizessenek den. 50, két korcsjoma legyen. Borbíró híre nélkül senki ne kezdgyen sub poena confiscationis vini.

[fol. 17^r] Anno 1614 7 die Februarii.¹⁷³ Noha ennek előtte, communi consensu, végeztük volt azt, hogy minden az ki az bírósághnak és az polgársághnak vagy egyéb civilis functionak az viselésétől magát contumacia ductus vonogatná, semmiképpen impune ne maradna, hanem minden kedvezés nélkül az constitutio szerént meghbüntettettek. Az minthogy ez

¹⁷² . Részleteket közöl belőle Orbán I. 287.

¹⁷³ Tartalmát közli Orbán I. 287. Erdélyi Istvánt tévesen bírónak írja esküdt polgár helyett.

esztendőben is Erdély Istvánt ő kegyelmét kivályképpen [!] öt suffragiummal választották volt az polgársághnak tisztire. Holott in iudiciis et in decernendis et dirimendis actionibus forensibus, az Cato mondása szerént ighen meghkévántatik az, hogy talis quippe quilibet sit qualem alium velit esse, mennyivel inkább tehát az ki igazságnak kiszolgáltatására választatik és obligaltatik igaznak és irreprehensibilisnek kell annak lenni, ezt ki ki meghitélheti. Akartuk volna annak okáért, hogy bár ez mostani constitutionkra se azoknak az atyánkfiainak, az kiknek értelmek arra ment volt, se penigh az ő kegyelme magaviselése okot ne szolgáltatott volna, de ha az üdő igy hozta annak kell engednünk. Minthogy annak okáért vadnak az ő kegyelme állapattyában olly casusok az mellyek semmi lött képpen [!] nem patiallyák ez ő kegyelme mostani hivatallyát az [fol. 17^v] polgársághnak tisztiben, úgymint ki felől olly panaszok circumferaltatnak, az mellyek miatt az város törvénye suis modis nem procedalhat. Mellyekből valameddigh magát juridice nem expurgalhattya ő kegyelme, de mindaddigh suspectus lévén et etiam abdicallyák az ő kegyelme consortiumat.

[fol. 70^v] [1615] 9 die Martii.¹⁷⁴ Az idegen bornak behozását ő kegyelmek szabadittyák megh az [!] 25 diem Martii. De senki megh ne kezdgye, az bornak elvesztése alatt, mindaddégh az még az tanácsj megh nem szabadittyá. Az egyház pénzét penigh minden ember meghadgya, három forint birságh alatt.

Végeztük azt is hogy ez jövő szeredán, úgymint die 11 Martii, föld osztani kimennyünk, az Szekerczésen túl osszák el az földöt, csjak tavasz vetésnek. Úgyhogy kinek kinek adgyanak annyira való földöt az mennyit arányoz az földosztó, hogy bevetheti ez tavaszon tavasz gabonával. Ősszel osztán vessen búzát bele, ugarat penigh száncsjanak azon inset. Osszák Kadar Mátyás és Boldisár deák.

Az csjordapásztort fogadtuk megh úgy, hogy mihelt az hó az mezőről elmegyen, mindgyárost kihajcsják.¹⁷⁵ Szent János napban négy pénzt, Kisasszony napban is négyet, Szent Miklós napban is négyet minden örögh marhától, harmadfütől is annyit, két tavalyitól esmét annyit, mint egy öröghtől. És három-három kenyeret esztendő [?]. Minden borjútól hat-hat pénzt, disznótól is öröghtől annyit.

[fol. 71^r] Miérthogy az az jó respublica, quae pacis tempore bellum cogitat, hogy mi is tudhassuk magunkat Isten után valami kicsjn reménséggel táplálnunk, ha valami bódulás leszen, végeztük azt, hogy primo quoque tempore, minden ügyekezettünkkel és szorgalmatosságunkkal ez kicsjn hajlékocsjkát meghépicjük. Rendeltük azért hogy minden egy bokor ökörrre hordassunk öt-öt szál fát. Minden ember olly fát hozzon penigh az melly alkalmas leszen ehez az épüléshez, mert valaki könnyebbségéért illetlent hoz, azt is el veszik tőlle és az reá rendeltetett szám is rajta leszen. Ezt penigh ez jövő Áldozóigh minden ember hazahordgya, három forint birságh alatt. Mert valaki megh nem hordgya akkorra, ha mi heát hadgya, tehát az három forintot is meghveszik rajta, minden kedvezés nélkül, az fát is ugyan meghordattyák vélek.¹⁷⁶

[fol. 71^v] [1615] 29 die Martii. In publica congregatione dominorum senatorum deliberatum, hogy az idegen bort az javát kezdgyék per den. 5. Attól városnak fizessenek fl. 1. Az melly penigh annál alább való, kezdgyék per den. 4, attól adgyanak den. 80. Hogy penigh ez jobb móddal observaltathassék, hogy ne mind egyaránt adgyák az bort mindjárat [!] alávalóját, végeztük azt, hogy senki szer nélkül az bort megh ne merje kezdenni, az bornak város

¹⁷⁴ Az 1615-ös évnél, a tisztségviselők neve után.

¹⁷⁵ Kihúзва: *Húsvét napban fizetnek minden örögh marhától den.2.*

¹⁷⁶ Tartalmát közölte Orbán II. 203. Valószínűleg a kastély építéséről van szó.

számára való elfoghlálásának büntetése alatt, hanem az kinek szeri vagyon, az borbíráktól¹⁷⁷ kérvén azt, vigyen egy ejtel bort az borbírákhoz és azokkal edgyütt bíró uramhoz menvén az bornak mivoltát lássák megh, és az árát az mire bíró uram az borbírákkal edgyütt aestimallyák, azon kezdgyék. Ha ki külömben csjelekedik, annak is büntetése leszen.

[fol. 73^r] [1616] die 21 Maii.¹⁷⁸ Mivelhogy az sok gonosz hírek köztünk folynak és naponként ugyan nevednek, az egész tanácsj egyenlő akaratból végezé azt, hogy az Castel építéséhez fogjunk, hogy ha mi ellenségh jünne is reánk, ki miatt künn való házunknál megh nem maradhatnak, [!] ne kelletnék másuá futnunk és budosnunk, hanem bizván az Istennek legfhőképpen kegyelmes gondviselésében és segítségében, lenne olly erősségünk, kiben meghmaradhatnának. Melly erősségnek mind az építésében, mind penigh annak utánna az bennvaló igazgatásban való gondviselést bízták ő kegyelmek Vermes uramra oly autoritással, hogy minden rendbéli embert, az ki ő kegyelmének szavát nem fogadná, meghbüntethesse ő kegyelme.

[fol. 17^v] 1616 30 die Maii.¹⁷⁹ Mikor ide, az mi székünkre, kérdőt hoznak egyéb kívülvaló attyánkfiai, az réghi jó rendtartást méltó és szükséges mostan is abban követnünk és megtartanunk: hogy tudni illik, az mit azelőtt való atyáink vötenek az törvény kimondástól den. 13, az meghírásatul és bepecsjéltléstől 24 pinzt vötenek és az város szolgájának, az polgár uraim begyűjtéséért, nem tartozott semmivel. Mostan is ugyan azt az rendtartást követvén csjak az feljül meghírth 37 pinzzel tartoznak az Jarayak. Az Colosiak den. 66.

[fol. 18^r] Anno Domini 1618 die 28 Decembris. Az thanácsj végezé egyenlő akaratból hogy [ha] az lelkével szitkozódik valaki ez városon, akár ez városon kívül, tehát kétszer egy-egy forintot vesznek rajta, ha ugyan mégh sem szünik megh tölle, hanem harmadszor is elmongya és beaggyák, az kézikalodában teszik, estigh ott tartják és azután hármat ütnek rajta az pellengér alatt s úgy bocsjátják el. Valamely városbéli ember penigh meghallya az ki az lelkével szitkozódnék s megh nem mongya bíró uramnak, hasonló büntetése leszen, ha megtudgyák mástól.

Az asszonynépek is magokat megtartoztassák minden egymás ellen való átkozódástul, bestyéivel való szitkozódástól, egymást embertelen szóval ne illessék, mert az kitől meghallyák, hasonló virágok leszen nekik is érette.

[fol. 10^v] Anno Domini 1621 27 die Decembris. Ex communi consensu az thanács rendelé hogy az két iffiú polgároknak ennek utánna annuatim adgyanak, singulis, az ő fáratságokért, két-két köből búzát az Aranas molnából.

[fol. 18^v] Anno 1624 die 26 Decembris. Amplissimorum et circumspectorum senatorum Tordensium deliberatum in communi utriusque senatus congregatione pro lege in perpetuum habendum ad conservationem reipublicae iuxta postulata amplissimi et circumspecti Joannis Palfi iudicis electi.

1. Valamikor az fejedelem jövetelit hallyuk és bizonyoson tudhattyuk mikor és mely nap, az előtt harmadnappal, hivatalt nem várván, tartozzék minden tanácsbéli ember és polgár bíró uram mellé előmenni.

Azonkívül is ha mikor valakit bíró uram nevezet szerént absque iniuria hivat, tartozzék minden dolgát elhadni és előmenni, alioquin három forinton convincaltassék.

¹⁷⁷ Kihúзва: *egyházfiaktól*.

¹⁷⁸ Az 1616-os év tisztviseelőinek neve után. Kivonatosan közli Orbán II. 203-204.

¹⁷⁹ Kivonatosan közli Orbán I. 288.

2. Hogy minden polgár¹⁸⁰ lovat tartczon, ha kit ő kegyelmekben hová küldnek, az magok lován járjanak sub poena fl. 12. [fol. 19^r] És ha az szükségh kívánnya hogy ha az városon az szegénység között semmi uton szerét nem tehetnék, az polgár is odaaggya lovát fizetésért Enyedigh vagy Colosvárigh. De se iffíu polgár, se város szolgája, se az ménesből, se mezőről hír nélkül el ne vigye, mert kénszerítés alatt postalovat az polgárok hogy tartczanak nem subeallyák, holott magok személyekben is bíró uram mellett forgodnak. Az nemesség is minden jó akarattyát igiri és kérelem szerént ő is odaaggyák marhájokat az szükségh idején, de postalovat nem tartnak.

3. Ha mi jövedelme az városnak leszen, az marhás embereknek is fizessenek.

4. Két város szolgáját tartczanak, azt is approbalják.

5. Az iffíu polgárok hogy alternatim jelen legyenek mindenkor bíró uramnál. [fol. 19^v] Az két szolga azért leszen, hogy amikor nem annyéra szükséges az iffíu polgár maga dolgára is kimehessen, vagy mikor penigh az szükségh kívánnya az is meghlegyen.

Postulatum senatus utriusque. Ő kegyelmek is azt kívánnyák hogy az város szolgáját, ha ő kegyelme bíró uram maga szükségére kimegyen, el ne vigye véle.

[fol. 20^r] *Juridicus processus huius oppidi O Thorda.*¹⁸¹

De citacione.

Valaki valakit törvényre akar citálni, bíró uramtól válcsjon pecsjétet és az törvény napja előtt egy nappal az város szolgájával citáltassa. Székesnap egy héten kétczer esik szere tartása szerént az városban, hétfőn és csjötörtökön.

Procatort, az felelet előtt első beálláskor, mind az két félnek kell vallani, azután nem szabad, az beírásért az notariusnak den. 2.

Ha kik actiojokat in scriptis indittyák, egymás feleleteiben két széken part vehetnek, tertio non datur.

Ha valaki propter non comparationem alterius partis tisztaságot teszen, 3 pénzzel éri megh.

Ha három széknapján is nem compareal az más fél, mindenkor az megírt módon tisztaságot tévén 4-to törvénye leszen.

Ha ki bizonságra fogh, 15 napigh kell bizonyítani, azután erőtlen leszen bizonsága, de ismét idegen bizonságra is 15 napigh kifoghat.

Ha valakit az törvény megsúllyosit, exceptis causis criminalibus, felváltsággal élhet és perit 66 pénzzel váltja fel, de in facie sedis protestalni kell rólla. Azután hogy második széken leteszi az 66 pénzt, az utánna való széken mikor az felváltságnak okát adgya, az előtt egy nappal partem trium [!] praesentem az felváltságh mellé kell inteni, mert ha azt elhallgatja az periclitans pars indebita 33 forinton marad. Az felváltságh mellett való exmissioja alatt minden causans elébbi actioját újabb bizonságokkal tartozik illustrálni, mert ha ugyan csjak az elébbi bizonságit reportallya, kiket az székn invigoralt azelőtt, actioja cum poena indebita corruat.

[fol. 20^v] Az elébb megírt 15 nap után ismét tizenötöd napra külső bizonságra egyczer minden, az quinque casuson kívül, kifoghat.

¹⁸⁰ Azaz esküdt polgár.

¹⁸¹ Keltezetlen. Írása alapján feltehető, hogy a bejegyzés Boldogasszonyfalvi Péter kezétől 1625-ből származik.

Ha küül való ember causaiban bizonságokat az szék előtt olvasnak, minden bizonságtól két-két pénz illik.

Ha valaki citatio ellen excipial in instanti in facie [?] sedis doceallya, alioquin indebitan marad.

Az relatoriak ellen való exceptiok felől is ezent kell érteni.

Minden törvény kimondásért 3 pénz illik, de ha örökség dolga 16 pénz kell.

Ha ki in casu calumniae reperialtatik, poenaja fl. 66 és causaja in perpetuo silentio corruat.

Az felváltság után ha kinek az polgári szék deliberatioja nem teczik, azt az 12 tanácsjra¹⁸² apellálván, második széken tartozik revidealtatni és az tanácsj gyűjtésért 24 pénzzel tartozik, az város szolgájának 12 pénzzel.

Ha az tanácsj deliberatioja is nem teczik, ha causajaban valamit novizalhat, novummal élhet, de azt tizenötöd napra tartozik producalni, új bizonságokkal együtt. Ha azt is nem nyeri, appellallyon ad sedes [fol. 21^r] superiores cum tota sua serie és akkor az széken appellatio pénzt fl. 1 den. 50 deponallyon és az transmissiot 15 napig kivegye az notariustól, azt az szék előtt diligenter elolvastatván azután ha mi difficultasok emergálnának, azokat enodalvan úgy inpuro ordinis, transmissio existente obsignaltassék.

Ha ki az transmissioban part akar venni tempore appellationis, az szék előtt rólla protestallyon és az prothocolomban beírassa, ő is 15 nap alatt in paribus kivegye mert ha intra decimum quintum diem ante obsignationem, ki nem veszi, azután ki nem veheti, nisi per literas praeceptorias Suae Maiestatis. De ha úgy történnék, hogy az notarius az írására az 15 nap alatt el nem érkezhették, ex gratia sedis 8 napigh íratassék megh, de ha ki maga negligentiaja miatt praetermittallya és parancsjolattal kényszerítettik kivenni, tempore obsignationis prohibeallya az bepecsjéltéstől, és nyolcad napig be ne pecsjéttelleyék, ha az nyolcad nap alatt is gondot nem visel reá, obsignalván annak módgya szerént, ad manus partis apellantis administraltassék az transmissio.

[fol. 21^v] Az quinque casusoknak actioi in appellationem non admittantur, nisi per formam articuli 1619, úgyhogy az appellatio megláttassék törvénnel ha admittaltathatik-e vagy nem, de addigh pars convicta fogva tartattassék vagy illendő kezesség alatt elbocsjáltassék addig mig az Táblán vége szakad.

Az procuratoria revocatio non nisi cum onere fl. 60 szokott lenni, az is pediglen ante finalem sententiam iudicis ordinarii.

Vadnak két hetek farsangh véghiben, mely ennek az hazának réghi rendtartása szerént hamar hétnek mondatik, azokban az napokban az törvények minden nap celebraltatnak és az bizonságoknak reportalási ad 3 diem szokott olyan üdőben lenni.

Minden tisztaságot az pars non comparens 33 pénzzel szokott felváltani.

[fol. 23^r] Quaedam ad iudicium processum pertinentia et scitu perquam digna ex decretis.¹⁸³

Az appellatio nem mindenkor bocsjáttatik fejedelem Táblájára:

¹⁸² Az esküdt polgárok törvényszékén kívül működött egy 12 tanácstagból álló rendkívüli ítélőszék is, amelyet csak alkalmyszerűen hívtak össze, s ezért külön díjat szedtek.

¹⁸³ Keltezetlen feljegyzések. Mivel összefüggnek az előző szöveggel, ezután közöljük. Írásuk alapján valószínűleg 1637-1639 közötti időből, az akkori jegyző Szentgyörgyi Beke György kezétől származnak. A szövegbeli utalások Werbőczy István Hármaskönyvének egyes helyeire vonatkoznak.

1. Causae criminales, főben járó dolog. Partis 3, Titulus 11.
2. Mikor az törvény az felperesnek hadgya, hogy egy őmaga személyében megeskügyék. Partis 3, Titulus 35.
3. Nyilvánvaló adósság dolgai, melyben sem tagadás, sem valami méltó fogás nem lehetett. Lex Cons. Ciuit. Titulus 10, art. 6.
4. Mely pereknek kereseti húsz forintot meg nem halad. Ibidem.

Homagium díja. Ez ige két képpen vétetik:

1. Feje és jószága vesztése alatt való hittel megerősített hűségért az fejedelemhez. Partis 1, Titulus 12.
2. Főválságot és az ember díját jegyzi. Partis 2, Titulus 23. Partis 3, Tituli 5, 21.

Az erdélyi nemeseknek integrum homagiuma, az-az holt díjak teszen fl. 66. Eleven díjak teszen fl. 33. Partis 3, Titulus 3.

Az szabad városbelieknek homagiuma annyi mint az nemeseké. Partis 3, Titulus 9, külföldieknek homagiuma fl. 40. Partis 3, Titulus 26.

[fol. 23^v] Homicidium. Gyilkosság. Mely három képpen esik:

1. Elvégezett szánszándékból: ez miatt főért fő esik. Genesis 9, Versus 6, Partis 3, Titulus 5.
2. Mikor szükségesképpen egyéb abban nem lehet maga oltalmáért és ilyenkor az megölettetnek vére is elvész. Partis 3, Tituli 21, 22.
3. Történetből, mellyet valaki nem örömet csjelekedett. Ez miatt díját kell letenni. Partis 2, Titulus 82.

Indebita. Méltatlan kereset. Mikor az alperes első beálláskor megbizonyithattya, hogy az felperes ok nélkül háborgattya, indebitan marad el. Partis 2, Titulus 20.

Judicium novum. Új ítélet. Partis 2, Tituli 77, 75, 18, 78, 83. Partis 3, Tituli 6, 11, 27, 25, 26.

Új ítéletet kétszer hozhatni. Az felperes egyczer, az alperes azonképpen egyczer. Partis 3, Titulus 11. Egyébként ki több úttal hoszni merészli, patvaron marad. Azt is 15 napnak alatta hozza, az ítéletnek kimondása után és exhibeallya vagy praesentallya és előadgya az szék színén. És 60 napnak alatta prosequallya. Mert akár íratott legyen exhibitat reá, akár ne, annakutánna erőtlen legyen. Ha vele penig causaiat meg nem újittya, cum poena indebita leszáll. Passim.

Mandatum Principis. Fejedelem poroncsjolattya, mely kétféle az törvényben:

[fol. 24^r] 1. Törvény szerént való, mely szerént igazat is tesznek, úgymint új ítélet és egyéb efféle törvénybeli orvosságok, mellyek igaz idein költek.

2. Igyenes poroncsjolat, mely bizonyos emberekre szól, melyben mindenkor beleírják azt (hogyha az dolog úgy vagyon) ezt az bírák eleibe törvényre támasztyák hogyha méltó legyen-e az panasz? És ha méltatlannak találtatik büntetése vagyon.

Mola. Malom. Molendinum idem. Az malom szabad király[i] ház, közönséges. Az ki abban, avagy az egyházban és korcsjomán verekedik, húsz forinttal büntetődik, annak felette az sérelmes félnek is kedvét kell keresni. Partis 2, Titulus 10, Partis 1, Titulus 88. [*Más kézzel:*] Nem találni ott megh.

Pater. Atya. Ha az atya veri az fiát, nem szabad visszaütöni az fiúnak, oka, mert ahul szabad az bántás, ott tilalmas az maga otalom.

Rabságban estek ellen, budosó gyermekek ellen és vér ellen semmi időmulás nem fog. Partis 1. Tituli 79, 56.

Azonképpen az idő el nem mulattya az zálog megadást, az gonosságnak büntetését.

[fol. 24^v] Az országútytát, uczákat, határt, árkot és hídat, miérthogy közönséges jók, senki el nem foglalhattya.

Az városbeliek között azonképpen oly dologban, mellyek az közönséges városi állapotot illetik és annak megmaradását, az időmulásnak nincsen helyye. Passim.

Privilegium. Szabadság. Nyolcképpen romol meg az privilegium: 1. Mikor az kinek az szabadságot atták ellenne csjelekeszik.

2. Mikor az szükségnek idein az szabadsággal nem áll.

3. Mikor valaki notaban esik, elveszti szabadságát.

4. Mikor más embernek nyilvánvaló kárára adgyák.

5. Mikor az szabadságot az törvény leszállittya.

6. Mikor az szabadságnak ellene mondanak.

7. Az utolszori az elsőt megerőtleniti.

8. Mikor az fejedelem bizonyos okokból letéteti valakivel az szabadságot.

Tortura. Kinzás. Prologus, Tituli 10, 16, Partis 3, Titulus 20.

Az kenzásra három okból mehet az törvény:

1. Mikor az kereset szörnyű és főbenjáró dolog.

[fol. 25^r] 2. Mikor az alperesre nyilvánvaló bizonságok vadnak és mutató jeléből való sor megyen reája.

3. Mikor külömben végire nem mehetnek az dolognak az bizonságok nem létele miatt.

Violentus occupator intra anni revolutionem eici potest.

Az ki hatalmasul valaki örökségét elfoglallya, egy esztendő forgása alatt ismét hatalmasul kivethetik. Partis 1, Titulus 68, Partis 3, Titulus 22.

[*Más kézzel:*] Verberatio. Meghverés. Ez penigh 3 féle:

I. Az ki az királyi embert meghveri, notaban esik érette. Partis 1, Titulus 14, Partis 2, Titulus 2.

II. Valamely nemes embert meghver, fején marad érette. Partis 3, Titulus 21.

III. Ha ki más jobbágyát meghveri mi legyen az büntetése vide: Partis 3, Tituli 19, 31.

[fol. 84^v] 1629 6 die Februarii. Végezék az egész tanácsjbeli uraim, hogy az kik elégségesek az postaló tartásra mindenek személyválogatás nélkül lovat tarcsjanak, ha kik pediglen recusallyák magokat 12 forinttal büntettetnek.

[fol. 3^r] Anno Domini 1631. Esztendőre Nagy János nevű város szolgájának adnak esztendeigh egy kisniczér dolmánt, aba nagyragot [!], egy szűrt, pinzt hat forintot.

[fol. 22^r] Anno Domini 1637 die 13 Aprilis. Az tanácsj végezte az borpénz felől, hogy egy öreg bortól, hat pénzestől, adgyanak borpénzt den 75, fél bortól den. 37_

Egy öreg bortól, hét pénzestől s nyolc pénzestől fl. 1, den. 40, fél bortól den. 70.

Egy öreg bortól 9, 10 pénzestől fl. 1, den. 60, fél bortól den. 80.

Egy öreg bortól 11, 12 pénzestől fl. 2, fél bortól fl. 1.

Az borbíráknak, pro suo salario annuo secundum deliberationem anni 1635, dentur fl. 10, id est decem.

Az ser korcsjoma felől végeszték ő kegyelmek, hogy minden veder sertől exigallyanak az borbírák egy-egy pénzt a ser korcsjomárosoktól.

[fol. 3^r] 1637 die 27 Decembris fogatták meg város szolgálásra [...]pedi Györgyöt. 28 Decembris az másikat, ismét Balog Pált, in annum sequentem 1638.

[fol. 26^r] Anno 1639 die 5 Januarii. Mivel az ispánnak, az jobbágyok körül való forgolódásáért, ekediglen nem volt szinte bizonyos fizetése, hanem az jobbágyokat némellyek többel is szolgáltaták hogy nem mint kellett volna, mostan az tanács egyenlő akarattal végeszte ezt perpetuo observandum: hogy ennekutánna esztendő által az ispánnak az jobbágyok négy nap szolgállyanak valamit akar vélek dolgoztatni és hozzanak öt szekér fát és többre ne kényszericsje őket sub amissione officii et mulcta a senatu imponenda.

[fol. 26^v] Anno 1640 die 18 Februarii. Deliberatum in communi congregatione dominorum senatorum.

Mivel in anno praesenti 1640 die 6 Januarii volt Szabó Mátyás uram és Mészáros Márton uramnak egymás között való szóval való rút veszekedések, tudniillik Szabó Mátyás uram Mészáros Márton uramat egynéhány úttal hamis embernek, az városhoz nem igaznak lenni mondotta egynéhány hütös emberek hallattára. Az mely gyalázatos szókat nem akarván elviselni, Mészáros Márton uram citaltatta törvényre Szabó Mátyás uramat. Vévén eszében Szabó Mátyás is, hogy nem jól szólott Mészáros Márton uram ellen az egész tanácsj előtt, minek előtte öszve feleltek volna, kére azon Mészáros Márton uramat legyen bocsánatos abbéli ellene való szavairól. Mészáros Márton uram is nem gyönyörködven az perlődésben, igire magát az békességre, ilyen formán mindazonáltal, hogy az becsjületes tanácsj találjon módot az megbékélésben. Az becsjületes tanács megtekintvén mind az két szemilynek állapotját, s előtte viselvén üdveztőnknek is amaz mondását, Szent Máténál, ahol azt mongya: Bodogok az békesség szerzők, mert Isten fiainak hivattatnak, az tanácsj megengedte egymás között való békességeket, de mivelhogy mindenik hütös, öreg polgárok lévén, az tanács ellen is vagy az vétség, Szabó Mátyást tizenkét forintig megbünteti érette. [fol. 27^r] Pro exemplo aliorum az tanács az végre be is íratta az protocolumban, hogyha ennekutána Szabó Mátyás, akár pedig más valaki, az tanácsbeliek közül, olyan difamatiokkal illetnék egymást, nehéz büntetés nélkül el nem szenvedik s az tanácsból is kivetetik érette, az ki azt cselekeddi.

[fol. 3^r] 1644 die 28 Januarii. Balás deák, az 1642 esztendőbeli adóba administralt fl. 6/62, restal még nála fl. 1/59.

1645 die 28 Septembris. Thorda körül nagy hó löt.

Eodem anno, die 27 Septembris Nagy Istvánt halva hoszták meg.

[fol. 4^r] 1646 die 5 Februarii. Mogiorosi Gergelyt fogattuk meg, Szent György napig, az csjorda örzeni, úgyhogy ha az idő kinyilik kihajtja s minden éjjel künn hál vélek. Fizetése, mind nagytól, kicsintől, másfél pénz egy-egy hétre, de kenyeret nem adnak.

Eodem. Éjjelre jöven az városházához Fogarasi János az c[imeres] posta, két cancellarista deákok és Szeőreős András, a Colosuari, adott nekik bíró uram bort cup. 13, méghis az kemenczét, nagy darab helylyen berontották, az ágyak deszkáit felvagdalták.

[fol. 27^r] 1646 die 12 Februarii. Közönséges tanácsj végeztése: Mivel vöttük eszünkbe, hogy három vagy négy esztendő alatt, ighen nagy szorongatás kezdett lenni az város savának cisurája miatt¹⁸⁴ ez okon, hogy egyik bíró az másokra kezdette marasztani, valami halogatást találván az camaraispán előtt és valami módon csjak elkerüli, hogy vagy éppen meg nem adgya, avagy csjak valami részét. És így láttyuk hogy mind az új bírón nagy búsulás vagon miatta, mind penig az városnak is nagy kárára következhetik, ha egyik esztendőről az másokra marad, s sz város szerét nem tehetvén az cisurának, az mia[tt] az söt is ki nem adgyák. [fol. 27^v] Végeztük annak okáért, egyenlő akaratból, hogy ennek utánna soha semmi szin alatt, se camaraispánok előtt való halogatással, egyik bíró az másokra ne adgya és ne halassza az város savának cisuráját, ha azt az camaraispánok megadgyák az város szükségére, az bíró aláhordattya, mert valamely bíró ez ellen csjelekedik és más esztendőre halasztya valami okkal annak az cisurának beszolgáltatását, ha szinte az bíróság elkel is rólla, őrajta veszi meg az váras, nem obstalván sem városnál való adóssága, sem semmi remediuma és ok adása, hanem ha mivel egyébbel az várast adóssá teszi ámbár azt vehesse meg, mikor annak alkalmatossága leszen.

[fol. 28^r] Quaedam ex decretis et constitutionibus regni Hungariae notata.¹⁸⁵

A.

Accesorium sequitur forum causae principalis. Partis 2, Titulus 52.

Actor pecuniam amissam, aut debitum, aut mutuum probatum, cuius tamen quantitas non constat, per iuramenta levat, ita quod nobilis unus ad quatuor, rusticus autem ad unum tantum florenum jurat. Partis 2, Titulus 32.

Actore simul et reo probante plene reus adhuc se purgabit cum conjuratoribus, quorum numerus varius est. Partis 2, Titulus 32.

Aetas filiorum perfecta anni 24, filiarum 16. Partis 1, Titulus 111. Iidem lites movere et agere possunt. Ibidem.

Aggressus aliquem gladio evaginato hostiliter si occidatur, erit eius homagium et sanguis. Partis 2, Titulus 21.

B.

Bona partim servitiis partim pecuniis adquisita, masculinos tantum haeredes concernunt. Partis 1, Titulus 21.

Bona per aliquem fratrem acquisita, ante divisionem paternorum dividuntur inter omnes fratres cum paternis. Partis 1, Titulus 43.

Bona per se acquisita potest quis retinere pro se, si paternis in totum renunciat. Partis 1, Titulus 44.

¹⁸⁴ Bocskai István fejedelem 1606-ban 12000 darab kősöt adományozott Tordának. Ebből a város csak a felét vágatta ki, és a következő évben Rákóczi Zsigmond fejedelem megengedte, „hogy magok költségeken az hatezer söt kivágják” (TvLt 1. cs., 1607. év). 1612-ben Báthori Gábor fejedelem ismét 12000 kősöt adományozott a városnak, de 1617-ben Bethlen Gábor ezt a mennyiséget lecsökkentette 4000 kősóra, illetve évenkénti kiutalását rendelte el. Ezt az adományt megerősítette 1639-ben I. Rákóczi György, majd 1664-ben Apafi Mihály fejedelem is (TvLt 1. cs., 1639, 1676. év). Mivel a városnak saját költségén kellett bányásztatnia a söt, a bírón múltott, hogyan szervezi meg a munkát és honnan teremti elő ehhez a szükséges költségeket.

¹⁸⁵ Keltezetlen. Az utalások Werbőczy Hármaskönyvére vonatkoznak.

[fol. 28^v]

C.

Calumniae poenam subit, qui universa literalia instrumenta ab aliquo requisit et tamen postea aliquibus earum uti deprehenditur. Partis 2, Titulus 34.

Item si coram duobus iudicibus, vel sub duplici colore eadem causam quis agit.

Item si semel terminatum simpliciter sine gratia novi iudicii resuscitat. Partis 2, Titulus 70.

Item si novum iudicium impetrat et non prosequitur. Vladislai 2, articulus 11.

Cives cum bonorum emptorum dominium ingrediuntur et tunc quis contradixerit, debet infra 15 dies reddere rationem contradictionis.

Et potest quis contradicere infra annum et diem unum, postea non potest. Partis 3, Titulus 1.

D.

Defensa intelligitur in eodem actu, post actum dicitur vindicta.

Defensa licita est contra comminantem alias percutere vel occidere solitum. Partis 3, Titulus 23.

F.

[Más írással:] Falsas literas aut monetas, aut sigillum falsum conficiens seu evidenter illis utens notam infidelitatis incurrit. Partis 1, Titulus 14.

[fol. 58^v] 1646 die 28 Maii. E[gregius] Martinus Barla de Egerbegy protestalt hogy ha valaki adósságot keresne Keopeczi Györgyön, ő kegyelménél is adós fl. 37, mellyet ő kegyelme is megtart és meg akarja venni ezen Keopeczi Györgyön.

[fol. 29^v] Ad annum 1649. [!]

Anno 1650 die 21 mensis Martii. In communi congregatione dominorum senatorum deliberatum. Ő kegyelmek egész tanácsjul végezték, hogy az mostani drága üdökhöz képest az szőlőmieseknek az esztendőben ilyen renddel fizessenek: Az férfi embernek, karózonak, kapásnak adgyanak per diem den. 10, kétczer enni, felestökömön és ebéden. Az asszony embernek per diem adnak den. 8. Ha kik ezt általhágnák, szabadcsjágot attak ő kegyelmek ugyan imponallyák, hogy 12 forint kötelesség alatt tartozzanak az szőlős dékányok, minden kegyelem nélkül, három forint ára zálagát elhozatni, meghbüntetni három forintigh, ha kik comperialtatnak.

[fol. 30^r] Anno 1656 die 27 Decembris. In communi congregatione dominorum senatorum facta deliberatio. Noha ezelőtt is egyező akarattal és értelemmel vigeztük volt egész tanácsjul (látván az aránt is szeginy hazánknek privilegiumanak romlását és edgyczer s mind következhető kárvallását is), hogy minden bíró és köztünk levő minden tisztviselőknek az ő tisztekről azon esztendőben esendő karácsjon napja előtt, úgymint az Adventeken, számot adgyanak. De azzal mégh eddigh mindnyájan tisztviselő urainknak abutaltanak. Mostan is azért újjobban egész tanácsjul végeztük, hogy azon végezés hogy pro perpetuo usu observáltassék. Valamely bíró avagy tisztviselő az ellen cselekednének in fl. 12 büntettessenek absque ulla miseratione. Az kik mégh eddigh számot nem adtanak is, három hétre hogy számot adgyanak azon büntetés alatt végeztük.

[fol. 30^v] Anno 1657 die 27 mensis Decembris. In communi congregatione dominorum senatorum. Mivel az indali malomhoz szorgalmatos vigyázás kívántatik és senki is nem tartozik ex propriis építeni és építése után fáradni, és minthogy eddigh semmi fizetése nem volt az ott való gondviselőnek, hanem mostan az becsületes tanácsj választotta azon malom

gondgya viselésére Zindi András atyánkfíát és rendeltek ő kegyelmek salariumara fl. 6 per annum és ezután levő gondviselők is azzal legyenek contentusok.

[fol. 115^r] Anno 1658 die 15 mensis Martii. Eskütt megh Deák Mihály az Rákospatakán levő egyház és ecclesia molnának molnárságul és mesterül való gondgya viselésére, hogy esztendeigh el nem hadgya, akkor is hirrre teszi és az mi héjasága [!] vagyon, azt meghépti.

Anno 1658 die 24 mensis Martii. In communi congregatione universorum senatorum electi sunt ad dividendam terram arabilem et foenetum distribuendum in praesentem annum Georgius Beregi, Andreas Simdi [!].

[fol. 31^r] Anno 1661 die 28 Februarii. In generali congregatione dominorum senatorum necnon nobilium in oppido O Thorda commorantium in praesentia etiam generosi domini Michaelis Zigheti camerarii Thordensis¹⁸⁶ facta deliberatio et constitutio.

Mivel az sok alkalmatlan üdök s állapotok miatt már szeginy hazánk szentén minden jó régi eleinktől reánk maradt szokását, rendtartását, hátrahadgytuk vala, kiket keservesen említnek sok szeginy atyánkfiai, ez penigh leghkiváltképpen az korcsjomárlásból következett. Azért hogy ez sor abusus tollaltassék köszülünk és régi eleinktől reánk maradt s boldogh emlékezetű szent királyok és fejedelmek által confirmaltatott jó szokásunk és rendtartásunk mégh edgyczer [fol. 31^v] felállittassék, végeztünk egész tanácsjul és nemességül, accedaván az kamaraispán uram censurája is, hogy a die praesentis usque ad diem 7 Martii az kik mostan korcsjomán s csjapon vadnak, azonkivül senki bort ne merészellyen kezdeni, hanem mostan meghcirkalván s felírván az teli borokat és az kik csjapon vadnak is, és azokat kik csjapon nevezik, az borbíráktól szert kérvén, szerre árulja borát. Ha ki penigh, contumacia ductus, az hütös borbíráktól szert nem kérvén borát meghkezdi, comperialtatván, absque ulla misericordia, az hír s szer nélkül kezdett bornak feneke kivágattassék et insuper in fl. 12 büntetődgyék. Az melyre az hütös borbírák sub amissione honoris¹⁸⁷ [...]

[fol. 33^r] Anno 1663 die 3 mensis Aprilis. Convenerunt nobiles, circumspetti senatores, necnon strenui salicidae Thordenses in aedibus circumspetti Michaelis Kadar, et anno 1661. die 28 Februarii de ordine administrationis tabernarum in generali congregatione factam deliberationem et constitutionem in omnibus punctis ratam ac firmam esse voluerunt.

Soha semminemű respublica éppen megh nem állhat és romlása után soha könnyebben elébbi boldogh állapattýára nem juthat hanem ha az egyező értelemből származott régi ususok és szertartások helyben állittatnak. De mivel az emberi elme hasonló amaz magát ottan ottan sok szine változtató Polypushoz és Proteushoz, gyakorta az mit maga végez az meghtartásra, aszt ugyan maga felbontja és az mit másokkal meghtartatni akar, maga megh nem tartja. Annak okáért az embereknek ilyen elméjeket mostan is meghvisgálván, az régen tött jó constitutiót, az bornak szerrel való árulása felől, tellyességgel elnyomattnak látjuk. Így azért sokaknak az rendeletlen bor árulás miatt károkot és panaszokat meghhallgatván az böcsületes tanács, az nemesi rendekkel és sóvágói rendekkel is együtt, az régi usust és ugyan specificie az 1661. esztendőben lött deliberatiót minden czikkeliben intacte helyben hadgyák ő kegyelmek és az borokat, ennek utánna in perpetuum szerrel árultatni akarják.

¹⁸⁶ Szászvárosi Szigeti Mihály 1653-1658-ban a széki kamara, majd 1659-1661-ben a tordai kamara ispánja (ErdKLtLymb XVIa. - Kulcsár Árpád: *Sóbányászat és sókereskedelem Erdélyben I. Apafi Mihály uralkodása idején*. Sz 125/1991. 443).

¹⁸⁷ A szöveg megszakad, valószínűleg egy lap az idők folyamán elvesztődött, mert a XIX. századi lapszámozás folytatólagos.

Az szerrel való korcsjomárlásnak pedig ilyen formáját akarják lenni ő kegyelmek: Hogy mindszüntelen két korcsoma legyen és az borokat áruló emberek borokat az borbírákkal meghkostóltatván azon az áron az mire limitállyák kezgyék ki; és oly borokat árulnyanak az kik két hét alatt elkellyenek, mert két hét után nem nézvén az czezir alatt való borra, másnak az következőnek adatik az szer. Senki azért az két korcsomán kívül másoktól bort, titkon, fedél alatt, ne vitessenek, mert ha deprahendaltatik, mind az vitető [fol. 33^v] s mind az adó fél, per fl. 3 bünttetetik. Senki penigh hogy valakiknek szerit meghkérné vagy áron meghvénné s ilyen praetextus alatt bort árulton árulna, semmiképpen az megh nem engettetik, hanem ki-ki maga vett borát árullya. Egy residentias embert is penigh az tanács az borvételtől és maga szeriben való árulásától megh nem fogh, hanem szabadosnak lenni engedni. Ezeknek gondgyaviselői az városi rendről Szabó Mátyás, az nemesiről Halász Mihály, az sóvágóiról penigh Dirincz Márton.

Anno 1663 die 27 Decembris. In generali congregatione dominorum senatorum concluditur: Hogy soha ennek utánna az erdőbírák se leesett fát, se fennállót, summa: semminemű fát az város erdején, az ki rájok bizattatott, el ne merészellyenek adni se pénzen, sem ajándékon, sub poena privationis officii, hanem elégedgyenek az régi usus szerént való sallariumokkal, fl. 6 hat forinttal, in communi.

Eodem die facta deliberatio: Hogy soha az város bírāja az hídról és négy ezer sóból való proventust az hütös notarius jelenléte nélkül ne percipialyon, hanem mindenkor az notarius jelen legyen, az ki hūti szerént mindeneket leírjon, absente notario, egy hütös polgár előtt percipialyon az ki az is, hūti szerént, az proventust leírja az regestumba, az ki arra rendeltetik.

[fol. 34^r] Anno 1664 die 20 Aprilis. In communi congregatione dominorum senatorum, necnon juratorum civium facta deliberatio. Mivel keservesen szemléljük minden névvel nevezendő örökségecskéinknek immár ennyi esztendőktől fogva pusztában való heveréseket kiváltképpen szőlőhegyeinknek, az mely nem utolsó öröksége embereknek, de immár hogy semmiképpen az emberek arra magokat nem akarják venni, hogy immár etzer azokat gyepűvel bekeritene, lévén ugyan némelyeknek darakas [!] kívánsága arra, hogy szőlőcskéjét mieltethetné egyeb dolgai között is. Végesztük azért, egyenlő voxból, hogy mához nyoltzad napra valaki gyepűjét szőlőjének meg nem csinálja, tehát az nyoltzad nap eltelvén, valaki gyepűvel bekeríti, az gyepűt nem csináló embernek szőlőjét, annak adatik in perpetuum in filios filiorum et haeredes haeredum, mivel ezt az örökséget nem úgy aestimalják most ő kegyelmek mint ép, mielt szőlő örökséget, hanem csak mint pusztá szőlőnek földét az mely pusztá szőlőnek földé (mint egyéb teritoriumoknak is) [fol. 34^v] mindenkor az város hatalmában volt. Mely deliberatumat beíratának ő kegyelmek ad conservationem.

[fol. 39^v] Anno 1665 die 1 Januarii. Conclusum universitatis Thordensis. Ha valaki az város közönséges szolgáltyától magát vonogatná és szolgálni nem akarna, az választást megvetvén nem engedelmeskednék, igaz mentsége is nem lévén, az hadnagyaság fel nem vételéért fl. 100, assessorságnak fl. 12. Egyéb minden akárminemű apróságos tisztnek fel nem vételéért fl. 6 bünttettessenek eo ipso facto, az poena penig cedaljon in usum universitatis.

Hadnagy solutioja per annum fl. 60, frugum cubuli majores 12. Notarius fizetése fl. 32, frugum cubuli majores 4. Minden egyéb az széknek cedalandó jövedelemből egy rész.

[fol. 36^r] Forma juramenti ductoris nobilium Thordensium anno 1665 die 4 Augusti descripta.

Én T.T. ez nemes thordai universitasnak minden tagjaitól libero et communi suffragio választatott főhadnagya és gondviselője, esküszöm az élő Istenre, ki Attya, Fiú, Szentlélek, tellyes Szentháromság, edgy bizony örök Isten, hogy az én reám bizattatott tisztemben tehetségem szerént igazán és hűségesen eljárók, az nemes vármegye főispányától

dependentiat tartok és az nemes vármegyével edgyetértek minden nemesi szabadságunkat nem bántó, országh törvénye szerént való dolgokban, attól el sem szakadok, az nemes universitasban is szakadást nem teszek. Minden legitime emanaltatott privilegiumiban, annuentiaiban, az nemesi szabadságot, az decretum és az országh constitutioja szerént intacte megtartom és másokkal is, sine ullo respectu personarum, megtarttatom. Magunk között kösönéséges constitutiokat is valamelyeket magunk hasznára rendelünk. Mindeneknek, mind szegénynek, boldognak, igaz törvént szolgáltatók, igaz executiot tészek és tétetek az törvény után. Minden proventusira, akárhonnán és akárminemü legyen az nemes universitasnak, szorgalmatos gondot viselek és ad id deputatos viseltetek, az perceptiokrul, erogatiokrul per officiales az universitasnak igaz számadást adok. Meg is engem Isten úgy segéllyen.

[fol. 122^r] [1665 augusztus 4.] Constitutum universitatis nobilium Thordensium. Ebben az 1665. esztendőben esendő Kisasszonynap¹⁸⁸ előtt egy héttel az korcsoma az nemes város kösönéséges szükségére elfogatik egy egész holnapigh. Ez alatt történendő sokadalom idején is senkinek is mésert se legyen szabad árulni. Ennek penigh gongyát viselik az két borbíró.

Az mészárosok állapotjáról penigh egész universitasul így concludaltanak ő kegyelmek, hogy az mészárszék egy közhellyen legyen, négy táblájú, hová mindenfelől az nemes város lakosi elérkezessenek. Abban pedigh minden nap reggeltől fogva estvéigh elegendő hús legyen, úgyhogy az városnak semminemü fogyatkozása húsból ne lehessen. Húst penigh melegen ne árulnyanak (az mint eddigh szokások volt, hogy mihelt nyúzták menten mérték), hanem jól meghvárják hülni, úgyhogy az mely marhát reggel akarnak kimérni azelőtt való estve, az délután árulandó húst penigh reggel nyúzzák meg. Ezekben penigh semmi fogyatkozás ne táltassék, mert egyébiránt az nemes városnak kemény animadversioját el nem kerülük. Arra pedigh gondot viseljenek vásárbíró uraimék, hogy az mely marhát le akarnak ütni, nekik megmutassák, hogy beteges s bolond ne legyen és így az mely marhát ő kegyelmek illendőnek lenni ítélnék, azt nyúzzák meg; ez üdötől fogva pedigh fontját két pénzre rendelik ő kegyelmek.¹⁸⁹

[fol. 36^v] Anno 1665 die 5 Augusti. Conclusa in communi congregatione dominorum assessorum, praesente domino ductore.

1. A die divisionis sessionum jam factae computando: Senkinek hadnagy uram s tanács engedelmé nélkül házhely nem adatik.

2. Eddigh az tiszteletes elmúlt s meghváltozott tiszt uraim ő kegyelmek város hasznára tartozó jövedelemről, tam de perceptis quam erogatis, szükséggh hogy igazitást tegyenek, ratiot adgyanak. Ha méggh az ő kegyelmek kezénél in rationem universitatis nobilium, vel in perceptis, vel in restantiis lehetne valami, ő kegyelmek eléadgyák s fide digna referallyák.

3. Omnes nobiles indigenae O, Uj Thordenses et Egyhazfalvienses ut donatarii ezután ehhez alkalmaztassuk magunkat: conclusum esse pusztá örökségét, házát, ép s pusztá szőlőjét, az határban minden örökségét, senkinek idegennek el ne adhassa külömben, hanem az eddigh városnak szokott törvénye szerént, úgyhogy az emptio elsőben az véreké, az legitimus successoroké, illis non existentibus, vel emere nolentibus, az vicinusoknak jussok fennállván, az városnak lakosának, az kinek kedve leszen hozzá, legyen authoritassa az meghvételre. Tartozzék pedigh minden venditor az tanácsot eladandó öröksége felől ideikórán requirálni.

[fol. 37^r] 4. Az vámosnak az nemes universitas egy hétre rendele fizetésül den. 75.

¹⁸⁸ Szeptember 8.

¹⁸⁹ Kivonatosan közli Orbán I. 288.

[fol. 122^v] Anno 1665 die 5 Septembris. Facta deliberatio universitatis nobilium oppidi Thordensis.

1. Közönségesen végezték ő kegyelmek, hogy a modo két hétig valakinek bora csapon vagyon, minden hordó bortól fl. 1 adgyon (az ecclesiáját is abból az félét ki nem rekesztvén) az város közönséges szükségire, két hét mulva pedig város szükségére fordittatik az korcsoma egy holnapig, az kiknek teli borok leszen, azokat is az árával város számára beveszik.

2. Az bornak jova den. 10, az alábbvaló maga limitallya magát.

[fol. 37^r] Anno 1665 die 11 Octobris. Conclusum universale in communi congregatione universitatis nobilium oppidi Thordensis factum.

Hogy mivel Isten kegyelméből immár, mind az két város edgyé lött, Ó-Thordanak penigh régi szent királyoktól adatott privilegia edgyik az volt, az többi köszt, hogy valameddigh határunkon termett borunkban tartott, migh két negyvenes bor találtatott, senkinek addigh az idegen bort behozni szabados nem volt, mellyet is in vigore Ó-Thorda mindaddigh migh ez város derék reformatioja nem lön, meghtartott, az idegen boroknak fenekeknek kivágásának poenája alatt. Most is, jóllehet Ó-Thordának határán termett bor nintsen városunkban, de hogy immár Új-Thorda Ó-Thordához incorporaltott, ő kegyelmeknek szépen adott Isten áldást borbol, aszt akarják ő kegyelmek, unanimi voto et consensu, hogy Ó-Thordának specificalt szép privilegia Új-Thordai uraimékra is kiterjedgyen a modo in posterum eterni perpetuum. Mostan is valameddigh Új-Thordában [fol. 37^v] száz veder borigh találtatik, senki addigh idegen bort behozni s annál inkább aszt kikorcsomárolni ne merészellye sub poena in privilegio descripta. De sok böcsülletes atyánkfiainak kérésére és terekedésére, kik nem annyira korcsomárlás szerént való haszonra, mint az magok asztalokra s egészségekre vigyázzván, kérének azt hogy mivel nem tutták, hogy ez privilegium így Új-Thordai uraimékra is ki fogjon terjedni, mentenek volt, ki együvé ki másuvá egy-egy kis borocskáknak vásárlására. Azalatt penigh borok immár útban lévén és tellyességgel csaknem szintén az küszöbben, hogy borokat behozhassák, nem lévén semmi helyek hová tegyék, addigh migh városunkban az idegen bor beszabadulna. Kikre tekintünk lévén, előttünk viselvén aszt is, hogy eszt nem szándékból, szabadságunknak meghvetésére mivelik tehát meghenggettük hogy letegyék, de ilyen conditioval: hogy azokban mindaddigh sohuva is pénzért adni ne merészellyenek, az hordóknak fenekeknek kivágásának büntetését ha nem akarják látni, valameddigh város közönséges gyűlésében el nem végeztetik és fel nem szabadittatik. Ha penigh talátnék oly ki titkon afféle bort eladna és immár el is adta volna, tehát reá vigyázzván mindenik tizedes alatta valóira, az idegen elkölt borért 12 forintra bünttessék az félét patralt személy.

[fol. 38^r] Anno 1665 die 16 Octobris. Közönségesen egész universitasul végezték ő kegyelmek, hogy senki az bort feletébb nyolcz pénznél kezdeni ne merészellye, három forint büntetés alatt.

Eodem: Az vásárra czipót az sütők egy pénzest és három pénzeseket süssenek.

Eodem: Az hentes pénteken déltől ugyan szombaton déligh árulhasson, ha az céhes mészáros két pénzen, ő fél garason, ha az fél garason, ő egy pénzen mérje az húst. Az disznóhúsnak fontja három pénzen, ha feljebb adgyák meghbünttettetnek.

Anno 1665 die 22 Decembris. In communi congregatione universitatis nobilium oppidi Thordensis. Minden számot adni tartozó tisztéktől számvételre rendeltetett személyek: Beke György uram, Nagi István uram, Szigeti Márton uram, Notarius ő kegyelmekkel lévén, ad diem 30 praesentis.

[fol. 124^r] [1666] die 2 Januarii.¹⁹⁰

1. Hadnagy uramat az hütös assessorokkal, notarius és citatorral edgyütt, immunitallya az nemes universitas, propter ardua negotia universitatis, az őrzésből.
2. Egy gyalogh városszolgájával és egy lovassal meghelégszik az universitas, azoknak fizetéseket hadnagy uram az assessorokkal edgyütt rendellye el.
3. Az következő vármegye gyűlésére (mely celebratitak 13 praesentis) rendeltetett követek: Hadnagy uram, Stepan Ferencz uram, Virginas István uram, Jo Mihaly uram, Nagi Istvan, Buzas Thamas; ő kegyelmeknek credentialis íratik.

[fol. 4^r] 1666 die 6 April. Ad comitia generalia comitatus Thordensis in communi congregatione nobilium universitatis eliguntur dominus ductor, Stephanus Virginas, Stephanus Nagi, Albertus Szaniszló, Thomas Buzas, Stephanus Sos, Michael Szalontai, Paulus Banhazi.

[fol. 38^v] 1666 die 4 Julii. Az harmadik vasárnapján közönséges generalis universitas gyűlése leszen, akkor az törvények elolvastatnak, az ki ahhoz tartani akarja magát meghlátyuk, kik penigh nem, registrallyák.

[fol. 39^r] Eodem. Az kaszásnak in diem 18 pénz, az gyűjtőnek 15, az aratónak napszámra 15, kalongyájától 3-3 pénz, az ki ebben impingalna fl. 12 büntettség mox et de facto absque ulla misericordia.

Anno 1666 die 24 Augusti. In communi congregatione universitatis nobilium Thordensium, közönségesen végezték ő kegyelmek, hogy valaki, mikor az tizedes, város szükségére, munkára elvetvén, [!] emberét nem bocsátta, ha jó okát az tizednek nem adhatta, 25 pénzre büntesség az tizedtől, egyczeri elmaradásáért. Ha penigh, contumacia ductus, nem engedelmessé, az büntetést fel nem akarván venni, resistal, az tizedes az vakmerő[t], tizedével együtt, büntesse ad fl. 1, ha penigh resistal, hadnagy uramnak azt az embert [meg]mongya, s hadnagy uram az tizedes mellé adván az citatort, zálagoltassa megh és büntesse ad fl. 12, az illyen contumax, haza jóvát nem akaró, embert. Eszt penigh értjük csak egy gyalogh személytől, ha penigh szekérrel vetnek valakit és el nem megyen, ad fl. 1 büntettség, sub poena fl. 12, in duabus iudiciibus, in tertia ductori.

NB. Az dolgosoknak való fizetésnek rendelése álljon az tanácson minden üdőben. Azonban minden behozandó áruknak vételében ez observaltassék: hogy senki addigh semmit se kérjen migh megh nem kérde ha kérte-e valaki, ha kérte tőle ne álljon[?], ide nem értvén az selléreket sub poena fl. 1.

[fol. 38^r] Anno 1666 die 24 Augusti. In communi congregatione nobilis universitatis Thordensis communi voto facta deliberatio. Az egy-egy forintok s nyolcz poturanak felszedésire rendeltettek Kadar Mihály és Thörök Pál uramék, a következő [fol. 38^v] Kisasszonynapjára administrallyák hadnagy uram kezében, etzer requirálván kit-kit, másodszeri requisitiojokkor mindent meghzálagollyanak, elegendő autoritást adván ő kegyelmeknek az nemes universitas.

Eodem. Tavaly az Kisasszonynap tájban az mely egy-egy forintot rendeltek volt ő kegyelmek minden hordó bortól, valakik megh nem adták, adgyák megh akkori borbíráknak, ha nem engednék, zálagolják.

Eodem: Az mészárosoknak az húsnak jóvának fontját harmadfél pénzre engedik ő kegyelmek, az bárányhúsnak czimere 10 pénz, mint szintén Colosvárat. Illyen conditio alatt engedik

¹⁹⁰ Hibásan közli Orbán I. 299.

pedigh ő kegyelmek, hogy continue hús legyen, alioquin toties quoties az céhmester meghzálagoltatik, eszt is bizonyos ideigh csak.

[fol. 39^v] Anno 1666 die 20 Novembris. Egy Gliga Juvon nevű oláh iffíú legény adá örökös jobbágnak magát az városnak, meghesküvén erős hüttel. Kezes érette Kövári Paskulj, mostan indali falusbíró, Comjatzegi Mátyás jobbágya. Az másik sellér, Gombos Tivadar, ez is hüttel köteles, hogy az város földéről el nem megyen, hanem az várost igazán szolgállya.

[fol. 124^v] 1667 die 14 Julii. Simon István szolgabíró hite szerint referalta, hogy néhai Szöcz György leánya, Kata, praetendalván Szindj János uram ellen sóbéli adósságot, vele meghalkut tizenöt forintban, mellyet mai napon mind egy pinzigh, a fellyül meghírt szolgabíró előtt, megh is adott.

[1667] Ad initium Septembris.¹⁹¹ Statutum universitatis.

Mivel Isten ellen való rettenetes véték a vasárnapnak megszegése, annak okáért végesztetett, unanimi voto et consensu, hogy azon vasárnapnak megtartása felől írt 51 edictum a modo in posterum sancte et inviolabiliter megtartassék, ilyen modalitással, hogy constalván violatioja a vasárnapnak statim et de facto [fol. 125^r] a violans, comperta rei veritate, admonealtassék, ugyan amicabili modo, a város szolgája által (ha méltó okát nem adhattya cselekedetinek), hogy adgyon hat forintot, avagy annyi érő zálagot, ki ha azon admonitionak satisfacial bene quidem. Alioquin, ugyan azon széktől két assessor kibocsáttatván exequallya rajta az hat forintot, ex rebus mobilibus repertis. Ha penigh resistalna tali quali sub modo s zálagot sem akarna adni, ad congregationem aut sedem judiciarium attunc proxime affuturam repetallyák és akkor elegendendő executort bocsásson ki a szék s 12 forintot irremissibiliter exequallyanak azon contumax emberen. Ha valakinek penigh a főtiszt ebben kedvezne, azon tisztén a szék irremissibiliter 12 forintot exequaltasson.

[fol. 125^v] Ugyanezen mód observaltassék a korcsoma állapottyában is.

A cirkálás dolga az elébbi elrendelt mód szerint folyyon.

[fol. 40^r] 1668 die 2 Januarii. A város jobbágyi gondgya viselését bizta a nemes tanács hadnagy Buzas Thamás uramra, ő kegyelme mint jó gazda visellye gondokat, majorkottasson vélek, hogy abbul mind magának s mind másnak, kinek búzája jár, kitellyék.

Beszterczen celebralandó országh gyűlésire a város javának promotiojáért, signanter a privilegiumok megszerzéséért menendő atyánkfiainak nemzetes Boldai Márton, Stepan Ferencz és Albert deák¹⁹² uraméknak sustentatiojára rendeltetett tíz forintot Kadar Mihály uram adgya megh. Ugyanazon atyánkfiaira bizták a korcsoma állapottyát is, hogy a mennél hasznossabban lehet alkugyanak megh azzal az emberrel ki meghveszi.

A város ládája hadnagy uram kezibe adatik, [fol. 40^v] kulcsa Nemezgyarto uramnál, ha mikor a levelekhez akarnak nyúlni az assessorok előtt, kik akkor jelen lehetnek, nyúllyanak.

Valamikor a város pénzt ad be hadnagy uramnak, mindenkor egy assessor és a notarius előtt adgya be s azok subscriballyák quietantiaját.

Anno 1669 die 22 Januarii. Immár sokizben esett végezésink extalnak az egy-egy forintról, de mégis contumatia ducti sokan nem atták s nem akarják meghadni. Végesztetett, hogy sine

¹⁹¹ Kivonatossan közli Orbán I. 288. Tévesen július 14-re keltezi.

¹⁹² Azaz Szaniszló Albert. Az országgyűlés alatt ki is állították a város kiváltságait tartalmazó oklevelet. Ezt 1718-ban III. Károly király megerősítette (TvLt 1. cs., 1718. év. - Magyar fordításban Weress 23-28. - Orbán I. 248-250).

ulteriori dilatione holnap induljon megh az két perceptor, kérje először mindenem, ha adgya bene, ha nem mingyárt három executor, Papai Sigmond, Ferentz Deák, Notarius exequaljanak hat forintigh mindenem, vegyenek zálagot minden emberem, ezek mellé adjunctusok városszolgája, mások is elegendő képpen.

[fol. 41^r] Ad comitia generalia pro legatis deputantur dominus Georgius Vér, Stephanus Detzei és ő kegyelmeknek pénz kölcségekre fl. 30.

Eodem. Az circalás felvetetik.

Eodem. Váradi uraimék protestálnak azon, hogy valahun puszta helyeket találnak, kik igazításban nem jöttek, az regestumban nincs írás rollok, ha hol olyanokat találnak, per inquisitionem mint ő kegyelmeknek adatottakat apprehendallyák, és ha kinek szüksége reá, distribuallják.

[fol. 126^v] Anno 1669 die 24 Aprilis.¹⁹³ Statutum universitatis O Thordensis. Mivel láttyuk az Új-Thordai uraimék universitas kívül és egész unionak rendi ellen való constitutiojokat, magános conventiculumokat és abból származott bizonyos constitutiojokat, melyek is in scriptis nálunk extálnak, miképpen szakadássá akarnák tenni, nemesi szabadságunk ellen (mint az kikkel egyenlő határt birunk, szabadságban élünk) borainkat, az Új-Thordai [fol. 127^r] sokdalmak alkalmatosságával, fel nem akarják eresztetni fenyegetvén bennünket boraink feneke kivágatásával. Communi voto azért et suffragio végeztük, Turi Ferencz uram vitessen bort fel, szolgabírókat vevén melléje, assecuraljuk borának árát ha úgy történnék, meghadgyuk plenarie ára szerént.

[fol. 127^v] [1670 január 1] [Az assessorok neve mellett:] Statutum.11 Valaki ő kegyelmek közül hadnagy uram hivatalyára, valamikor kévánnya, elé nem jü törvényt tenni vagy egyéb igazgatásokért, mox et de facto az város szolgáját hadnagy uram zálagjáért külgye, és ha méltó mentségét nem adhatya az elmaradott személy az assessorok előtt [fol. 128^r] ad fl. 1 büntettesse, minden comiseratio nélkül. Ha penigh resistalna az zálag hozatásban, mox et de facto két arra rendeltetett assessorok által, pro fl. 12 hozattassék zálagja az olyan contumax attyánkfiának és meghbüntetessék, minden penig meghjelenjék itt, tempestive templum után mingyárt sub eadem poena.

Exactores rationum a domino ductore Stephanus Virginas, Stephanus Detzei, Michael Jo, Andreas Teremi et Notarius, intra quindenam fiat revisio et examen. Az egy forintos adót is az kik percipialták, certificaltatván, adgyanak számot: Török Pál, Szindi János.

[fol. 128^v] [1670. január 1] Az város jobbágyinak gongyaviselésére rendeltetett Szindi János uram, fizetése fl. 4, két nap arattasson, két nap kaszáltasson, két nap szántasson, ugarlaskor és maglaskor is.

Az szolgáltatás így legyen: a die Martini ad diem beati Georgii minden héten véllek az város szükségére egy-egy szán fát hozasson.

Két hétigh szántasson, mind ugarlaskor és maglaskor, két hétigh kaszáltasson és takartasson és abból leendő gabonát betakarittasson. Ezeken kívül semmivel őket ne aggraválja; tavasszal is két hétigh. Ételekre viselleyen gondot, az mit reájuk költ, az városéből vegye ki.

Város szolgáját kettőt fogadgyon hadnagy uram, az kik continue ő kegyelme házánál legyenek, jó fegyverrel, puskával, szablyával, hogy valahuva kelletik expedialtatni ő kegyelmeknek mindenik lovat tarcsón.

¹⁹³ Kivonatosan közli Orbán I. 277.

Solutio. Per annum egyiknek fizetése fl. 25, egy-egy végh aba, fejér, tizenhat véka búza s egy-egy csizma, abrakra fl. 1/50 két-két [*Kihúzva*: egy-egy] szekér széna. Az búzát csak kenyérre, ha hadnagy uram ad kenyeret, nem tartozik meghadni az búza fizetést.

Közönségesen végesztetett, hogy minden esztendőben alkalmas időben, város számára, az korcsoma elfogatik, hat hétig.

Az város ládájában valamely levelek vadnak mind regisztraltassanak Virginas uram, Teremi uram és Notarius által.¹⁹⁴

[fol. 41^r] 1670 die 18 Februarii.¹⁹⁵ Az Hesdat Erdeje dolgából, Arannas széki uraimék ellen, az mostani ország gyűlésére követnek választatik Boldai uram. Kölcségére ő kegyelmének fl. 10.

[fol. 41^v] Anno 1670 die 18 Februarii. In generali congregatione nobilis universitatis Thordensis facta deliberatio.

Közönségesen végesztetett az egész nemes universitástól, hogy ha valaki szék ülőtársát, mikor széket ülünk itt az törvényháznál, vagy mikor hadnagy uram universitást gyűjt ide be, az universitas közül is valaki vagy bennünket, vagy egymás köszt, böcstelen szóval illeti felebarátyját s mocskosodik, az szék autoritassát és feletársa böcsülletit laedálván, legyen ez rendi miképpen compescaltassék az olyan attyánkfia. De facto, mingyárt hadnagy uram kellyen fel, tiszt szerént és az citator által instantiumra citaltassa az olyan embert, ha mindketten egymásnak visszaatták, mind az kettőt és hozzájuk feleljen 12 forintig külön-külön. Erről az szék tegyen íteletet, volt-e mocskosság tisztessége ellen valakinek és az székek autoritassanak. Mikor már hadnagy uram az olyan emberrel ki lépik íteletvételre, vagy jünne be az olyan attyánkfia, vagy nem (vévén eszébe súlyos törvényét) mingyárt [fol. 42^r] két assessorok demandaltassanak és sententia mediante annak házához mennyenek, et inhibitione, contradictione, repulsione non obstantibus, az 12 forintig tegyenek executiot rajta. Ha resistalna mégis, duplumot exequaltassanak rajta és az poena cedallyon ez szerént: in duabus iudicibus, in tertia parte laesatis cedentibus, ha mintketten mocskoskottak, egészen az széké.

1 Aprilis. Vér György uram Boldai uram ellen verbis haud honestis éle in facie sedis iudiciariae.

Anno 1670 1 Aprilis. Statutum juratorum assessorum. Ha valaki szomszédságában az közsövényt magha részéről fel nem akarja tenni, az más fél, ki akar építeni, admonealtassa legitime az citator által az olyan embert, hogy ő is tegye fel az ő része sövényt ad 15, ha holott akkorra fel nem tenné, az más fél egészen csinállya megh az közsövényt és azután kihíván két hütös embert az székről, az kik intézzék, böcsüllyék megh az sövényt egészen mit érne, az gazdának is igaz lelkiismerete szerént való relatioja is accedálván kölcségéről. [fol. 42^v] Denuo admonealtassék, hogy azféléről valamennyi reá háromlik ad 15 contentallya az építő felet. Ha contentallya bene, ha nem, annyi érő javaiból tegyenek executiot két assessorok, ha resistalna, duplumot exequaljanak rajta. Ezek értetnek az itt lakozókról. Ha kik itt nem laknak s örökséget penigh itt bírnak, annak földéből egy lépésnyit vegyenek el az földéből és adgyák az építőfélnek, az ki in perpetuum bírja.

[fol. 35^r] Anno 1670 die 20 Aprilis. In communi congregatione universitatis. Végesztetett, hogy ma az egy forintos adónak felszedésére rendeltetett perceptoroktól szám vétessék: Jo Mihaly uram, Szekhalmi uram, hadnagy uram, Virginas uram, Erdelyi uram.

¹⁹⁴ Kivonatosan közli Orbán I. 300.

¹⁹⁵ A város okleveleit számba vevő 1676-ban összeállított lajstrom (TvLt 1. cs., 1676. év).

[fol. 35^v] [1670] Instructio pro provisoribus sylvarum prohibitarum.¹⁹⁶

1. Az négy erdőbíráknak fizetése fl. 12. Kimenvén és embert vagy marhát kapván, hitek szerént tartozzák behozni hadnagy uram kezéhez és az mire büntetik harmada övék leszen, két része az városé.
2. Senkinek se esett, se fennálló fát, se pénzen, sem ajándékon senkinek ne adgyanak, se idegennek, se ittvalónak, tanács híre nélkül.
3. Sem marhát, sem embert, az mit kaphatnak, se az erdőn, sem faluban megh nem saccoltatnak, hanem mind behozzák az városba.
4. [Áthúzva:] Valakit czédula nélkül, akár Thordai embert, akárhova valót és akármi renden lévő embert kaphatnak az erdőben behozzák, indifferenter.
5. Ittvaló jobbágyoktól és sellérektől is tilalmas legyen, ne engedgyék élni, hanem behozzák, ha ott kapják, vegyenek pénzen az olyanok másutt.
6. Ha kinek esett fára leszen czédulája, fennálló fát vágh le, meghzálagolják, minden kedvezés nélkül.

Valakinek szükségét darakasan láttya az tanács, az ad czédulát, senkinek, se hadnagy uram, se az notarius, ne adgyon.

[fol. 42^v] Anno 1670 die 16 Maii.¹⁹⁷ Az ökörtalalmasnak rendelték ő kegyelmek közönségesen: Az városról kimenvén, az Dörgőakna felé által az Kerek-kútra menő felső út menetelésben balkézre az Tejes völgyet, Szalonnás völgyet, be az Szent János völgyéigh és onnat által menvén az hídon, az Sebestyén völgye feje felé menő út mellett balra, az egész Sóstó fart, az Sebestyén völgyének az innetző tetejéigh. Ez darab határon penigh semmiféle marha, vonó ökrökön kívül, ne járjon. Ha jár, szabadságh engettett az béreseknak reá, behajthassák, akármiféle egyéb marhát: juhot, lovat, tehenet; és nappali behajtás egy pénz, éjjeli két pénz, minden marhától. Ez határnak delineálására rendeltettek az három földosztó uraimék.

[fol. 32^r] Anno 1670 die 16 Novembris. Indali város sellérjobbágyáért, Gombos Tivadarért lőnek kezesek: Indalon lakó Kövári Paschuly, Comjatzegi Mátyás jobbágya és Breza Thoma, Jobbagi András uram jobbágya, külön-külön pro fl. 40. Illyen formán, hogy az város földéről el nem me, sem másnak akárkinek földére, sem az örökös urá[hoz], ha ki volna és lehetne, ha pedig casu quo elszöknék, vagy redealna, tehát az kezeseken exequaltathassa az Thordai akkori hadnagy az 40-40 forintot, csak gyúce bíró erejével, ha annyi erő javai nem találtatnának az kezeseknek, magokat is meghfoghassák et usque ad satisfactionem fogva tarthassák. Praesentibus Martino Szekelej, jurato notario et Joanne Terényi.

[fol. 43^r] Anno 1671 die 30 Martii. Végeztetett, in communi congregatione, hogy valaki regestrum szerént osztott földét pünkestigh megh nem szántya, most admonealtatván, akkor osztán ugarnak másnak adatik, meghvisgálván ha értéke nem leszen az egy szántásra.

Az Leányvár meljékét¹⁹⁸ kenderföldnek felosztják, meghagyván ez kis szegeletet [?] Detzei uram számára.

¹⁹⁶ A tordaiaknak és aranyosszékieknek az erdők birtoklása körüli jogvitájával 1670-1687 között több országgyűlés is foglalkozott. Vö. EOE XV. 174, 342, XVII. 102-103, XIX. 113.

¹⁹⁷ Keltezetlen bejegyzés az 1670. április 20-i végzést követően. Közölte Tagányi Károly: *Magyar erdészeti oklevéltár*. I. 573.

¹⁹⁸ A város határának keleti részében lévő legelőkre vonatkozik.

Anno 1671 die 15 Maii. Tömlöcztartósághra introducaltatik Szakmari János. Praedecessor Jonas Miklós az tömlöczhöz tartozó szerszámokat számban ez szerént adá elő: Lakatot nro. 7 s azon kívül ott benn az tömlöczben, az kalodán, egy öregh lakat, bilincs nro. 4.

[fol. 43^v] Anno 1671 die 5 Julii. In communi congregatione universitatis facta deliberatio.

Végeztetett közönségesen, hogy az szük üdőnek mivoltához képest az munkásoknak fizetések ez szerént leszen: Az kaszásnak napszámra 15 pénz, ha ki kaszássával gyűttet egyenlő fizetése legyen, az gyűjtőnek az öregh férfiunak 12, asszony ember, gyermek gyűjtőnek 9. Az aratónak kalongyától 3, napszámra férfiunak 12, asszony embernek 9 pénz. Valaki ezek ellen cselekedni attentalna poena fl. 6. Vöttek ő kegyelmek olyant is eszekben, hogy némely attyánkfia illyen mesterséggel él, hogy az napszámossal többet ígér az rendelt fizetésnél, vagy maga, vagy szolgálja által és így mástól az napszámossal elhitegeti, addigh penigh migh minden munkáját végben nem viszi el nem ereszti, akkor osztán az rend szerént fizet úgy és így aszt tárgya [!] hogy ez nem impingal az végezés ellen. Azért hogy ez csalárdság eltávosztatodgyék, valaki ilyenformán cselekedni comperialtatik poenaja hasonló lesz mint az ki meghadná az rendelt végezésen küvül való fizetést. Valaki penigh mindezek ellen valami részben impingal, absque ulla misericordia, büntetessék, marháját hajtván el hadnagy uram az olyan embernek az csordából mikor hazajü. Ha resistalna valaki két assessort külgyön ő kegyelmek az kik 12 forintigh hajcsák el az olyan embernek [fol. 44^r] marháját, aki in usum universitatis convertaltassék, valami részt szakasztatván ki az executoroknak. Két három assessorokat hivatván hadnagy uram, igazítást úgy teyen ebben.

Végeztetett, hogy valamely Thordai lakos embernek történet szerént marhájának lába kitörök, vagy egyéb szerencsétlenség találja, egészséges marha lévén, oculaltassa az két húslátóval, requiraltatván az mészáros céhmester tartozzék egy mészárosat rendelni annak kivágására és elmérésére, meghadván egy marhától den 25. Ha holott elmulatná az céhmester, hogy embert nem vetne, eo facto büntetessék ad fl. 3. Ha az miatt valakinek marhája elveszne, teljességgel annak is árát az céhmesteren vehesse megh az káros. Az mit ér az marhának húsa az szerént veszik, addigh senkinek is ne legyen szabados mészárosnak húst agyon, az káros ember kárára.

[fol. 44^v] Anno 1672 die 1 Januarii. In communi congregatione universitatis facta deliberatio.

1. Mindeneknek előtte, hadnagy választásnak idején, egyebet hátrahagyván, hadnagyot válasszon az universitas.

2. Hogy valaha láthassuk valami hasznát az vámbeli proventusnak, annak perceptort rendylen az universitas, az kitől midőn gazdálkodás kellek, az adgyon költséget quietantiat vévén az hadnagytól. Ratio adáskor teye ratioja mellé.

[fol. 131^v] [1672 január 1.] Statutum.¹⁹⁹ Valakik eddigh számadással tartoznak, praedecessor hadnagy uram s mások is, s az következők is, a modo in posterum az egész tanács előtt tartozzanak számat adni, az holott megexaminaltatván ratiojok, azután pure az egész universitas előtt, mint lött az számvétel, elolvastassék, lássa és ércse minden ember.

Valamikor az széken marattzágh esik és valakinek dolgát az tanácsnak proponalja, vagy annál inkább processusban kél valami malefactorral, hadnagy urma maga fejtől senkivel megh ne békélhessék, annál inkább az poenat magának ne tarcsa, hanem az egész tanács köszt osztya fel aféle marattzágh [!], egy részes lévén az ilyenben hadnagy uram is mind edgyik assessor.

¹⁹⁹ A Leányvár Orbán Balázs szerint a hajdani római castrum helyén feküdt (Orbán I. 192).

[fol. 139^v] Anno 1672 die 3 Junii.²⁰⁰ Lőnek kezesek Mirtze Miklós és Mirtze Andrekáért, város jobbágyiért, ezek hogy az város földéről el nem szöknek, külön-külön 40 forintig: 1. It Paschulj, Mahulj Miklós uram jobbágya, 2. Patai [?] Márkus, Nemes Péter uram jobbágya, 3. Ballus János, felsőpeterdi, Josika Gábor jobbágya, 4. Deak János, felsőpeterdi, Lugosi Ferencz jobbágya, 5. Sandor Gabrilla, felsőpeterdi, Bethlen Miklós uram jobbágya, 6. Popa Gligor, felsőpeterdi, Fodor Jakab jobbágya, 7. Mogan Thodor, járai, Járai Mihályné jobbágya, 8. Hank Ilia, pusztagegri, Pápai Zsigmond jobbágya.

[fol. 44^v] Anno 1672 die 20 Junii. Az nemes tanács, az universitas vox a is accedavan, mindenféle korcsomát elfoghja, die 5 Julii, bizonyos napig, addigh minden ember kezdett borát kiadgya. Valaki pedig, interea temporis migh az város korcsomárlásának ideje duralna, bort, sert, méhsert titkon korcsomárolna, kiadna, deprehendaltatván addigh migh elkelne bora, sere, méhsere confiscaltatik, ha el találna kelni, azután tudodnék ki, ha csak mit is eladna, minden kegyelem nélkül büntetessék ad fl. 12, az ki is convertaltatik város hasznára. Borbírák mellé rendeltették Új-Thordában, Baratosi mellé, Ferentzi János uram, Szindi János mellé, Bánházi Pál [fol. 45^r] uramat, kiknek ketten, minden vedertől, egy-egy pénz járjon, a máskettő elégedgyék conventiojával.

Anno 1672 die 27 Novembris. Statutum universitatis Thordensis. Közönségesen végesztetett, hogy senki semmiféle marháját az szénafüben ne jártassa mindaddigh migh derekas hó az földre nem esik és akkor ha ki marháját, juhait az szénára kiviszi, hogy ott künn szénázza, csak az maga szénafüvében tarcsa, az máséban ki ne hodozza, mert ha kinek marhája más ember szénafüvében találtatik, az ki ott találja, akárki is indifferenter behajthassa, ha penigh nem birna véllé, vagy látván hogy felesen vadnak az marha, juhok mellett, hüte szerént mondgya be mint s mi formában látta és szintén úgy mintha behajthatta volna, büntetessék az articulus szerént, az szántsándékos más szénafüben való járást az ki üzi ad fl. 6, kinek két része az hadnagyé, harmada az olyan emberé legyen. Addig is hasonlóképpen ha ki szénafüben jártatná marháit migh az szénázás nem kívánnya, elegendő nyomása lévén az városnak, büntetessék. Ha mely gazda maga kárában láttya, maga hüte elég lésszen maga kárának meghkeresésére. [fol. 45^v] Eszt penigh úgy értik ő kegyelmek: Migh az szénafüben széna leszen, ekkor embereket küldenek ki, oculaltattyák és annak idejében az avarra be szabadittyák, migh az tavasz el nem jőne.

[fol. 133^r] [1673. *A borbírák neve mellett.*] Fizetések, singulis fl. 15 s egy-egy hordó bor kiadatás, de mind az két városban bor, ser korcsomát tarcsanak continue, hadnagy uram assistentiaival lévén nekik [fol. 133^v] az boroknak szerzésében s az miben kívántatik.

Az tömlöcztartót, ebben az esztendőben, úgy tartják megh az elébbi proventusban, hogy az felesége legyen csaplár, fizetése esztendő számra lévén fl. 15, [*Kihúzza*: egy] két köből búza ételére, kinek felit, hadnagy uram, újboráig adgya megh, felét azután. Bort, sert continue áruljon az mellett abrak czégért tarcsan, minden öreg köből abraknak kimérésétől járjon den. 2, az borok mellé gyertyát, csepegést, apadást, az borbírák illendőképpen, az üdöhoz képest tudgyanak, ratiojokban tegyék fel.

Új-thordai csaplárasszonynak fizetése fl. 16, 8 véka búza. Az szék fiainak mikor foglyok esik által [!], az tömlöcztartónak semmivel sem tartoznak.

²⁰⁰ Kivonatossan közli Orbán I. 289.

[fol. 132^v] [1673 *Az assessorok névsora mellett:*] A modo in posterum: Az szék fiait az nemes universitas immunitálja minden város közönséges terhe viselésétől, mivel ő kegyelmeknek sok fárcságok van ez haza igazgatásában, azonban fizetések semmi.²⁰¹

[fol. 45^v] Anno 1673 die 30 Januarii. Az egész nemes universitas, authoralvan az nemes tanácsot, hogy az serkorsomát limitálja, mivel mind Colosvarat, holott egy pénz minden ejteltől az városnak cedal, s mind Enyeden, holott az gabona drágább, három pénzen adgyák, csak itt mérik négy pénzen, mintha csak Thordában volna bővebb az pénz. Végeszték azért ő kegyelmek, hogy három pénzen mérjék kupáját, ha kik feljebb mérnék, hadnagy uram hozassa zálagját annak hat forintigh, kinek két része az tanácsé, harmada hadnagy uramé. Ha kik penigh patakvizből találnák főzni, az ucza kapitányi vigyázzanak reá és olyannak vegyék zálagját három forintigh.

[fol. 46^r] Anno 1673 die 9 Augusti.²⁰² Az nemes tanács, Vasarhelyi István praedikator uramnak jelenlétében és ő kegyelmek consensusa is az lévén, végesztetett az quarta dolgából, hogy praedikator uram fogadgyon egy embert és annak minden leguminakból adgyon quadragesimat szolgálattyáért, amellet minden ember, akinek ekéje vagyon, két-két kéve búzát, ekétlen egy kévét adgyon ugyanannak fárcságára csak [...] ²⁰³ búzából. Az modalitás penigh az quartalasban ez legyen: Senkinek addigh hordani szabados ne legyen, hanem ki-ki mennyen az quartashoz és írassa fel mennyi gabonája, azután kezgyen az hordáshoz és az vége lévén, az akkori üdőben terminalandó egy hét alatt, minden beszolgáltassa az felíratott gabonájától cedalandó quartat. Külömben ha az elmúlnék [?], vagy ha beíratás előtt hordaná, deprehendaltatván az olyan eo ipso facto büntetessék ad fl. 6 hadnagy uram assisstantiajával, kinek fele hadnagy uramé, fele az quartasé, excipialvan ebből az kenyérnek való búzát s abraknak valót illendőképpen, ha ki elébben behozná, quartas hírével mivelje aszt is, azután computalya az többi után és szolgáltatassa be arról iz igazán. Eszt pro perpetuo observando concludalták.

Ha kik penigh defraudalnak és teljességgel eltitkolnák az quartat, vagyon arról írás az nemes országh articulusában.

[fol. 34^v] Anno 1673 die 14 [...] ²⁰⁴ Statutum. Végesztetett hogy valamely sellér, idegen, vendégh sóvágó rend, szolgák, szolgálók, kufári rendek, valakik Isten ellen való káromkodással szitkozódnak, ördög lelkű, ördög hitű s egyéb eféle szitkoknak nemeivel szitkozódának, hadnagy uram fogattassa és mox et de facto ültettesse az fa lóra és migh ő kegyelmeknek teczik lakolják addigh, az ilyeneket penigh tartozzanak beadni hadnagy uramnak, minden hites ember valakiknek kötelessége vagyon.

[fol. 46^v] Anno 1674 die 1 Januarii.²⁰⁵ T. Főispánunk, Teleki Mihály uram, tekintetére elvévén az ő kegyelme levelét nagy böcsülettel s ha mi praentensioja volna mostan vagy lehetne jövendőben ahoz az szőlőhöz, az Új-thordai határon, az Nagy Hangásban, ki volt

²⁰¹ Tartalmát hibásan közli Orbán I. 289.

²⁰² Ezt a határozatot közli Orbán I. 300.

²⁰³ A város lakóinak megnevesítése a dézsmafizetés alóli felmentést is jelentette. Mivel a dézsma negyede (quarta) a város református és unitárius papjainak és tanítóinak járt, az 1670 februári országgyűlés úgy döntött, hogy azt továbbra is gyűjtsék be (EOE XV. 113). Vásárhelyi István, vagy „Kézdi Vásárhelyi Matkó István” 1672-1680 között volt ótordai református prédikátor (ÓTRefLt II/11 sz. - Péntek Árpád: *Ótordai református lelkipásztorok*. Református Szemle 1/1987. 37).

²⁰⁴ Egy szó kiolvashatatlan.

²⁰⁵ A hónap hiányzik.

néhai Szabo Ferenczé. Az egész nemes universitas remittalja és ő kegyelmét s gyermekét nem háborgattya annak dominiumában. Kit be is írattnak az protoculumban, pro futura cautela.

[fol. 47^r] Anno 1674 die 18 Martii. In communi congregatione universitatis. Proponalván az nemes tanács, hogy az Arannyason malmot²⁰⁶ kellene épitenünk, mivel láttyuk hogy mennyi kölcségünkben áll, kiváltképpen teletszaka, az öröltetés, az rossz apró patakalmok miatt, azért, micsoda modalitást kellene felkeresnünk, hogy aszt véghez vihetnők, úgyhogy valamely emberséges embertől kérjünk fel bizonyos summa pénst s azért az város jószágát kössük, avagy az nemes tanács maga kölcségével építtessen s az mikor az városnak módgya leszen benne váltsa ki maga pénzével. S probalván ebben, ha oda vesztené pénzét az város, semmivel ne tartozzék, mivel az is kétséges ha kölcsön kérünk, ha oda talál veszni, az város jószágát vesztyük el miatta. Mind az két dolgot ő kegyelmek meghértvén, és ezen dologról per voces megkérdeztetett uraimnak, tettet az major voxnak, hogy az nemes tanács építtessen maga pénzén és az mikor módgya leszen az városnak benne, letevén eczersmind az arra expendalt kölcségét, migh az malom meghindulhatna, válthassa ki, maga pénzét letevén, ha penigh ki akarná váltani az város valamikor, az lelkiismeret sem engedi megh, [fol. 48^r] hogy valami gondolattyából valamely embertől kérne kölcsön azzal váltassa ki, azt nem cselekszik, hanem ha valamikor arra gondolna, mind az egész város, capitatum, maga erszényéből contribualjon²⁰⁷ s úgy válthassák ki, három esztendeigh ki se válthassák az üdőtől fogva mikor az malom meghindul.

[fol. 47^v] Anno 1674 die 28 Aprilis. Statutum universitatis. Mivel Isten kegyelméből az gabona mostan bőséges, mégis az serfőzők három pénzen mérik kupáját, holott mostani üdőben más városokon eszt nem cselekszik. Végesztetett, hogy az mostani bőséghez képest az sernek jóvát két pénzen, az rosszát másfél pénzen mérjék. Erre serlátók lesznek, kik reá vigyáztván, mint az in anno praeterito 1673 die 30 Januarii végesztetett, poenan convincaltassik, ha kik inpingalnanak toties quoties, kiket serlátó uraimék deprehendalnak, büntetessenek fl. 6, in duabus senatui, in tertia provisoribus cedentibus. Ha kik serlátó uraimnak hírt nem adnának mind az kik főzik, s mind az kik külsőktől veszik, hogy aesztimalhassák, hasonló poenan convincaltassanak, minden főzésből két kupa adassék munkájokért.

[fol. 47^v] Anno 1674 die 15 Maii. Végesztetett az nemes tanácstól, hogy valakiknek városunkban házok nincsen s szőlőt mivelnek, borokból ne csak quarta, hanem dézma vétessék.²⁰⁸

Az mezőpásztoroknak, mivel Isten kegyelméből most az búza nem árros, szolgálattyokért, rendeltetett, minden eke után, két-két véka búza, az kinek ekéje nincsen, nyolcz véka vetésen feljül egy véka, alól fél véka.

[fol. 48^r] Anno eodem et die. Az régi modalitas szerént húslátók rendeltetnek: Sos István és Szabo István uraimék, az serre ezek viselnek gondot.

[fol. 134^r] Anno 1674. Ebben az esztendőben borbírák fizetése, minthogy egy holnapigh az korcsoma elfogatván akkor terhesebb szolgálattyok, mivel mindkét helyen kelletik akkor

²⁰⁶ Teleki Mihály 1670-től fogva Torda vármegye egyik főispánja volt. Vö. Lázár Miklós: *Erdély főispánjai*. Sz 22/1888. 519.

²⁰⁷ Ez az a malom, amelyet 1692-ben Bethlen Miklós csere révén megszerzett a várostól, majd hosszan pereskedett miatta (TvLt 1. cs., 1702. év. - BethMLev I. 455, 736-738. - Orbán I. 306-307).

²⁰⁸ Kihúzza: *avagy ha városnak hídról vagy borpénzből jött jövedelme*

korcsomát tartaniok, fl. 10 singulis s egy-egy bor kiadatás, az mikor akarják. Ha hol penigh el nem fogatnék az korcsoma, fizetések az régi mód szerént fl. 6 s egy bor kiadatás.

Berek pásztor Varga Gergely. Senkinek hadnagy uram, semmi szükségre, az berekből czédulát nem adgyon, ha kit ott talál mindent indifferenter behozzon és büntesse ad fl. 3, ha marhát talál, büntesse öt-öt pénzre.

[fol. 136^r] [1675. január 1] Statutum.²⁰⁹ Sok okokra nézve illendőbbnek és helyesbbnek ítéltük lenni hogy ennek utánna, ne hadnagy uraimék magánossan tegyenek vámost s városszolgát, hanem a modo in posterum város közönséges gyűlésében tétessenek arra a hivatalra alkalmas emberek.

Eszt sem ítéltük helyesnek lenni, mivel sokszor megtörténhetik, avagy talán megh is történt, hogy ha valamely embernek, vagy egy vagy más úton kezéhez került bitangh marha, kezénél maradgyon, hanem sub poena fl. 12 tartozzék hadnagy uramnak hírt tenni, kinek is két része legyen azon emberé, aki kezénél a marha, harmada penigh legyen az hadnagyé.

[fol. 136^v] Húslátók: Szabo István uram, Sos István uram. Ittem serlátókká is ő kegyelmek választattanak. Rendeltünk penigh ő kegyelmeknek minden marhából két-két font húst. Egy marhát is migh megh nem mutatnák ő kegyelmeknek, le ne merészellyenek vágni, ha holott levágnák, vagy a két két font húst ő kegyelmeknek be nem szolgáltatnák, akin elmulnék, büntessék egy forintra, mox et de facto, reámenvén az város szolgájával, annak toties quoties hozzák zálagát egy forintigh, mind penigh az ki ő kegyelmeket böcstelenitené, azokat is büntessék fl. 3.

Közönségesen a városnak tetzet, hogy assessor uraim mennyenek ki és szakasszanak egy darab erdőt váras közönséghez szükségére, öreg, épületre való fán kívül. Valaki penigh a határozás kívül cselekszik, az erdőbíró ha ottan talállya s nem birna véllé, adgyon hírt hadnagy uramnak s büntesse ő kegyelme ad fl. 12, melynek executioját ha impedialná a közönséges végezés szerint, hadnagy uram az uczán is el vétethesse annyi érő marháját, ide nem értvén az selléreket.

[fol. 137^r] Ezen meghszabadított erdőt penigh, amellyet most meghszabadított az város, a Bor Revi határtul fogva az Apatur Reveigh, aszt a darabot úgy szabadították penigh hogy senki Aranyas Széken valamelyik faluban ne rakja, hanem haza hozza, mert ha meghbizonyosodik, az fellyebb specificalt poenaban incurral és a fája is, mellyet lerakott a váras szükségére fordittatik.

Anno 1675. die 24 Februarii. Tulokpásztoroknak nevek: Meszkőn lakó Szekely Péter, ugyanottan lakó Szent György Demeter. Kezesek löttek érettek ugyanitt Tordán lakó Hajdu György, Czáki Sándor, ő kegyelmeknek penigh, az pásztorokért, lett kezes Meszkőven lakó Hennengh Mátyás.

[fol. 137^v] Anno 1675 19 Martii. Ex consensu dominorum assessorum. Váras szolgálai kölcségekre rendelték ő kegyelmek.

[fol. 49^r] Anno 1675 2 Aprilis. In congregatione dominorum assessorum. A modo in posterum senki idegen ember rabja s foglya az város tömlöczében be nem vétetik, mivel ez az város tömlöcze s ugyancsak az város vagy városi rend szükséges állapottyára rendeltetett s építettett.

²⁰⁹ A város 1665-ös megnevesítése a lakosokat mentesítette a dézsma, kilenced, cenzus stb. fizetése alól.

Anno 1675 die 19 Aprilis. Végeztetett közönségesen város akarattából, hogy mostan közelebb esendő Sz. György napi sokadalom után való pénteken, szombaton, az határoknak oculására s elígazítására egész városul kimennyenek.

[fol. 48^r] Anno 1675 18 Junii. In congregatione dominorum assessorum oppidi Torda. Blényesi Szabo István uram és Inczedi Péterné asszonyom között való város közönséges sikátora végeztetett hogy kinyittassék²¹⁰ s város közönséges sikátorának az ki s be való járásra megh is építtessék.

[fol. 137^v] Anno 1675 14 Julii.²¹¹ Végesztetett, tanács akarattából, hogy ennek utánna senki az utakra ganéjt ne hordgyon, se hordasson, sem penigh az uczárul tapasztani ne merészellyen, sup [!] poena fl. 12.

2. Hetfűhöz egy hétre minden ember szekere itthon legyen az utak csinálására, sub eadem poena.

3. Az utak csinálására, mindenikre két-két böcsülletes embert rendellyen hadnagy uram az kapitányok mellé.

4. Aki házát tapasztattván vermet csinált, meghtölcse küvel sup [!] poena fl. 12.

Ex communi consensu végeztetett, hogy hadnagy uram ante primam diem Augusti az egész várost az ucza kapitányival eljártassa s meghtiltassa hogy senki a die prima Augusti, személyválogatás nélkül, semmiféle korcsomát [fol. 138^r] ne árultasson sup [!] poena fl. 12. Ha ki penigh az várasnak ezen végezése ellen impingalna, tehát büntesse hadnagy uram az meghírt mód szerint toties quoties.

[fol. 49^v] 1675 8 Octobris. In congregatione dominorum assessorum oppidi Tordensis. Szabo Mártonné Durko admonealtassék, hogy az leányit, Fodor Pálnét, Ersikét, Kisannát, házánál ne tarcsa mától fogva harmadnapon túl, hanem elkülgye őket, mert ha valami torbézlókkal ott kapattya [!] hadnagy uram, mind magát s leányit meghfogattya s tömlöczre hányattya. Azonban az ott torbézlókat is, non obstando hogy tordai ember, ha mi rajtok esik is, magoknak tulajdonicsák. Per substitutum notarium.

[fol. 139^r] [1676.] Az mi az két városszolgájának esztendeigh való fizetését illeti, edgyiknek-edgyiknek leszen búza fizetése metretarum 16, melyet ha hadnagy uram enniek ad, tudniillik az kenyeret, aszt az búzát magának reservalja és így kívánhattya magoknak, széna megh jobbittatik, két-két szekér adatik, az többiben marad fenn régi fizetések.

[fol. 50^r] Anno 1676 die 12 Maii. Az nemes tanács végeszte, hogy az bárányhúsnak jóvának czémere per den 12, alább való den. 9, alább den. 8 et sic deinceps, külömben ha kiadni attentalna, poenaja fl. 3, melyet hadnagy uram exequaltasson annak módgya szerént.

Anno 1677 die 28 Februarii. Hadnagy uram, assessor uraimék, több becsületes várostagjaival együtt lévén végesztetett, egyenlő akarattból, az mostani szük időt tekintvén, az ménespásztorok pénzbeli eddigh observaltatott fizetésekkel contentusok legyenek. Az kenyérért penigh rendelték ő kegyelmek (két lótul járván egy kenyér), adattassék tizenyolcz pénz érette, az ki akar penigh adgyon kenyeret. Szent János napigh penigh minden ember kenyérbeli béreknek felit meghadgya, ha az pásztorok kívánnyák.

²¹⁰ Kivonatosan közli Orbán I. 288. Az eredetiben nincs szó a diákoknak adandó húsról. Az erdőre vonatkozó rész kivonatosan: Uo. 289-290.

²¹¹ Kihúzza: *szakasztassék*

Az tulok csordát penigh ő kegyelmek penitus tolállyák, hogy Szent György napnál tovább, városunknak meghtapasztalott kárára nem [fol. 50^v] szenvedik. Addigh keressen helyet nekie az kinek afféle marhája vagyon, sem penighlen tehén csordában jártatni, ő kegyelmek megh nem engedik az tulok marhát.

Az mely marhát mostanában Szent György napigh kihajtanak, addigh való bér, öreg marhátul hat-hat pénz rendeltetett. Mikor valaki marháját eleikben adgya, három pénzit meghadgya akkor, az hátramaradott részét Szent György napra.

Az ökor csorda az réghi fizetésben meghagyatik, tudniillik egész bér den. 16, négytől egy kenyér, úgy hogy oda senkinek tulkát be ne fogadgya. Azonban, az réghi rossz szokás szerént, nappal megh ne rekessze, hanem annak idejében, jó estve későn, hajnal előtt, az hálásból kibocsássa.

Az disznó és borjú pásztornak az réghi fizetés, tíz-tíz pénz öreg disznótul, borjútul meghadatik, úgy hogy mihelyt az idő engedi kihajtsa, akkor három-három pénzt vévén minden marhátul, kivel magát tengethesse. Az hátramaratt hét pénz az kétszeri idejében való berekesztéskor adassék megh, négytől egy kenyér. Szent Miklós napigh őrizzen, az mint minden egyébféle pásztorok szoktak őrizni.

[fol. 51^r] Ez jövő keddre minden számadó tartozzék előjönni és dolgát finaliter eligazítani.

Anno 1677 die 2 Martii. In sede judiciaria. Elvégeztetett az tanácsban, hogy az Pataj Márton háza meghvéteessék, város számára, hadnagy uram által.

Anno 1677 die 30 Martii. In sede judiciaria. Végeztetett az borbírák állapotjáról, hogy eddigh egy helyen lévén korcsomárló helye az nemes városnak, volt rendelve pénzfizetés ez két személyre fl. 30. Szaporodván az korcsomahely már ezután két helyen leszen arra való háza az nemes városnak, az munka is többülvén, ő kegyelmeknek ezután leszen pénzfizetés, az két személyre fl. 40 és egy-egy negyvenes bor kiárulás, több nem. Magok pénzén vevén megh ő kegyelmek azon egy-egy negyvenest ilyen conditioval mindazáltal, hogy ő kegyelmek az korcsomákat megh ne fogyatkoztassák, mert ha meghfogyatkoztattyák, ő kegyelmek vallják kárát.

[fol. 51^v] Anno 1677 die 6 mensis Aprilis. Végeztetett hogy a György Kovácsné kisebbik gyermekinek eltartására, esztendeigh, adgyon a város pénziből hadnagy uram fl. 10.

Anno 1677 die 18 Mai. In congregatione dominorum assessorum oppidi Thorda. Végeztetett, hogy mint annak előtte, ugyan ő kegyelmek és az universitas akarattából, az Csipkéstér, az Bőlyi útigh, vetés alá való szántásra felosztatott, most is maradgyon abban. Azon Bőly felé menő uton penigh az Aranyas felől való részre által menni s szántani senkinek megh nem engedtetik, hanem hagyatik az város csordái számára való legelőhelynek.

[fol. 52^r] Anno 1677 die 1 Septembris. Újabb alkalmat tévén az mészárosché az nemes tanáccsal, az hentes nap illyen módon qualificalodott, hogy szereda tollaltatott, de úgy hogy szombathon egész estigh árulhassanak az hentesek, respectalvan ebben mindaz czéhnek, mindaz henteseknek, karokat. 2. Taxát, ennek utánna, személy szerént nem adnak, hanem per annum az széktől székbért, czéhül tíz forintot adnak az város számára. In reliquo, az mészáros czéh privilegiuma helyben hagyatik és ez dolog is ahhoz alkalmaztatik. 3. Minden marhából az mi közülünk való húslátónak egy-egy font hús rendeltetett, azt tartoznak meghadni. 4. Azon húslátó büntetésekben jelen legyen, külömben senkit megh ne büntethessenek.

Anno 1677 die 14 Septembris. In sede judiciaria. Végeztetett: az vétkeknek meghzabolázására, nem lévén egyenes úttya az városnak a constitutiokban az nemes és residens személyek ellen, hogy az nemes vármegyét talállyák megh ő kegyelmek felőlle,

akarván melioraltatni ez iránt [fol. 52^v] való dolgot úgymint deliberatum homicidiumban, világos adulteriumban és az káromkodás, szítkozodás dolgában.

Anno 1677 die 9 mensis Novembris. In sede judiciaria Tordensi ex parte procuratorum per senatum conclusum est: Hogy minden procurator mind magát, mind a tisztet s egyéb böcsületes személyeket is minden dolgokban meghböcsüllye, senkit is ne becstelenicsen, senkinek kárt is ne tegyen. Egyébiránt, ha ki közülük magát megh nem böcsülne, vagy másíknak és akárkit becstelenitene, szék szintén, eo facto 12 forintra büntessék iremissibiliter, addigh ki nem bocsáttatik az házból, ha penigh harmadszor ilyen dologban comperialtatik, ettől a forumtól amovealtatik.

[fol. 43^r] Anno 1678 29 Januarii. Tömlöcztartóságra constituáltatott Kapronczai György, korcsomához az felesége. Kezekben adták ezeket: öregh lakat nro. 5, bilincs 4, két bokor vas.

[fol. 53^r] 1678 3 Martii.²¹² Szegődtük megh az castélynak kömivességére Szász Medgyesen lakó Német Kőmives Mátyást kézbe adással. Vastagsága az kőfalnak fél öll, szélességítől, hosszától adunk den. 60, itelt, italt illendőképpen, hatodmagával, minden személyre edgy nap edgy ejtel bor. Ex consensu dominorum assessorum et ductoris. Per juratum notarium Sigismundum Papay Tordensem. Eodem die levált töllem perceptioból fl. 2.

[fol. 53^v] 1678 4 Martii. In congregatione dominorum assessorum. Az Szindi völgyre való forduló, ki azelőtt is szőlőföld volt most is felosztatik szőlőnek itt lakos, residentias nemes embereknek, kinek-kinek nyil szerint, kötéllel, vagy ruddal, de úgy hogy az ki ebben az esztendőben, vagy esztendeigh, be nem árkollya, annak itt való lakos embernek adatik az ki meghmiveli. Ezeket osztya el hadnagy uram, notarius, Mátyás Deák uram,²¹³ Ferenczi János uram. Per juratum notarium Sigismundum Papay Tordensem.

Eodem anno et die. Földosztók rendeltettek: hadnagy uram, notarius, Márton Deák²¹⁴ és Zalanyi Bálint, hogy minden osztott széna és szántóföldtől regestrumot tartván, kiből helyesebben igazítottóhassék kinek-kinek akadállya. Per juratum notarium Tordensem.

[fol. 54^r] 1678 12 Martii. In congregatione dominorum assessorum est conclusum. Valakinek ez előtt három esztendővel gyepföld adatott az szántóföldek között és most is azon gyepül találtatik, minden személyválogatás nélkül elvétessék tölle és adassék annak az kinek szükségesebb, földé nincsen s meghszántya, elsőben is az kinek semmije nincsen, annak utánna ha kinek van is valami, de több kívántattván, contentaltassék ki-ki az mennyire lehet, hadnagy uramnak instructioja szerént. Per juratum notarium Tordensem Sigismundum Papay manu propria.

1678 14 Maii. Végeztetett: hogy az czéhes mészárosok az bárányczimert, az javát, adgyák per den 12, az közönségest per den. 9, az alávalót per den 6, az hentesek penigh az javát per den. 9, az alávalót per den 6. In congregatione dominorum assessorum. Per juratum Tordensem notarium.

[fol. 54^v] 1678 19 Julii. Az Vároldalon²¹⁵ levő Alsómálbeli szőlőpásztorságra esketettek: Kolosvari Szabo Haidu György, Szigeti Kolya András.

²¹² Részletet közöl belőle Orbán I. 289.

²¹³ Az ótordai református templom mellett épülő erődítésről van szó. Orbán Balázs közli e kastély délnyugati bástyáján látott feliratot. Ennek szövege: „Ez két bástya közfalával együtt az kapuig fundamentumából épült meg Bálintfi Sigmond hadnagyságában. Anno 1678 és 1679” (Orbán II. 195).

²¹⁴ Felsőbányai Mátyás, aki előző évben volt jegyző.

[fol. 59^r] Laus Deo Semper 1603.

Ex communi suffragio dominorum senatorum ad annum praesentem in iudicem primum electus et ordinatus est circumspectus dominus Gregorius Zekely.²¹⁶ Megholt.²¹⁷

Jurati civis eidem adiuncti sunt: Joannes Daroczý,²¹⁸ Caspar Zabo,²¹⁹ Erasmus Zeochý, Joannes Vermes,²²⁰ Joannes Palfý,²²¹ 1633 obiit, die 15 Julii, Joannes Salanky, Andreas Mezaros, Martinus Chizmadia, Petrus Zaz, Franciscus Hyrichý, Michael Nýlas alias Literatus, juratus notarius,²²² Michael Gýeorgýfalvi, iudex cisorum.²²³

Eodem anno senatores convocati:

[fol. 59^v] Joannes Literatus Colosvari,²²⁴ 16010 [!] obiit, miserabile mortuus, Joannes Literatus Thordaý,²²⁵ 1607 obiit, Georgius Dombi,²²⁶ 1603 obiit, Joannes Daroczý,²²⁷ 1603

²¹⁵ Székely Márton több éven keresztül volt a város jegyzője.

²¹⁶ Valószínűleg a Leányvár nevű hely körül lehetett ez a szőlőhegy.

²¹⁷ Orbán Balázs tévesen Székely Jánosnak írja (Orbán I. 294). 1584-ben a sóvágók bírója, esküdt polgár, szenátor (DLt 212 sz). Valószínűleg ő az a „Gregorius Szekely senior”, kinek János nevű fiát 1607-ben Rákóczi Zsigmond fejedelem megnesemesítette és házát „in vico Warga uczya vocato, vicinitatibus domorum relicte Michaelis Zaz ab una, ac Petri quondam Csizmazya partibus ab altera” mentesítette az adózás alól (TVmJkv 8). 1608-ban 70 éves „hütös tanácsbeli ember” és „nemeős zömely” (BethLt Thury).

²¹⁸ A tisztségviselők neve melletti elhalálozási bejegyzések későbbiek, más kézzel írottak.

²¹⁹ Újtordai, többször volt esküdt polgár 1603 előtt is (Kiss 85).

²²⁰ Nagy alias Szabó Gáspárt 1596. augusztus 14-én nemesítette meg Báthori Zsigmond fejedelem, de házát nem mentesítette az adózás alól (Kemény: Appendix XVII. 135). Nevéből ítélve a tordai szürszabók egyike és kereskedő, aki 1599-ben 1000 forintot vett kölcsön Székely Ferencztől, áruját Kolozsváron tárolta (TVmJkv 266-267, 288, 289, 354-356). Fia, Sárközy Nagy Imre, kereskedő, nemes és 1645-ben a vármegye egyik szolgabírója (BethLt Thury).

²²¹ L. 1606-nál.

²²² L. 1614-nél.

²²³ „Egregius Michael Literati alias Nylas Colosvariensis” 1599 előtt a kolozsi sókamarán számtartó volt, és nemességet nyert Báthori András fejedelemtől. A Sowago ucza sarkán, özvegy Vincze Andrásné háza melletti házát a fejedelem 1608-ban mentesítette az adózás alól. 1609-ben a tordai sókamara számtartója és Torda vármegye jegyzője, 1614-ben tordai számtartó (ErdLibReg VI. fol. 391. - KvLt Fasc. I/100. - Orbán I. 305).

²²⁴ Orbán Balázs (I. 298) a sóvágóbíró jelenlétét a város vezetésében 1656 körüli újításként említi, pedig a sóvágó bírák már a XVI. században is a tanács tagjai voltak (DLt 212. sz.).

²²⁵ Kolozsvári János deák 1585-ben tordai kamaraispánként címeres nemeslevelet kapott Báthori István fejedelemtől (Sz 1887. 85). Ő építette a város központjában lévő nagytemplom (1585) és a kamaraház (1587) kapuját (Orbán II. 221, 256). 1598-1599-ben az országgyűlés által kijelölt élésbegyűjtő és számvető (EOE IV. 132-133, 159, 275-276, 277). 1601-ben vizaknai sókamarás (Trócsányi 364), 1602-1603-ban ugyanennek a kamarának a bérlője (EOE V. 208-209), 1603-1604-ben és 1607-1610-ben fiskális director (Trócsányi 364), 1607-ben tordai sókamarás is (TvLt 1. cs., 1607. év). 1610-ben Besztercén kivégzik (Sz 1899. 340). 1599-ben 50 évesnek írják (EOE IV. 236), 1600-ban Sombori Judit nevű feleségét (Kemény: Appendix XIV. 250), 1585-ben pedig Mihály, Gáspár és Imre nevű fiait említik (Sz 1887. 85).

obiit, Caspar Zabo, 1603 obiit, Erasmus Zeochy, discessit, obiit, Petrus Nagylaky, 1613 obiit, Stephanus Erdely, obiit, Joannes Vermes, obiit, Joannes Palffy, 1633 obiit, Michael Nagy,²²⁸ 1605 obiit, Martinus Chizmazia, obiit, Nicolaus Zeochy, obiit, Caspar Zabo Kechykemethi, discessit, obiit, Petrus Zaz, obiit, Joannes Zekely, 1607 obiit, Petrus Zindi, 1603 obiit.

Senatores hoc anno recepti: Joannes Erdeos,²²⁹ 1606 obiit, Joannes Salanky,²³⁰ discessit Claudiopolim, obiit, Martinus Bagoly, 1605 obiit, Michael Dosa, 1608 obiit, Andreas Mezaros, 1606 obiit, Franciscus Hyrichy, obiit, [fol. 60^r] Joannes Zabo alias Hydi, obiit, Petrus Zekely, 1603 obiit, Nicolaus Eorkey,²³¹ obiit, Andreas Nadas, 1603 obiit, Stephanus Aczel, obiit, Joannes Mikola, obiit, Michael Zabo, obiit, Michael Literatus alias Nyilas Colosvariensis, obiit, Emericus Literatus alias Maka, ²³² obiit.

Hoc anno coadiutores juvenes cives adiuncti fuerunt domino judici: Petrus Zaz, obiit et Franciscus Hyrichy alias Zabo, obiit.

Vixerunt patriae amoris et omni sinceritatis zelo fidelitatis fervore, devotionis constantia sollicitudini continua et per obitum vitae transmigraverunt in coelestem patriam ad foelicitatem perpetuam requient vitae aeternae, quorum memoria vix iam super est tumulata voragine mortis.

[fol. 60^v] 1604. Ex communi suffragio et consensu dominorum senatorum ad annum praesentem ordinaverunt nobilem ac circumspectum virum Petrum Literatum Nagylaky.²³³

Jurati cives ordinati sunt: Joannes Palffy, obiit, Joannes Vermes, obiit, Joannes Salanky, obiit, Michael Dosa, obiit, Franciscus Hyrichy, obiit, Michael Literatus alias Nyilas, obiit, Michael Gyeyorgyalvi, judex salis cisorum, obiit, Caspar Zabo Kechykemethi, obiit, Joannes Erdeos, obiit, Stephanus Erdely, obiit.

Domino judici coadiutores cives adiuncti sunt: Joannes Mikola et Stephanus Atczel.

²²⁶ 1594. május 20-án emlitenek egy János deák nevű kamarást Tordán (DLt 243. sz). Nincs kizárva két „János deák” egyidejű szereplése a tordai sóügyekben, Kolozsvári János mint bérlő, Thorday János pedig az ő kamaraispánja. Thorday János 1599-1602 között tordai kamaraispán (Kemény: Appendix XIV. 228. - EOE V. 209-210), 1602-1603-ban az itteni sóaknák bérlője (EOE V. 209-210). Háza 1599-ben Torda főterén, Boér János háza szomszédságában állott (Veress: Documente V. 289-291). első feleségétől született Katalin nevű leánya (később Páll Istvánné). Második felesége Ródi Cseh Péter özvegye, Veress Erzsébet volt. Ettől János és Péter nevű fia született, akik fiatalon meghaltak (Kemény: Appendix XIV. 228. - TVmJkv 228, 242, 274).

²²⁷ 1588-ban esküdt polgár (BethLt Pogány). 1607-ben néhaiként említik. Háza a „Coloswar ucsya”-ban, Kállay János és Futos Gáspár háza között állott (TVmJkv 8).

²²⁸ Többször volt esküdt polgár 1603 előtt is, az újtordaiakat képviselte a város vezetésében (Kiss 85).

²²⁹ 1595-ben és 1599-ben említik a tordai „Varga ucza”-ban lakó Nagy Mihály házával szemben a Rákospatakon épített malmot (Veress: Documente V. 289, 291. - BethLt 17. cs., 14. tétel).

²³⁰ Nemeslevelet és házára adómentességet kapott Báthori Zsigmond fejedelemtől (Kemény: Appendix XVII. 135. - Weress 32), özvegye még 1641-ben is élt. Mihály nevű fia dési és désaknai kamaraispán 1633-1645 között (DLt 378, 381, 396a sz. - Kemény: Appendix XVIII. 82).

²³¹ 1606-ban Kolozsvárra költözött (Kiss 85).

²³² Tordai nemes Örkei Miklós „Feredeo utcza”-i háza megnemesítése ellen 1609-ben tiltakozott a város a vármegye gyűlésén (ErdLibReg VI. fol. 82. - TVmJkv 47).

²³³ Özvegyének háza 1621-ben Pálffy János megnemesített telke szomszédságában állott (Kemény: Appendix XVII. 135).

In numerum senatorum receptus: Michael Literatus Thorozkaÿ,²³⁴ notarius.

[fol. 61^r] 1605.²³⁵ Ex publicis suffragiis senatorum ad annum praesentem ordinatus est in judicem primum circumspetus dominus Gregorius Zekely.

Az mostani fogyatkozott és meghkevesedett számunkhoz képest közakaratóból végezték azt ő kegyelmek hogy bíró uram mellett elegendő hat polgár és egy eskütt notarius.

Nomina juratorum civium: Joannes Palffy, Joannes Erdeos, Joannes Salankÿ, Martinus Chizmazia, Michael Literatus Thorozkaÿ, juratus notarius.

Coadiutores cives domino judici additi: Michael Dosa et Blasius Eotveos.

Senatores hoc anno recepti: Gregorius Papaÿ,²³⁶ 1610 obiit, Michael Literatus Thorozkaÿ, Blasius Eotveos et Petrus Pesthi,²³⁷ 1607 obiit.

[fol. 61^v] 1606. Ad annum praescriptum in judicem creatus est, ex suffragio dominorum senatorum, Joannes Vermes.²³⁸

Jurati cives eidem adiuncti sunt: Joannes Palffy, Joannes Salankÿ, Andreas Mezaros, Martinus Chizmazia, Blasius Eotveos.

Coadiutores juvenes cives electi: Petrus Zaz et Nicolaus Eorkey.

Senatores isto anno convocati: Gregorius Zekely, Petrus Nagylakÿ, Joannes Vermes, Joannes Erdeos, [fol. 62^r] Joannes Palffy, Joannes Salankÿ, Joannes Mikola, Stephanus Erdely, Gregorius Papaÿ, Michael Literatus Thorozkaÿ, juratus notarius, Michael Dosa, Martinus Chizmazia, Blasius Eotveos, Stephanus Aczel, Petrus Pesthi, Nicolaus Eorkey, Petrus Zaz, Caspar Zabo Kechÿkemethi, Emericus Literatus Makaÿ, Michael Nagÿ, Joannes Zabo, Andreas Mezaros, Franciscus Hÿrichÿ.

[fol. 62^v] 1607. Ex communi suffragio et consensu dominorum senatorum ad annum 1607 judicem ordinauerunt circumspetus virum Joannem Vermes.

Jurati cives subordinati sunt: Gregorius Zekely, Joannes Palffy, Martinus Chizmazia, Blasius Eotveos, Michael Literatus Thorozkaÿ, juratus notarius, Joannes Sÿbaÿ.

Coadiutores juvenes cives: Michael Dosa, Andreas Nagÿ.

²³⁴ 1579. április 25-én Báthori Kristóf fejedelem megnevesítette, de házát nem mentesítette az adózás alól. Özvegye, Bakó Anna 1641-ben még élt (Kemény: Appendix XVII. 135. - Weress 32). 1608-ban 70 évesnek írják (BethLt Thury), 1613-ban halt meg.

²³⁵ Tordai Thoroczkaÿ Mihály deák 1607 és 1619 között a vármegye jegyzője is volt (BethLt Thury. - TVmJkv 111). 1617 után elhagyta Tordát. Valószínűleg ő az a személy, aki 1630-1632 között mint ítélmester működött a fejedelmi táblán (Trócsányi 357. - Címerlevelek I. 103, II. 5, 8, 11, 14, 120). Az 1604-1617 között alkotott városi statútumok megfogalmazójának azonos kézírása és fogalmazási stílusa alapján őt tekinthetjük.

²³⁶ Orbán Balázs a bírót tévesen Székely Györgynek írja (Orbán I. 295).

²³⁷ 1607-ben Rákóczi Zsigmond fejedelem Teomeoswar-i Pápay Gergelynek, valamint György és Mózes nevű fiainak címeres nemeslevelet, Nyreo Mihály és Dombi Márton háza között a „Colosvar ucza”-ban álló tordai házukra pedig adómentességet adományozott (ErdLibReg V. fol. 13), de ennek a város ellentmondott (TVmJkv 21-22).

²³⁸ Thordai Pesthy Péterrel azonos, aki 1600-ban részt vett Boér János beiktatásánál (Veress: Documente VI. 60).

Senatores noviter ordinatii: Sigismundus Literatus Zilvasi,²³⁹ Michael Gereb et Andreas Nagÿ.

[fol. 63^r] 1608. Ex consensu communi dominorum senatorum judicem primum ordinaverunt circumspectum virum Joannem Palfÿ.²⁴⁰

Cives juratos subordinaverunt: Gregorium Zekely, Martinum Chizmazia, Michaelem Literatum Thorozkaÿ, juratum notarium, Michaelem Dosa.

Coadiutores cives juvenes eisdem additi: Franciscus Hÿrichÿ et Michael Zabo.

[fol. 63^v] 1609. Ex communi voto et publicis suffragiis dominorum senatorum ad hoc convocatorum judicem primum ordinaverunt Joannem Vermes.

Electio juratorum civium: Petrus Literatus Nagÿlakÿ, Gregorius Zekely, Stephanus Erdely, Michael Literatus Thorozkaÿ, juratus notarius, Emericus Literatus Makaÿ.

Coadiutores juvenes cives: Michael Zabo et Andreas Nagÿ.

Senatores hoc anno ordinati et recepti: Andreas Gruz alias Zabo,²⁴¹ Georgius Kaza, Stephanus Borsay et Georgius Veres.

[fol. 64^r] 1610. Ad annum praesentem ordinatus est in judicem primum Gregorius Zekely.

Senatores hoc anno recepti: Petrus Literatus Claudiopolitanus,²⁴² juratus notarius, Nicolaus Unghvari.

[fol. 64^v] 1611. Ex communi suffragio et consensu ad annum praescriptum judicem ordinaverunt Joannem Vermes.

Electio juratorum civium: Joannes Palfÿ, Petrus Nagÿlakÿ, Emericus Literatus Makaÿ, Petrus Claudiopolitanus, juratus notarius, 1611 obiit, Michael Zabo, Martinus Chizmazia.

Coadiutores cives juniores: Joannes Mikola et Andreas Nagÿ.

[fol. 65^r] 1612. Ex communi suffragio et consensu dominorum senatorum judicem primum elegerunt nobilem virum circumspectum Stephanum Erdely.²⁴³

²³⁹ A tordai szÿcsök egyik cÿhmestereként 1629-ben kérte a szÿcscÿh szabályzatának fejedelmi megerősítését (ErdLibReg XVI. fol. 23). 1627-ben 58 évesnek írják (BethLt Thury). Felesége a gazdag újtordai polgár, Székely Ferencz leánya: Erzsébet (TVmJkv 266-267, 288-289. - Kiss 84. - L. a 69. jegyzetet).

²⁴⁰ 1615-1635 között Torda vármegye egyik szolgabírója (TVmJkv 91, 395). 1608-ban említik feleségét, Oswát Annát, korábban Csipkés Péter özvegyét. 1627-ben 48 éves (BethLt Thury).

²⁴¹ A XVI. század végi „békeséges üdőben” a kolozsi sókamarán számtartó volt (KvLt Fasc. I/100). 1613. február 10-én Báthori Gábor fejedelem megnevesítette, de házat nem mentesítette az adózás alól (Kemény: Appendix XVII. 135). 1621. november 20-án Bethlen Gábor fejedelemtől címeres nemeslevelet kapott, és házat, amely nemes Szaniszlónénak, korábban Makai Imre deák özvegyének és Zabo Istvánnak a háza között állott, kivette az adófizetés terhe alól (Uo. - Turul 26/1908. 188). Vele együtt nemességet nyertek fiai: János és Márton. Ez utóbbi 1641-ben kolozsi kamaraispán. 1630-ban 60 évesnek írják (KolLt 7. sz).

²⁴² 1611. március 2-án felvették a kolozsvári polgárok közé (Kiss 86). 1628-ban az itteni szÿrszabók cÿhmestereként említik. (A szabócÿh levéltára az ENMLt-ban, 27. sz). 1629-ben 54 éves (Kiss 86).

Electio juratorum civium: Petrus Nagylaký, Gregorius Zekely, Joannes Palfy, Michael Literatus Thorozkay, juratus notarius, Martinus Chizmazia.

Coadiutores juniores cives electi sunt: Stephanus Aczel et Georgius Kaza.

In numerum senatorum receptus Mathias Kadar.

Nomina senatorum hoc anno convocatorum: [fol. 65^v] Stephanus Erdely, judex modernus, Joannes Vermes, obiit, Gregorius Zekely, Joannes Palfy, obiit, Petrus Nagylaký, Stephanus Atzel, Martinus Chizmazia, obiit, Michael Literatus Thorozkay, Sigismundus Literatus Zilvasi, 1635 obiit, Petrus Zaz, Andreas Nagy, Blasius Eotveos, obiit, Stephanus Zaz, Joannes Nagy, judex cisorum modernus, Nicolaus Eorkey, Emericus Literatus Makaý, Michael Gereb, Joannes Zabo, Nicolaus Zeochy, Franciscus Hyrichy, Michael Zabo, Joannes Mikola, [fol. 66^r] Georgius Veres, Nicolaus Unghvari, discessit, quando, Mathias Kadar, 1635 obiit.

Officiales diversi ordinati: Aediles: Petrus Nagylaký et Sigismundus Literatus - Magister xenodochy: Blasius Eotveos - Provisores fori communis: Georgius Kaza et Joannes Zabo - Provisores molendini: Petrus Nagylaký et Blasius Eotveos - Provisores stagnorum: Nicolaus Zeochy et Franciscus Hyrichy - [fol. 66^v] Provisores tabernarum: Emericus Literatus et Petrus Zaz - Provisores silvarum inhibitorum: Nicolaus Unghvari et Michael Nyreo²⁴⁴ - Capitaneus: Mathias Kadar - Exactores rationum:²⁴⁵ Joannes Palfy, Petrus Nagylaký, Joannes Vermes, Michael Literatus Thorozkay juratus notarius, Emericus Literatus et Sigismundus Literatus.

Az Kismalom²⁴⁶ gondgyaviselését Hydi Zabo Jánosra bizta az tanácsj.

[fol. 67^r] 1613. Ad annum praesentem ex communi suffragio dominorum senatorum in judicem primarium electus est prudens et circumspectus dominus Joannes Vermes, quod foelix faustumque reddat Deus.

Coadiutores juvenes cives electi: Andreas Nagy,²⁴⁷ Joannes Mikola.

Electio juratorum civium: Gregorius Zekely, Petrus Literatus Nagylaký, obiit, Joannes Palfy, Martinus Chizmazia, Stephanus Aczel.

Officiales diversi: Aediles: Petrus Literatus Nagylaký et Mathias Kadar - Magister xenodochii: Blasius Eotveos - [fol. 67^v] Provisores fori communis: Joannes Mikola et Michael

²⁴³ „Petrus Cromer Textoris Claudiopolitani” 1600-ban tanító a kolozsvári unitáriusok nagyobbik iskolájában. 1601-1602-ben Haller Gábor fiának nevelője, akikkel Bécsbe ment, és beiratkozott az ottani egyetemre. 1607-1608-ban tordai unitárius tanító és bizonyos ideig a város jegyzője. Lehet, hogy 1609-ben torockószentgyörgyi tanító volt, mert innen telepedett vissza Tordára. 1610-1611-ben tordai tanító és a város jegyzője 1611-ben bekövetkezett haláláig (Benczédi 1889. 14. - Varga Dénes: *A tordai unitárius gimnázium története*. Torda 1907. 69. - KVAKvt MsU 1105). Orbán Balázs szerint 1610-ben Thoroczky Mihály volt a város jegyzője. Úgy tűnik azonban, hogy az év folyamán mindketten betöltötték ezt a tisztséget.

²⁴⁴ Tordai nemes, 1603. február 3-án letette az esküt Rudolf császár hűségére (EOE XVII. 400-401). 1604-1610 között többször szerepel királyi emberként különböző fejedelmi parancsok végrehajtásában (BethLt Thury. - Címerlevelek I. 49). Orbán Balázs tévesen írja, hogy 1612-ben lemondatták bírói tiszteréről. 1614-ben az esküdt polgárságát vonták vissza (Orbán I. 295).

²⁴⁵ Nemes Nyreo Mihály házat 1607-ben említik Újtordán a „Colosvar ucza”-ban (L. a 86. jegyzet. - Kemény: Appendix XVII. 135, 171). 1612 után Kolozsvárra telepedett át, 1629-ben ottani centumpater és 46 évesnek mondják (Kiss 83).

²⁴⁶ Orbán Balázs a számvevőket adószedőknek írja (Orbán I. 295).

²⁴⁷ A Kismalom a Rákospatakon volt.

Zabo - Provisores molendini: Petrus Zaz et Georgius Kaza - Provisores piscinarum: Stephanus Borsay et Nicolaus Zeochy - Provisores silvarum: Nicolaus Eorkey et Nicolaus Unghvari - Capitaneus: Mathias Kadar - Juratus notarius: Michael Literatus Thorozkaý.

[fol 68^r] 1614. Ad annum praesentem 1614 ex communi suffragio dominorum senatorum in judicem primarium electus est prudens et circumspectus dominus Joannes Palffy, quod foelix faustumque reddat dominus Deus.

Electio juratorum civium: Gregorius Zekely, Martinus Chizmazia, Stephanus Aczel, Caspar Zabo Kechykemethi, Stephanus Erdely, Michael Literatus Thorozkaý, juratus notarius, Mathias Kadar, juvenis civis, Nicolaus Unghvari, juvenis civis.

Aediles: Mathias Kadar et Stephanus Aczel - Magister xenodochy: Georgius Kaza - Provisores fori communis: Joannes Mikola et Michael Zabo - [fol. 68^v] Judices tabernarum vulgo borbirak: Martinus Chizmazia et Georgius Kaza - Provisores molendini super fluvio Aranyas existentis: Gregorius Zekely et Petrus Zaz - Provisores piscinarum: Joannes Mikola et Georgius Veres - Provisores silvarum inhibitorum: Stephanus Borsay et Martinus Mezaros.

Capitaneus: Ex communi suffragio et publicis auspiciis cura capitaneatus commissa fuit Mathiae Kadar: De az tanacsj meghtekintven mindazt hogy az biro uram mellett ifiu polgarsaghnak hivatallyaban valo forgolodasa, mind penighlen egességhelenséghe miatt valo alkalmatlansagha miatt nem gyozti el mindenfelé az gondviselést, die 7 Februarii meghvaltoztatta az tanacsj kapitansagot és bizá Zeochy Miklósra, illyen conditioval, hogy karacsjonba esmét visszadgyak Kadar Mátyásra. Az Kismalomnak gondgyaviselését Zabo Jánosra bizták ő kegyelmék.

[fol. 69^r] Exactores rationum: Joannes Vermes, Caspar Zabo, Michael Literatus, Mathias Kadar, Sigismundus Literatus, Emericus Literatus.

[fol. 69^v] 1615. Ad annum praesentem 1615 publicis suffragiis electus est in judicem circumspectus vir dominus Joannes Vermes, quod foelix faustumque sit.

Coadjutores cives: Gregorius Zekelly, 1616 obiit, Caspar Zabo, Michael Literatus Thorozkaý, juratus notarius, Martinus Chyzmazia, Stephanus Aczel.

Mathias Kadar, Georgius Kaza ifiúpolgárok.

In numerum dominorum senatorum receptus est: Balthasar Literatus,²⁴⁸ 1637 obiit, 9 die Januarii circa 12 horam et sepultus die 11 Januarii circa secundam horam.

[fol. 70^r] Aediles: Mathias Kadar, Stephanus Aczel. Esptály mester is ő kegyelmek és az Zyndi quartának jövedelmét kölcsjék az templomra - Provisores piscinarum: Joannes Mikola et Michael Zabo - Provisores molendini: Gregorius Zekelly et Petrus Zaz - Az Kismalom gondgyait biztuk Kaza Györgyre - Provisores silvarum inhibitorum: Stephanus Borsay et Martinus Mezaros - Az külső kemencze vámját percipiallya Nagy Mihályné,²⁴⁹ az belsőt vámosné, az harmadikat Borsay Istvánné - Exactores: Kadar Matyas et Zaz Péter.

²⁴⁸ Kihúzza: *Stephanus Aczel*

²⁴⁹ Több éven keresztül a város jegyzője és bírása. 1632-ben címeres nemeslevelet kapott I. Rákóczi Györgytől, aki a Makay Imre deák és néhai Szeöczi István örökösének háza között levő lakóházát is mentesítette az adófizetés alól. Felesége Nagylaki Erzsébet, valószínűleg Nagylaki Péter leánya (Kemény: Appendix 135, 171. - Weress 35).

15 Maii. Vetettük fel az praedikator²⁵⁰ uram bérít ad fl. 93, den. 31.

[fol. 72^r] 1616. Ex communi suffragio et consensu dominorum senatorum ad annum praesentem 1616 iudicem primarium ordinaverunt nobilem ac circumspertum virum dominum Michaellem Literatum Thorozkaÿ, quod foelix faustumque reddat Deus.

Coadiutores juvenes cives electi sunt: Nicolaus Unghuarÿ, Joannes Mikola.

Electio juratorum civium: Joannes Palffy, Emericus Literatus Makaÿ, Stephanus Acziel, Martinus Cyzmazia, Michael Zabo, Mathias Kadar, Balthasar Literatus, juratus notarius, obiit.

[fol. 72^v]

Senatores hoc anno ordinati et recepti: Georgius Papaÿ,²⁵¹ Stephanus Palffy,²⁵² Nicolaus Zekellÿ, capitaneus, Petrus Kallaÿ,²⁵³ Martinus Mezaros.

Aediles: Georgius Papaÿ, Nicolaus Zekellÿ - Provisores molendini: Mathias Kadar, Petrus Szasz - Provisores piscinarum: Stephanus Borsay, 1616 obiit, Blasius Eotues - Provisores silvarum inhibitorum: Martinus Mezaros, Martinus Esias²⁵⁴ - [fol. 73^r] Iudices tabernarum: Emericus Literatus Makaÿ, Stephanus Acziel - Provisores fori communis: Joannes Mikola, Georgius Kaza.

[fol. 73^v] 1617. Ex communi suffragio et consensu dominorum senatorum ad annum praesentem 1617 iudicem primarium elegerunt egregium et circumspertum dominum Joannem Palfÿ, quod foelix faustumque reddat dominus Deus.

Coadiutores juvenes cives electi sunt: Georgius Kaza, Martinus Esias.

Electio juratorum civium: Joannes Vermes, Emericus Literatus Makaj, meghölték az tolvajok, Stephanus Acziel, Mathias Kadar, Martinus Czÿzmazia, Balthasar Literatus, juratus notarius.

Senatores hoc anno ordinati et recepti: Martinus Esias, Gregorius Zekelj.

Aediles: Balthasar Literatus, Nicolaus Zekelj - [fol. 74^r] Provisores molendinorum per fluvium Aranas existentium: Joannes Vermes, Mathias Kadar - Provisores piscinarum: Blasius Eotues, Franciscus Hiriczÿ, obiit - Provisores fori communis: Joannes Nicola, Franciscus Hiriczi - Provisores silvarum inhibitorum: Martinus Mezaros, Joannes Kouaczj -

²⁵⁰ Orbán Balázs tévesen Nagy Mihályt ír Nagy Mihályné, és Borsay Istvánt Borsay Istvánné helyett. Azonkívül mészégető kemencét említ (Orbán I. 296). Véleményünk szerint a fent említett asszonyok a város kenyérsütő kemencéinek vámját szedhették.

²⁵¹ Az unitárius prédikátor akkor Járay János (Benczédi 1888. 86-87).

²⁵² Pápay Gergely fia (L. a 86. jegyzetet). 1641-ben két adómentes háza volt Tordán. Az egyiket, mely akkor Thordai Horváth Jánosé volt, 1596-ban Báthori Zsigmond fejedelem mentesítette. Ez a ház a „Kis uca”-ban néhai Czaki Gáspár és néhai Boros Balázs háza között állott. A másik házat 1611-ben mentesítette Báthori Gábor fejedelem. Ez akkor Szászvárosi Fodor, másként Thordai Lugosi István tulajdona volt. Ezt Pápay György vásárlás útján szerezte meg, 1641-ben ebben lakott, de mivel az adómentesítés nem volt kihirdetve, városi teleknek számított (Kemény: Appendix XVII. 135). Pápay 1646-ban 66. életévében járt (ErdFiskLt XI. szekr. Fasc. 4).

²⁵³ Thordai Páll, másként Pállfy István a vármegye törvényszékén folytatott perekben többször szerepelt a város ügyvédjeként (TVmJkv 208, 260, 273, 302, 341). Felesége, Thorday János deák leánya Katalin (L. a 161. jegyzetet). 1640-ben halt meg (Uo. 273, 475).

²⁵⁴ Thordai Kallaÿ Pétert 1607-1622 között többször említik a vármegye nemesei között (BethLt Thury. - TVmJkv 173).

Capitaneus: Nicolaus Zekelj - Provisores tabernarum: circumspetus Joannes Vermes et Emericus Literatus Makay, obiit.

[fol. 74^v] Nomina dominorum senatorum: Joannes Palfy, judex modernus, obiit, Michael Thorozkay, discessus est, Joannes Vermes, obiit, Stephanus Acziel, obiit, Emericus Literatus Makaj, obiit, Mathias Kadar, obiit, Martinus Czymazia, obiit, Balthasar Literatus, juratus notarius, obiit anno 1637 die 9 Januarii, Georgius Kaza, obiit, Martinus Esias, obiit, Sigismundus Literatus, obiit, Petrus Szasz, obiit, Andreas Nagj, obiit, Blasius Eotues, obiit, Michael Zabo, obiit, Franciscus Hiriczy, obiit, Joannes Nicola, obiit, Stephanus Szasz, judex cisorum modernus, obiit, Nicolaus Eorkej, obiit, Georgius Papaj, obiit, Nicolaus Zekelj, obiit, Stephanus Palfy, obiit, Petrus Kallai, obiit, Martinus Mezaros, obiit, Caspar Zabo Keczikemeti, obiit, [fol. 75^r] Nicolaus Unghuari, discedit, discessus est, melius dictum supra, Georgius Veres, obiit, Gregorius Szekellj minor, obiit, megholt.

Ezek az becsületes fellyebb notaltatott jámbor tanácsjbeli emberek éltek hazájoknak szeretetivel és minden hűségekkel és halálok után (az kiben nincs kétsigh) Isten ő Felsége amasz hervathatatlan koronával meghkoronászta őket. Amen.

[fol. 75^v] 1618. Ad annum praesentem ex communi suffragio dominorum senatorum in judicem primarium electus est prudens ac circumspetus dominus Joannes Vermes, quod foelix faustumque reddat Deus.

Electio juratorum civium: Stephanus Acziel, Matthias Kadar, Martinus Cymazia, Michael Szabo, Balthasar Literatus, juratus notarius, Nicolaus Unguay, juvenis civis, Martinus Esias, juvenis civis, Joannes Sibay, judex cisorum modernus.

Officiales diversi ordinati: Aediles: Balthasar Literatus, Nicolaus Szekely - Magistri xenodochii: idem sunt qui aediles - [fol. 76^r] Provisores fori communis: Michael Szabo et Petrus Kallay - Provisores molendini: Matthias Kadar, Georgius Kazza - Provisores piscinarum: Franciscus Hiriczy, Blasius Eotues - Provisores silvarum inhibitorum: Martinus Mezaros, Joannes Kouaczj - Provisores tabernarum: Stephanus Acziel, Balthasar Literatus.

[fol. 76^v] 1619. Ad annum praesentem ex communi suffragio dominorum senatorum in judicem primarium electus est prudens ac circumspetus dominus Joannes Palfy, quod foelix faustumque reddat Deus.

Electio juratorum civium: Stephanus Acziel, obiit, Martinus Czymazia, Matthias Kadar, Georgius Kazza, Balthasar Literatus, juratus notarius.

Coadiutores juvenes cives: Blasius Eotues, Martinus Esias.

Aediles: Balthasar Literatus, Nicolaus Zekeli - Provisores piscinarum: Franciscus Hiriczi, Gregorius Zekeli - [fol. 77^r] Provisores molendini per fluvium Arantias existentis: Georgius Kazza, Martinus Mezaros - Provisores silvarum inhibitorum: Martinus Mezaros, Lucas Nagy - Provisores fori communis: Petrus Kallay, Franciscus Hiriczy - Provisores tabernarum: Balthasar Literatus, Nicolaus Unguari.

Senator noviter ordinatus: Gregorius Kys, obiit et sepultus est cum amplissimo viro domino Joannes Vermes simul et semel.

[fol. 77^v] 1620. Ad annum praesentem 1620 publicis suffragiis electus est in judicem circumspetus vir dominus Joannes Vermes, quod foelix faustumque sit.

Coadiutores cives: Martinus Czŷzmazia, Matthias Kadar, Michael Szabo, Balthasar Literatus, juratus notarius, Nicolaus Unguarŷ, Martinus Mezaros major, obiit, Martinus Dombŷ,²⁵⁵ obiit.

In numerum dominorum senatorum recepti sunt: Egregius dominus Stephanus Literatus Nadasŷ,²⁵⁶ Martinus Keoreosŷ,²⁵⁷ obiit, Joannes Szabo Deczieŷ,²⁵⁸ obiit, Martinus Dombŷ.

[fol. 78^r] Officiales diversi ordinati: Aediles: Nicolaus Unguarŷ, Joannes Szabo Deczieŷ - Judices tabernarum: Balthasar Literatus, Nicolaus Unguarŷ - Provisores molendini: Georgius Kazza, Martinus Esias - Provisores silvarum inhibitorum: Lucas Nagŷ, Joannes Kouaczi - Provisores fori communis: Martinus Esias, Gregorius Kŷs - Provisores piscinarum: Franciscus Hiriczŷ, Andreas Nagŷ.

[fol. 78^v] 1625.²⁵⁹ Ad annum 1625 communibus senatorum suffragiis electus in judicem amplissimus et circumspetus Joannes Palfi, cuius negotio Deus adsit.

Cives coadiutores: Georgius Papay, obiit, Martinus Czizmadia, Stephanus Zeolcz,²⁶⁰ Matthias Kadar, Martinus Esias, Nicolaus Unguarj, discedit Claudiopolim, scriptum jam supra satis, Balthasar Literati, Michael Varga,²⁶¹ occisus est.

In numerum amplissimorum senatorum ad annum praelibatum recepti sunt: Matthias Zabo,²⁶² Michael Varga minor, Andreas Pankotai, discedit Claudiopolim, Petrus B. Bodogassz[onyfalui],²⁶³ iuratus notarius.

[fol. 79^r] Officiales diversi ordinati: Aeditui: Balthasar Literati, Stephanus Palfi - Provisores molendini: Balthasar Literati, Michael Zabo - Inspectores piscinarum: Stephanus

²⁵⁵ 1629-ben céhmester, és kéri a fejedelemtől a szűcscéh szabályzatának megerősítését (ErdLibReg XVI. fol. 23).

²⁵⁶ L. a 86. jegyzetet.

²⁵⁷ Thorday, másként Nádasi István nemeslevelét 1609-ben hirdették ki Torda vármegye közgyűlésén (TVmJkv 62). 1620-ban a tordai sókamara számtartója, 1624-ben a város esküdt polgára (Kemény: Appendix XVI. 228, 242), 1628-ban kolozsi és széki kamaraispán (Kollt 6. sz).

²⁵⁸ 1614-ben: „Circumspectus et nobilis juvenis Martinus Literatus Körösi magulator salisfodinae Thordensis” (KvLt Fasc. I/100).

²⁵⁹ 1611-ben nemesítette meg Báthori Gábor fejedelem, Dombi György és Futos Gáspár szomszédságában álló házát pedig mentesítette az adó alól. Özvegye, Nagy Katalin 1641-ben városi telken lakott (Kemény: Appendix XVII. 135, 171. - Weress 30, 36).

²⁶⁰ Az 1621-1624 közötti évekre vonatkozóan nincs feljegyzés a tisztségviselőkről. 1621-ből említik Palfy János bírót, Boldizsár deák jegyzőt és Ungvári Miklós esküdt polgárt (Kemény: Appendix XVI. 243). 1624-ben Thordai István deák és Boldizsár deák, hihetőleg esküdt polgári minőségben, tiltakoznak az újtordaiak beiktatása ellen (Az ENMLt Kemény Sámuel gyűjteménye a KvAKvt-ban, Cartophilaceum Transilvanicum Tom. XXIV).

²⁶¹ Szeöczy István egyike volt a tordai szűcscéh szabályzatának fejedelmi megerősítését kérő mestereknek (ErdLibReg XVI. fol. 23).

²⁶² Nem volt jegyző, mint ahogy Orbán Balázs állítja (Orbán I. 296).

²⁶³ Lehet, hogy azonos Szacsvai Szabó Mátyással, aki a szabók céhmestere volt 1643-ban (ErdLibReg XXI. fol. 15).

Stanislaus,²⁶⁴ Andreas Pankotaj - Judices fori communis: Stephanus Zölcz, Michael Varga - Provisores silvarum inhibitorum: Nicolaus Kozta, Mathias Zabo - Capitaneus: Nicolaus Zekely - Director: Stephanus Palfi - Provisor jobbagionum: Georgius Papai - [fol. 79^v] Provisores tabernae oppidi: Georgius Papaj, Martinus Mezaros - Exactores rationum super proventum ab officialibus: Baltasar Literati, Georgius Papaj, Stephanus Palfi, Matthias Kadar, Martinus Esaias, Petrus Bodogasszonfalui.

[fol. 80^r] Anno 1626. Ad annum praesentem ex communi suffragio dominorum senatorum in judicem primum electus est prudens et circumspectus dominus Joannes Vermes, quod foelix faustumque reddat Deus.

Praesentis anni officiales, anni 1625 nominatim in universis suis officiis senatus utriusque consensu permanserunt.

[fol. 80^v] Ad annum 1627 communibus senatorum suffragiis electus in judicem circumspectus Balthasar Literatus, cuius negotio Deus adsit.

Electio juratorum civium: Mathias Kadar, Martinus Czizmazia, Nicolaus Unghuari, Michael Szabo, Martinus Mezaros, Martinus Esaias.

Coadiutores cives: Michael Varga, Stephanus Szeoczi.

Officiales diversii ordinati sunt: Aediles: Nicolaus Unghuari, Martinus Esaias - Provisores molendini: Mathias Kadar, Martinus Mezaros - [fol. 81^r] Provisores piscinarum: Andreas Pankotaj, Stephanus Somogy - Provisores fori communis: Stephanus Szeócz, Michael Varga - Provisores silvarum inhibitorum: Mathias Szabo, Nicolaus Koztha alias Szeócz - Provisores tabernae: Martinus Mezaros, Blasius Eotues - Capitaneus: Nicolaus Szekely, obiit.

[fol. 82^r] Laus Deo Semper. Ad annum praesentem 1628 ex communi suffragio dominorum senatorum in judicem primum electus est amplissimus ac circumspectus dominus Vermes, quod foelix faustumque reddat Deus.

Electio civium: Matthias Kadar, Martinus Czizmazia, Martinus Mezaros, Georgius Papaj, Balthasar Literatus, juratus notarius.

Coadiutores cives: Michael Varga, Gregorius Kys.

Aediles ordinati: Joannes Arkosy, obbit, Martinus Esaias - [fol. 82^v] Provisores molendini per fluvium Aranas existentis: Blasius Eotues, Andreas Pankotaj - Provisores stagni: Matthias Szabo, Stephanus Somogy - Provisores fori communis: Michael Varga, Gregorius Kys - Provisores silvae prohibite: Mathias Szabo, Nicolaus Koztha - Provisores tabernae: Nicolaus Ungary, Martinus Mezaros - Capitaneus: Stephanus Szeoczi.

[fol. 83^r] In numerum dominorum senatorum recepti sunt: Joannes Arkosi, Stephanus Zlatarj.²⁶⁵

²⁶⁴ Boldogasszonyfalvi Péter 1623-ban a szenterzsébeti unitárius iskolának volt a tanítója (Keresztény Magvető 1891. 162-164). Valószínűleg 1624-ben vagy 1625-ben került Tordára, ahol a jegyzői tisztség mellett tanító is lehetett. 1630-1632 között kolozsi prédikátor (Az Unitárius Püspökség levéltára, Kvár Reg. B., Fasc. XXXIV/VIII. 3-5. sz. - Sipos Gábor: *A kolozsvári református kollégium könyvtára a XVII. században*. Szeged 1991. 79). Utóbb visszakerült Tordára, mert 1656-ban ótordai lelkészként említik (TVmJkv 735), bár meglehet, hogy ez esetben más személyről van szó.

²⁶⁵ 1650. április 19-én 60 évesnek írják. Valószínűleg 1625 előtt Torockószentgyörgyön tanítoskodott (ArSzLt Okmánytár I. 59).

[fol. 84^r] Ad annum praesentem 1629 ad officium iudicis primarii ex communi suffragio dominorum senatorum electus est nobilis, prudens ac circumspectus dominus Joannes Pálffi, quem Deus sua benigna providentia foeliciter gubernet, ad sui nominis gloriam et multis calamitatum procellis vexatae patriae huius ad emolumentum.

Electio civium: Mathias Kadar, Balthasar Literatus, Nicolaus Unguari, Martinus Cismadia, Stephanus Zlathári, juratus notarius.²⁶⁶

Cives coadiutores: Michael Varga, Gregorius Kis.

Aediles: Martinus Esaias, Stephanus Zlathári - Stagni provisores: Nicolaus Szekeli, Stephanus Somogy.

Reliqui officiales anni 1628 in ipsorum diversis officiis communi consensu dominorum senatorum retinentur.

[fol 84^v] Exactores rationum proventum ab officiolatu: Balthasar Literatus, Matthias Kadar, Martinus Esias, Nicolaus Unguari, Stephanus Zlathari.

26 Decembris 1629. In numerum dominorum senatorum receptus est circumspectus Joannes Philep,²⁶⁷ obiit.

[fol. 85^r] 1630. Ad annum praesentem in iudicem primarium electus est circumspectus dominus Joannes Vermes, quem Deus suo auxilio juvet.

Cives adiutores: Matthias Kadar, Balthasar Literatus, Martinus Cismadia, Michael Szabo, Martinus Meszaros.

Juvenes cives: Stephanus Szöczi, Stephanus Somogy.

Aediles anni 1629 [!] - Malombírák: Kádár Mattiás, Mészáros Márton - Tóbírák: Philep János, Varga Mihály - Erdőbírák: Philep János, Szabó Mattiás - Vásárbírák: Az két iffiú polgárok - Kapitán: Kis Gergely.

[fol. 85^v] Ad annum praesentem 1631 ad officium iudicis primarii ex communi suffragio dominorum senatorum electus est nobilis prudens et circumspectus dominus Joannes Pálffy, quem Deus sua benigna providentia gubernet ad sui nominis gloriam.

Electio civium: Matthias Kadar, Balthasar Literatus, Martinus Czizmazia, Nicolaus Unguari, Michael Szabó, Blasius Eotues, obbit.

Juvenes cives: Joannes Philep, Stephanus Somogy.

[fol. 86^r] Ad annum praesentem 1632 ex communi suffragio et consensu dominorum senatorum electus est in iudicem primarium prudens et circumspectus dominus Joannes Vermes, quod foelix faustumque reddat Deus.

Electio civium: Balthasar Literatus, Nicolaus Unguari, quando rediit, Michael Szabo, Martinus Czizmadia, Stephanus Szeöczi.

Aediles: Matthias Kadar, Stephanus Szanizlo.

Juvenes cives: Martinus Mezaros, Michael Kadar.

²⁶⁶ Zlatári Mátyás kincstári számvevő (Trócsányi 197, 201, 332-333) fia: István a vármegye törvényszéke előtt többször szerepelt ügyvédként (TVmJkv 371, 389. - ErdTörtAd IV. 52). Felesége Pál Anna volt, aki 1642-ben már özvegy (Kemény: Appendix XVII. 171).

²⁶⁷ Orbán Balázs tévesen Csizmadia Mártont teszi meg jegyzőnek Zlathári István helyett (Orbán I. 296).

Erdőbírák: Szabo Mattias, Koztha Miklos.

[fol. 86^v] Ad annum praesentem 1633 ex communi suffragio dominorum senatorum electus est in iudicem nobilis ac prudens et circumspectus dominus Joannes Palfy, quod foelix faustumque reddat dominus Deus. Et obiit eodem anno, die 15 Julii, ante prandium hora media decima.

Electio civium: Nicolaus Unghuarj, Matthias Kadar, Balthasar Literatus, Martinus Czizmadia, Michael Szabo.

Juvenes cives: Michael Kadar, Martinus Meszaros.

Aediles: Matthias Kadar, Stephanus Szanizlo - Malombírák: Szabo Mihály, Szeóczi István - [fol. 87^r] Tóbirák: Filep János, Totth Mihály - Vásárbírák: Stephanus Szeoczi, Michael Kadar - Erdőbírák: Szabo Matthias, Magiari Andras - Borbírák: Kadar Matthias, Czizmadia Marton, obiit.

Palfy János uramat az Úristen az ő bölcs rendelkezéséből szolitá ki ez világból az halál által, anno domini 1633 die 15 mensis Julii pienteken délelőtt kilenc és tiz óra között. Temettük el vasárnapon, úgymint 17 Julii, tiz és tizenegy óra között.

[fol. 87^v] Ad annum praesentem 1634 ex communi suffragio dominorum senatorum electus et ordinatus est in iudicem prudens ac circumspectus dominus Balthasar Literatus, quem Deus sua benigna providentia gubernet, ita ut primum hoc vergat ad sui nominis gloriam, deinde ad emolumentum multum vexatae patriae.

Electio civium: Matthias Kadar, Martinus Czizmadia, Michael Szabo, Stephanus Palfi, Stephanus Szaniszló, Stephanus Pellio, Joannes Arkosi, dominus juratus notarius.

Cives coadiutores juvenes: Michael Kadar, Martinus Meszaros, meghalt a jámbor, quando.

[fol. 88^r] In numerum dominorum senatorum recepti in anno hoc praesenti: Joannes Rado,²⁶⁸ Petrus Varga minor,²⁶⁹ Petrus Perczi, Nicolaus Sutor.²⁷⁰

Officiales diversi: Aediles: Matthias Kadar, Petrus Varga - Provisores molendini: Stephanus Szeöcz, Andreas Pankotaj - Provisores piscinarum: Joannes Rado, Joannes Philep - [fol. 88^v] Provisores silvarum inhibitorum: Matthias Szabo, Michael Tott, obiit - Provisores fori communis: Michael Kadar, Stephanus Somogi - Provisores tabernae: Matthias Kadar, Martinus Czizmadia - Capitaneus: Stephanus Szeöcz.

[fol. 89^r] Ad annum praesentem 1635 ex communi suffragio dominorum senatorum electus est in iudicem primum prudens ac circumspectus dominus Joannes Vermes, quem Deus ex sua clementia dirigat et gubernet in omni suo negotio.

Electio civium: Stephanus Palfi, Martinus Czizmadia, Michael Szabo, Stephanus Szanizlo, Stephanus Pellio.

Cives coadiutores juvenes: Michael Kadar, Stephanus Somodi.

²⁶⁸ Orbán Balázs Philep Jánost összetéveszti Pálffy Jánossal (Orbán I. 297). Filep (Fwleop) János 1634-ben nyert nemességet és házára adómentességet I. Rákóczi György fejedelemtől. Ennek kihirdetésekor a város bírója ellentmond, és házát 1641. március 1-én adókötelesnek írják (Kemény: Appendix XVII. 135. - TVmJkv 396. - Weress 33).

²⁶⁹ 1646-ban Radó János posztós sóvágó 60 éves (ErdFiskLt XI. szekr. Fasc. 4).

²⁷⁰ „Ó Thordaban lakó Varga Péter és Varga Miklós az itt való Thorday vargáknak céhmesterei” 1642-ben kiigazított céhszabályzatuk megerősítését kérték a fejedelemtől (ErdLibReg XXI. fol. 16^v).

Officiales diversi: Aediles: Stephanus Szanizlo, Stephanus Pellio - [fol. 89^v] Provisores molendini: Andreas Pankotai, Joannes Rado - Provisores tabernae: Martinus Czismadia, Matthias Szabo - Provisores piscinarum: Nicolaus Varga, Thomas Rado - Provisores silvarum inhibitorum: Matthias Szabo, Martinus Lanio.²⁷¹ [Más kézzel:] Ismét feltámadott, hiszen azt írják fellyebb hogy megholt az jámbor - Provisores fori communis: Michael Kadar, Stephanus Somodi - Capitaneus: Stephanus Pellio.

In numerum dominorum senatorum hoc anno recepti: circumspectus Georgius Szentgiorgi,²⁷² Thomas Rado.²⁷³

[fol. 90^r] Ad annum praesentem 1636 ex communi suffragio dominorum senatorum electus est in iudicem prudens ac circumspectus Balthasar Literatus, cui Deus adsit et suppeditet vires in negotio periclitantis patriae.

Cives ordinati sunt: Stephanus Pálffy, Martinus Czismadia, Michael Szabo, Stephanus Szeoczi, Stephanus Szaniszlo.

Coadiutores cives juvenes: Michael Kadar, Martinus Meszaros, defunctus est, supra, Georgius Szentgiorgi, juratus notarius.

Officiales diversi: Aediles: Stephanus Szeoczi, Joannes Nagi - [fol. 90^v] Provisores piscinarum: Thomas Rado, Nicolaus Varga - Provisores molendini: Andreas Pankotai, Joannes Rado - Provisores tabernae: Matthias Szabo, Stephanus Szeoczi - Provisores silvarum prohibitarum: Matthias Szabo, Joannes Phüleop - Capitaneus: Stephanus Szeöczi.

In numerum senatorum adscitus est: Joannes Nagi,²⁷⁴ kivetették, qua re.

[fol. 91^r] Ad annum praesentem 1637 communi suffragio dominorum senatorum iudex declaratus est prudens ac circumspectus dominus Joannes Vermes infirmus valde ac valetudinarius, cui Deus ex sua gratuita clementia pristinam sanitatem restituat viresque perfungendi officio suppeditet. Et eodem anno obiit.

Cives ordinati sunt: Stephanus Pálffy, Emericus Literatus Colosvarinus, Stephanus Szeöczi, Michael Szabo, Stephanus Szaniszlo.

Coadiutores cives juvenes: Matthias Szabo, Stephanus Somogi.

Aediles: Stephanus Szeöczi, Petrus Varga - Provisores molendini: Stephanus Szeoczi, Michael Kadar - [fol. 91^v] Provisores tabernae communis: Blasius Literatus, Thomas Rado - Provisores silvarum inhibitorum: Joannes Phüleop, Michael Tot - Provisores fori communis: Mathias Szabo, Stephanus Somogi - Capitaneus: Nicolaus Varga.

In numerum dominorum senatorum cooptati sunt anno isto generosus ac prudens dominus Emericus Literatus Colosvarinus²⁷⁵ et egregius Blasius Literatus.²⁷⁶ Elment innet.

²⁷¹ Azonos a fentebb említett Varga Miklós céhmesterrel.

²⁷² Mészáros Márton név alatt több személy is szerepel a jegyzőkönyvben.

²⁷³ Szentgyörgyi György 1627-ben unitárius tanító (Benzédi 1889. 15). A jegyzőkönyvben „Georgius Literatus alias Beke”, „Georgius Beke Szent Georgy”, „Georgius Literatus” név alatt is szerepel. 1650-1655-ben a tordai sókamara számtartójaként említik (TVmLt 1. cs., 1655. év), 1661-1664 között kolozsi kamaraispán (ErdKLTymb XVIa). 1651-ben nemességet nyert II. Rákóczi György fejedelemtől (TVmJkv 748).

²⁷⁴ 1627-ben a tordai református közösség egyik képviselője az egyházi adó ügyében (ÓTRefLt II/4). 1650-ben 60 évesnek mondják (ArSzLt Okmánytár I. 59).

[fol. 92^r] In annum 1638 praesentem iudex primarius publico suffragio dominorum senatorum creatus est prudens ac circumspectus Stephanus Szaniszo, cui Deus suppeditet intellectum et vires regendae reipublicae.

Cives ordinati: Martinus Czismadia, Moses Papai, Stephanus Szeoczi, Martinus Mezaros, Blasius Literatus, Thomas Rado.

Cives minores: Joannes Fülöp, Nicolaus Varga. Iidem et provisores fori.

Aediles: Stephanus Szeoczi, Petrus Varga - Provisoires molendini: Stephanus Szeöczi, Stephanus Somogi - [fol. 92^v] Provisoires tabernae: Mattias Szabo, Martinus Mezaros - Provisoires piscinarum: Michael Tot, Emericus Makai - Provisoires silvarum: Michael Kadar, Michael Tot - Capitaneus: Michael Kádár - Provisoires jobbagonum: Mattias Szabo.

In numerum dominorum senatorum isto anno adsciti sunt: Egregius Moses Papai,²⁷⁷ Emericus Makai²⁷⁸ elment Colosuarra, et Joannes Nicola.²⁷⁹

[fol. 93^r] In annum 1639 in iudicem primarium electus est prudens ac circumspectus vir Martinus Czismadia, iam aetate grandis, cui Deus suppedit [!] vires reipublicae gubernandae.

Cives maiores: Michael Szabo, Stephanus Szeöczi, Blasius Literatus, Michael Kádár, Georgius Literatus, juratus notarius.

Cives minores: Joannes Filep, obiit, Thomas Rado in locum eius substitutus est, Nicolaus Varga.

Aediles: Stephanus Szeoczi, Petrus Varga - Provisoires molendini: Stephanus Somodi, Michael Kadar - [fol. 93^v] Provisoires tabernae: Stephanus Szeöczi, Thomas Rado - Provisoires piscinarum: Martinus Mezaros junior, Michael Tot - Capitaneus: Michael Kádár.

In senatum recepti sunt: circumspecti Joannes Mezaros,²⁸⁰ Martinus Varga et Martinus Mezaros junior.

²⁷⁵ Nagy, másként Zabo János 1631-ben kapott nemeslevelet I. Rákóczi Györgytől, de háza nem mentesült az adó alól (Kemény: Appendix XVII. 135). 1639-ben Torda vármegye alszolgabírójának választják (TVmJkv 469), és ebben a tisztségében 1645-1651 között többször említik (BethLt Thury. - ErdFiskLt XI. szekr. Fasc. 4. - TVmJkv 623).

²⁷⁶ Colosuary János jogügyigazgató fia: Tordai Imre deák (TVmJkv 37. - L. a 74. jegyzetet). Apja kivégzésével elveszített birtokai visszaszerzéséért több pert folytatott 1624-1628 között (Uo. 185, 287, 298), 1636-ban Torda vármegye egyik alispánjává választották. Ezt a tisztséget 1653-ban is viselte. Ezután főszolgabíróként említik 1654-ben vagy 1655-ben bekövetkezett haláláig (Uo. 403, 692, 718). Felesége Thorozkai Anna, fia Thordai Kristóf volt (Uo. 436, 735).

²⁷⁷ Ótordai Kovásznai Balázs deák 1631-ben kapott armálist, de házat nem nemesítették (Kemény: Appendix XVII. 135, 171. - Weress 30).

²⁷⁸ Pápay Gergely fia (L. a 86. jegyzetet). 1614-1653 között többször szerepel királyi emberként különböző fejedelmi parancsok végrehajtásában (ErdFiskLt XI. szekr. Fasc. 21. - ArSzLt Okmánytár I. 55, 881. - BethLt Thury), 1648-ban kománai udvarbíró (Prodan, David: *Urbariile Țării Făgărașului*. București 1970. I. 912, 919, 924). 1655. április 21-én Torda vármegye nemeseinek lustráján részt vett „Papai Moises senior” (TVmLt 1. cs., 1655. év). Úgy látszik, hogy volt egy szintén Mózes nevű fia, vagy rokona is.

²⁷⁹ Makay Imre magyar szücsöt 1641-ben felvették a kolozsvári polgárok sorába (KvLt, Varia IV/1).

Provisor jobbagionum: Martinus Mezaros²⁸¹

[fol. 94^r] In annum 1640 in iudicem primum electus est prudens ac circumspectus vir ex communi suffragio dominorum senatorum, Georgius Literatus, cui Deus adsit et suppedit [!] vires in negotio periclitantis patriae.

Cives ordinati: Stephanus Szanizlo, Stephanus Seöcz, Martinus Lanio, Michael Kadar, Mattias Szabo.

Ediles: Moses Papay, Petrus Varga - Provisores molendini: Mattias Szabo, Joannes Rado - Provisores taberne: Michael Kadar, Joannes Lanio - [fol. 94^v] Provisores piscinarum: Petrus Varga et Martinus Varga - Provisores silvarum: Mattias Szabo, Martinus Lanio - Capitaneus: Michael Kadar - Provisor jobbagionum: Stephanus Szeöcz.

Cives minores: Emericus Makai, Nicolaus Sutoris.

In numero dominorum senatorum isto anno electus est egregius Petrus Sarkeözi.²⁸²

Juratus notarius Petrus Sarkeözi.

[fol. 95^r] In anno 1641 in iudicem primarium electus est prudens ac circumspectus vir, ex communi suffragio dominorum senatorum, Stephanus Szanizlo, cui Deus adsit et suppedit [!] vires in negotio periclitantis patriae.

Cives ordinati sunt: Stephanus Szöczi, Michael Kadar, Mattias Szabo, Stephanus Somogi, Petrus Sarkeözi, iuratus notarius.

Coadiutores cives: Thomas Rado, Nicolaus Varga.

Aediles: Petrus Sarkeözi, Joannes Mikola - [fol. 95^v] Provisores molendini novi: Mattias Szabo, Stephanus Seöczi - Provisores molendini veteris: Michael Tot, Joannes Rado - Provisores tabernae: Mattias Szabo, Stephanus Seöczi - Provisores silvarum: Joannes Lanionis et Martinus Lanionis Junior - Provisores piscinarum: Petrus Varga, Stephanus Somogi - Provisores jobbagionum: Mattias Szabo - [fol. 96^r] Capitaneus: Michael Kadar.

In numero dominorum senatorum isto anno electus est: Franciscus Szabo.²⁸³

[fol. 96^v] In annum 1642 praesentem iudex primarius, publico suffragio dominorum senatorum, creatus est prudens ac egregius dominus Moses Papay, cui Deus adsit et suppeditet vires in negotio periclitantis patriae.

Cives ordinati sunt: Michael Kadar, Stephanus Seöczi, Balasius Literatus, Stephanus Somogi.

Coadiutores cives: Stephanus Hirczi, Martinus Lanionis.

²⁸⁰ Nicola János az ó- és újtordai mészárosok céhmestere 1644-ben (ErdLibReg XXI. fol. 162). 1651-ben Torda vármegye közgyűlésén kihirdették Ótordai Mikola János, felesége Szigiarto Borbála és fia: János nemességét (TVmJkv 642). Mikola János 1655-ben a fejedelem mézgyűjtője (TVmLt 1. cs., 1655. év).

²⁸¹ 1644-ben az ó- és újtordai mészárosceh kiváltságai megerősítését kérő mesterek között szerepel bizonyos Mészáros, másként Bela János (ErdLibReg XXI. fol. 162).

²⁸² Kihúzza: *Matthias Szabo*

²⁸³ Sárközy Imre deáknak, Torda vármegye egyik viceszolgabírójának fia (1645: BethLt Thury. - Kemény: Appendix XVII. 171. - L. a 69. jegyzet). 1648-ban porumbáki udvarbíró (Prodan: i.m., I. 847, 855, 879, 911, 918).

Aediles: Petrus Varga, Michael Thot - Provisores molendini: Stephanus Somogi, Nicolaus Varga - [fol. 97^v] Provisores silvarum: Joannes Meszaros, Mattias Szabo - Provisores piscine: Tomas Rado, Martinus Varga - Capitan[us]: Nicolaus Varga.

In numero dominorum senatorum isto anno electus est: Stephanus Hiriczi. Element innet.

[fol. 97^v] In annum 1643 ex communi suffragio dominorum senatorum, in iudicium [!] primarium electus est prudens ac circumspectus dominus Georgius Beke Szent Georgy, quem Deus ex sua clementia dirigat et gubernet in omni suo negotio.

Electio civium: Stephanus Seoczÿ, Michael Kadar, Mattias Szabo, Stephanus Somogi.

Cives coadiutores juvenes: Nicolaus Varga, Martinus Lanionis.

Officiales diversi: Aediles: Stephanus Szanizlo, Petrus Varga - Provisores molendini: Michael Kadar, Petrus Varga - [fol. 98^r] Provisores tabernae: Franciscus Szabo, Stephanus Somogi - Provisores silvarum: Thomas Rado, Michael Thot - Provisores piscinarum: Thomas Rado, Martinus Varga - Capitaneus: Michael Kadar.

Isto anno in numero senatorum electus est: Joannes Szabo Vasarhely.²⁸⁴

[fol. 98^v] Pro anno 1644 iudex designatus est circumspectus Joannes Szabo Vasarhely, quod sit in emolumentum reipublice.

Cives maiores: Stephanus Szeoczi, Michael Kadar, Mattias Szabo, Thomas Rado, Nicolaus Varga.

Cives minores: Martinus Meszaros, Paulus Balas²⁸⁵ qui eodem tempore in senatum quoque receptus est.

Officiales diversi: Aediles: Petrus Varga, Matthias Szabo - Provisores molendini novi: Stephanus Szeoczi et Martinus Varga - [fol. 99^r] Molendini veteris: Stephanus Somogi et Thomas Rado - Provisores tabernae: Nicolaus Varga, Stephanus Hiriczi - Silvarum inhibitorum: Michael Kadar, Michael Tott - Piscinarum: Thomas Rado, Joannes Meszaros - Capitaneus: Nicolaus Varga - Provisor jobbagionum: Matthias Szabo.

[Más írással] O Moelibae Deus nobis haec otia fecit etc.

[fol. 99^v] In annum 1645 iudex primarius designatus est circumspectus Stephanus Szeöczj, cuius provisionem dirigat Deus altissimus ad utilitatem miserrimae patriae.

Maiores cives electi: Stephanus Szaniszló, Michael Kadar, Mattias Szabo, Thomas Rado, Georgius Literatus, juratus notarius.

Cives minores: Stephanus Hiriczi, Georgius Keopeci.

Aediles: Michael Tott et Petrus Varga - Provisores molae citerioris et tabernae: Georgius Literatus et Matthias Szabo - Molae ulterioris: Thomas Rado et Stephanus Somogi - [fol. 100^r] Provisores silvarum: Michael Tot et Martinus Meszaros - Piscinarum: Thomas Rado et Joannes Meszaros - Capitaneus: Nicolaus Varga - Provisores jobbagionum: Matthias Szabo.

In numerum senatorum recenter annumeratus est Georgius Keöpeci.

²⁸⁴ 1639-ben egyike azoknak, akik aláírták a tordai szabómestereknek a kolozsvári szabócéhhez írott levelét (Szádeczky II. 135-136).

²⁸⁵ 1631-ben Vasarhely Jánost, 1640-ben pedig Szabó János református egyházfit a fejedelem felmenti a katonai szállásadás terhe alól (ÓTRefLt II/5, II/10. sz.).

[fol. 100^v] Ad annum 1646 ex publico suffragio senatorum factus est iudex primarius circumspectus Thomas Rado, cui Deus suppeditet vires et animum prudentem perfungendi isto munere feliciter.

Cives maiores adiuncti sunt: Stephanus Szaniszlo, Georgius Literatus, juratus notarius, Matthias Szabo et Michael Kádár.

Cives minores: Stephanus Somogi et Paulus Balas. Iidem et provisores fori.

Aediles: Petrus Varga et Michael Tott - Provisoires taberne et molendini: dominus iudex et notarius - Provisoires silvarum: Matthias Szabo et Michael Fodor - [fol. 101^r] Provisor jobbagionum: dominus iudex - Piscinarum: nemo - Capitaneus: Georgius Keöpeczi - Sunt et provisoires molae ulterioris: Michael Kádár et Georgius Keöpeczi.

In numerum senatorum receptus est: Michael Fodor.

[fol. 101^v] 1647. Anni 1647 iudex primarius oppidamus O Thordensis, communi suffragio senatorum, designatus est prudens ac circumspectus vir Stephanus Szaniszlo, cui Deus adsit et largiatur tum vires, tum intellectum bene regendae minimae et conquassatae reipublicae.

Cives maiores ordinati sunt: Stephanus Szeöczi, Matthias Szabo, Michael Kadar, Joannes Szabo.

Juratus notarius: Georgius Beke.

Cives minores: Nicolaus Varga et Stephanus Somogi. Iidem et provisores fori.

Provisoires molendini: dominus iudex et Michael Kádár - Provisoires tabernae: Matthias Szabo et Petrus Varga - Silvarum: Matthias Szabo et Michael Fodor - [fol. 102^r] Aediles: Petrus Varga et Blasius Cziani - Capitaneus: Georgius Keöpeczi - Provisor jobbagionum: Stephanus Szeöczi.

Blasius Cziani hic primum in numerum senatorum adscitur.

Desit humanum tibi jam respublica totum auxilium, dehinc incipit esse Dei.

[fol. 102^v] 1648. Anni 1648 iudex primarius oppidi O Thordensis communi suffragio senatorum designatus est prudens ac circumspectus vir Joannes Szabo, cui Deus [!] adsit et largiatur tum vires tum intellectum bene regendi minimae et conquassatae reipublice. [!]

Cives maiores ordinati sunt: Stephanus Szeöcz, Matias Szabo, Michael Kadar, Thomas Rado.

Juratus notarius: Georgius Seres.²⁸⁶

Cives minores: Petrus Varga, Stephanus Simon alias Ianio.

Provisoires molendini: Stephanus Somodi, Georgius Seres - [fol. 103^r] Silvarum: Matias Szabo, Michael Fodor - Aediles: Michael Kadar, Stephanus Szöcz - Capitaneus: Georgius Keöpeczy.²⁸⁷

[fol. 103^v] Anni 1649 iudex primarius oppidi O Thordensis comuni [!] suffragio senatorum designatus est prudens ac circumspectus vir Stephanus Szaniszlo, cui Deus [!] adsit et largiatur tum vires tum intellectum bene regendi minime et conquassatae reipublice [!].

²⁸⁶ Balássi Pált I. Rákóczi György fejedelem 1635-ben megnemesítette, de a házáat nem mentesítette az adó alól (Kemény: Appendix XVII. 135, 171. - Weress 31).

²⁸⁷ 1642-ben Seres György máglás a tordai aknáknál (Kemény: Appendix XVII. 171).

Cives maiores ordinati sunt: Matias Szabo, Stephanus Szöcz, Michael Kadar, Stephanus Somodi.

Anni praesentis die 8 mensis Martii, cooptatus sum in numerum dominorum senatorum, pro officio notariatus, Albertus Zanizlo juratus notarius.²⁸⁸

Cives minores: Paulus Balas, Nicolaus Uargha.

Provisores molendini: Nicola János, Kadar Mihály - Az tulsó malomra: Uarga Péter, Rado János - [fol. 104^f] Borbírák: Szabo Mátyás, Szöcz István - Espán: Szabo Mátyás - Erdőbíró: Fodor Mihály, Szabo Mátyás - Aediles: Stephanus Zoczy, Petrus Varga - Provisor jobbagionum: Mathias Zabo. - Exactores censuum: Mathias Zabo, Stephanus Somodi.²⁸⁹

[fol. 104^v] Anno 1650. Ad annum praesentem in officium judicatus ex communi suffragio dominorum senatorum electus est prudens, circumspetus vir Thomas Rado, quem Deus dirigat in omnibus negotiis suis bene regendae, multum conquassatae miserimae patriae.

Cives maiores ordinati: Stephanus Zöczy, Matthias Zabo, Michael Kadar, Michael Fodor, Albertus Zanizlo juratus notarius.

Cives minores: Nicolaus Varga, Georgius Kopeczy. Idem provisores fori.

Provisores tabernae: Stephanus Zöczy, Matthias Zabo - [fol. 105^f] Aediles: Stephanus Zöczy, Petrus Varga - Provisores molendini veteris: Stephanus Zöczy, Petrus Varga - Provisores molendini novi: Michael Kadar, Joannes Mikola - Provisores silvarum: Michael Fodor, Andreas Zindi - Provisores jobbagionum: Matthias Zabo.

In numerum dominorum senatorum recenter cooptati sunt: circumspetus Georgius Beregi, Andreas Zindi, Thomas Kerekes.

[fol. 105^v] 1650. Nomina senatorum in hoc anno ad diem 26 mensis Novembris convocatorum: Stephanus Zanizlo, obiit, Georgius Literatus alias Beke, Rationista, Moyses Papaÿ, Petrus Saarkozÿ, obiit, Emericus Literatus Colosuarj, obiit, Thomas Rado, judex modernus, obiit.

Hii iurati cives seniores: Stephanus Zöczy, obiit, Matthias Szabo, Michael Kadar, Nicolaus Varga, Georgius Köpeczy, obiit.

Franciscus Zabo, obiit, Joannes Mikola, Petrus Varga, Paulus Balas, obiit, [fol. 106^f] Michael Fodor, civis juratus, Joannes Rado, Stephanus Somodj, Blasius Czianÿ, Georgius Beregi, judex salicidarum, Andreas Zindi, Thomas Kerekes.

[Más írással] Discite iam moniti Dominum non temnere Christum.

[fol. 106^v] 1651. Ad annum praesentem, ex publico suffragio dominorum senatorum, in judicem electus est circumspetus dominus Stephanus Zanizlo,²⁹⁰ cui Deus adsit pro sua clementia in isto gravissimo officio.

²⁸⁸ Az 1648. évi tisztségviselők fenti névsorának egy másik változata a fol. 29^f olvasható. Ez nem tartalmazza a bíró nevét és egyházfiként, Kádár Mihály mellett, Szöcz István helyett Balázs deákot említi. Egyébként a két névsor azonos.

²⁸⁹ 1660-ban Zanizlo Albert és Vermes János ótordai nemesek készítették el a széki kamaraház és aknák leltárát (ErdFiskLt III. szekr. Fasc. 225 nr. C). 1662-1664 között „nemzetes Szaniszló Albert deak” a tordai sókamarán számtartó (ErdKLTlymb XVIa, XVIII).

²⁹⁰ Kihúzza: *Franciscus Zabo, Georgius Kopeczi*

Cives seniores ordinati: Stephanus Szöczy, Michael Kadar, Michael Fodor, Joannes Mikola, Albertus Zaniszlo, juratus notarius.

Coadiutores cives: Nicolaus Varga, Franciscus Barbely. Iidem et fori provisores.

In numerum dominorum senatorum adscitus est Franciscus Barbely.

[fol. 107^r] Aediles: Stephanus Szöczy, Petrus Varga - Provisores molendini novi: Joannes Mikola, Matthias Szabo - Veterioris molendini: dominus judex, Stephanus Szöczy. Iidem et tabernarum. - Silvarum inhibitorum: Michael Fodor, Stephanus Simon - Piscinarum: Stephanus Simon, Georgius Köpeczi - Provisor jobbagionum: Michael Kadar - Capitaneus: Petrus Varga, in locum eius Joannes Zabo.

[fol. 107^v] 1652. Ad annum praesentem communi voto senatorum judex creatus est circumspetus Stephanus Szeöczy, quem Deus dirigat et protegat contra omnem vim impetitorum et malevolorum una cum miserrima hac patria.

Cives majores ordinati: Mathias Szabo, Michael Kádár, Joannes Szabo, Franciscus Medgiesi, Michael Fodor.

Cives minores: Nicolaus Varga et Franciscus Barbeli. Iidem et provisores fori publici.

Provisores molendini: Ipse dominus judex et Michael Kadar - Provisores tabernae: Franciscus Medgiesi et Sephanus Somogi - Provisores silvarum: - Aediles: Matthias Szabo et Joannes Nikola - Provisor jobbagionum: Michael Kadar.

Eodem hoc anno in numerum senatorum annumeratus est Franciscus Meggiesi²⁹¹ et post eum Joannes Baczoni,²⁹² quibus Deus largiatur rectum ad seviendum patriae animum.

[fol. 108^v] 1653. Ad annum praesentem 1653 ex communi suffragio dominorum senatorum electus est judex nobilis ac prudens Joannes Baczoni,²⁹³ quem Deus dirigat et protegat contra vim impetitorum et malevolorum una cum miserrima hac patria. Hic judex eodem anno e senatu relegatus est et in locum eius substitutus dominus Mathias Zabo.

Cives maiores ordinati: Franciscus Medgyesi, discessit in castram [!], Mattias Szabo, Michael Fodor, Michael Kadar, Johannes Szabo.

Cives minores: Paulus Balas, discessit in chastram [!], pro eo annumeratus est Franciscus Barbelj, Gregorius Zekely alias Varga.

Provisores molendini nihili [!] Stephanus Szeocz, Michael Fodor - [fol. 109^r] Provisores silvarum: Michael Fodor, Stephanus Simon junior, Lanio - Provisor jobbagionum: Matthias Szabo.

[fol. 109^v] Ad annum 1654 ex communi suffragio dominorum senatorum in judicem electus est circumspetus Stephanus Fodor Szoczÿ, quod foelix faustumque reddat Deus optimus maximus.

²⁹¹ Más kézírással a szöveg mellett: *scriptum jam supra. Anno 1650 mortuum fuisse*

²⁹² 1651-ben Ótordai Medgyesi Ferenc deák és egyházfalvi Medgyesi Ferenc különböző perekben szerepel Torda vármegye törvényszéke előtt (TVmJkv 548, 623, 667).

²⁹³ Telegdi Baczoni Balás János, másként Baczoni János deákot, a tordai kamaraház kulcsárát I. Rákóczi György fejedelem 1632-ben nemesítette. Felesége néhai Tordai Zakos István leánya, ki apjától adómentes sarokházat örökölt néhai Angyal Mihály háza szomszédságában (Kemény: Appendix XVII. 135, 171. - Weress 35).

Cives maiores: Matthias Szabo, Michael Kadar, Michael Fodor, Joannes V[asarhely] Szabo, Georgius Beregy, iudex salcisorum, Albertus Zanizlo, juratus notarius.

Cives minores: Nicolaus Varga, Nicolaus Erniey. Iidem provisores fori.

Aediles: Michael Kadar, Petrus Varga - [fol. 110^r] Provisores molendini: Dominus iudex, Michael Kadar - Piscinarum: Stephanus Simon, Michael Fodor. Iidem et silvarum. - Provisores tabernarum: Matthias Szabo, Michael Kadar - Provisor jobbagionum: Dominus iudex - Capitaneus: Franciscus Barbelÿ.

In numerum dominorum senatorum convocatus in hoc anno Nicolaus Ernjeÿ.

[fol. 110^v] D[eo] O[ptimo] M[aximo]. Ad annum 1655 ex communi suffragio dominorum senatorum in iudicem exoptatus est prudens ac circumspectus Michael Kadar, cui Deus adsit in omnibus negotiis.

Cives maiores: Matthias Szabo, Joannes Szabo V[asarhely], Michael Fodor, Stephanus Somodi.

Cives minores: Nicolaus Varga, Nicolaus Ernjeÿ. Iidem provisores fori.

Provisores piscinarum: Stephanus Simon, Franciscus Borbelÿ - Provisores silvarum: Stephanus Simon dictus, Gregorius Varga - [fol. 111^r] Provisores tabernarum: Matthias Szabo, Michael Fodor - Aediles: Stephanus Szoczi, Michael Fodor - Provisor jobbagii [!]: Matthias Szabo - Capitaneus: Franciscus Barbelÿ.

[fol. 111^v] Laus soli Deo per Jesum Christum. Ad annum 1656 ex communi suffragio dominorum senatorum in iudicem electus est prudens, circumspectus vir Mattias Zabo, cui Deus suppeditet vires.

Cives maiores, sive seniores: Stephanus Szöczi, Michael Fodor, Joannes V[asarhely] Zabo, Stephanus Somodi, Georgius Beregi, iudex salicidorum.²⁹⁴

Cives adiutores: Nicolaus Varga, Nicolaus Erneÿ. Hic die 28 Martii e numerum senatorum relegatus et in locum eius adnumeratus Franciscus Borbelÿ.

Aediles: Petrus Varga, Georgius Papaj²⁹⁵ - [fol. 112^r] Provisores tabernarum: Michael Fodor, Stephanus Simon - Silvarum vetitarum: Andreas Zindi, Stephanus Simon - Piscinarum: Petrus Varga, Franciscus Barbelÿ - Provisor jobbagionum: Dominus iudex - Capiatenus: Gregorius Varga.

Albertus Zanizlo juratus notarius et in eodem anno in numerum senatorum adscitus est.

[fol. 112^v] Ad annum praesentem 1657 ex communi suffragio dominorum senatorum electus et ordinatus est in iudicem prudens, circumspectus dominus Stephanus Somodj, quem Deus sua benigna providentia gubernet ita, ut primum hoc vergat ad sui nominis gloriam ac emolumentum multum vexatae patriae.

Cives maiores ordinati sunt: Michael Kadar, Michael Fodor, Georgius Beregyÿ, Paulus Nemezgiarto, iudex salcisorum, Georgius Seres, Albertus Zanizlo, juratus notarius.

Cives minores: Nicolaus Varga, Stephanus Simon alias Mezaros et etiam provisores fori.

[fol. 113^r] Aediles: Petrus Varga, Andreas Zindi - Provisores silvarum inhibitorum: Andreas Zindi, Franciscus Barbelÿ - Provisores tabernarum: Michael Kadar, Michael Fodor -

²⁹⁴ Baczoni Jánost a szenátus ismeretlen okokból távolította el a bíróságból.

²⁹⁵ Orbán Balázs hibásan Berényi Györgyöt olvasott Beregi helyett (Orbán I. 298).

Provisores piscinarum: Petrus Varga, Franciscus Barbely - Provisor jobbagionum: - Capitaneus: Joannes Szöczj. - Exactores rationum ab officialibus: Georgius Beke, Michael Kadar, Matthias Zabo, Joannes Mikola, et notarius.

In numerum senatorum recenter coptati [!] sunt: Paulus Nemezgiarto, Joannes Zindi²⁹⁶ et Joannes Szöczy.

[fol. 113^v] Nomina senatorum ad annum 1657 convocatorum: Stephanus Somodi, iudex modernus, Gorgius Beke, Moyses Papaj, Joannes Mikola, Michael Kadar, Michael Fodor, Joannes Rado, Matthias Zabo, Georgius Beregy, Petrus Varga, Franciscus Barbely, Albertus Zanizlo, Thomas Kerekes, Georgius Seres, obiit anno 1657, Nicolaus Varga, Joannes Szabo, Stephanus Simon alias Mezaros, Andreas Zindi, Gregorius Varga, Paulus Nemezgiarto, iudex salcisorum, Joannes Zindi, Blasius Czianj, obiit die 27 Decembris 1657, et Joannes Szöczy.

[fol. 114^r] In hunc annum praesentem, nempe 1658, ex communi suffragio dominorum senatorum electus est in iudicem prudens, circumspectus dominus Matthias Szabo, cui adsit prae potentissimus Deus et suppeditet vires perfungendi isthoc officio.

Cives seniores: Michael Kadar, Michael Fodor, Georgius Beregy, Nicolaus Varga, Albertus Zanizlo, juratus notarius.

Cives juniores: Stephanus Simon alias Mezaros, Andreas Szindi.

Provisores fori communis: cives juniores - [fol. 114^v] Aediles: Nicolaus Varga, Stephanus Somodi - Provisores molendini: Georgius Beregy, Stephanus Simon - Provisores tabernarum: Albertus Zanizlo, Gregorius Szekelj alias Varga - Provisores piscinarum: Joannes Szöczy, Joannes Szabo - Provisores silvarum: Michael Kadar, Joannes Zindi - Provisor molendini in possessione Indalj extracti: Andreas Zindi et pro salario ordinaverunt fl. 6. - Capitaneus: Joannes Szöczy.

[fol. 115^v] In annum jam jam praesentem 1659 ex communi suffragio dominorum senatorum electus est in iudicem prudens ac circumspectus Stephanus Somogi O Thordae, cui Deus adsit spiritu suo sancto ac in omnibus actibus suis regat et gubernet in hocce suo officio.

Cives iudici assessores: Zabo Matthias, Fodor Mihali, Varga Miklos, Simon István, Petrus Bodogazonfalui, juratus notarius.²⁹⁷

Juniores cives: Andreas Sindi, Franciscus Borbeli.

Provisores fori communis: Cives juniores - [fol. 116^r] Aediles: Moses Papai, Petrus Cizmadia - Ecclesiae reformatae: Gregorius Varga - Provisores silvarum ac molendini: Albertus Zanizlo, Stephanus Simon - Provisores tabernarum: Petrus Cizmadia, Gregorius Varga - Provisores piscinarum: Martinus Haidu, Joannes Toot.

In senatorum numerum recepti sunt hoc anno: Joannes Toot et Martinus Haidu.²⁹⁸

[fol. 116^v] In hunc annum 1660 in iudicem electus est communi suffragio dominorum senatorum circumspectus Mathias Zabo, quem Deus dirigat in hoc officio.

Cives seniores: Stephanus Somodi, Michael Kadar, Paulus Nemezgiarto, Michael Fodor.

²⁹⁶ Mivel idősebb Pápai György ótordai nemest 1646-ban 66 évesnek mondják (ErdFiskLt XI. szekr. Fasc. 4), az 1656-ban szereplő Pápai György hihetően másik személy.

²⁹⁷ Torda vármegye 1662. december 5-i közgyűlésén ellentmondás nélkül kihirdették Ótordai Szindi János címeres nemeslevelét (TVmJkv 767).

²⁹⁸ Az 1625-1626. évi jegyző névrokona (L. a 113. jegyzetet).

Cives juniores: Petrus Czizmadia, Joannes Szöttcz.

Aediles: Andreas Zindi, Joannes Tott - [fol. 117^r] Provisores silvarum: Gregorius Varga, Stephanus Simon - Provisores tabernarum: Stephanus Simon, Martinus Haidu - Provisores stagni: Martinus Haidu, Joannes Tott - Provisores molendini: Michael Kadar, Stephanus Simon - Provisor jobbagionum: Dominus judex - Capitaneus: Joannes Szöttcz.

[fol. 117^v] Ad annum praesentem 1661 in judicem creatus est circumspectus Paulus Nemeziarto, cui Deus optimus maximus adsit in omnibus negotiis.

Cives seniores: Mathias Zabo, Stephanus Somodi, Michael Kadar, Michael Fodor, Albertus Zanizlo, juratus notarius.

Cives juniores: Joannes Szöttz, Martinus Haidu.

Provisores tabernarum: Mathias Zabo, Albertus Zanizlo - [fol. 118^r] Provisores silvarum: Joannes Zindi, Georgius Mezaros - Provisores stagni: Gregorius Varga, Georgius Mezaros - Aediles: Albertus Zanizlo, Petrus Czizmadia - Provisores molendini: Michael Kadar, Petrus Czizmadia - Exactores rationum: Mathias Zabo, Stephanus Somodi, Michael Kadar, Moyses Papaj, Georgius Beregi, Albertus Zanizlo.

In numerum senatorum recenter cooptatus est Georgius Mezaros.

[fol. 118^v] Senatores in hoc anno 1661 convocati: Mathias Zabo, Stephanus Somodj, Michael Kadar, Paulus Nemeziarto, judex modernus, Michael Fodor, Moyses Papaj, Georgius Beke, Albertus Zanizlo, Stephanus Simon, Georgius Beregy, judex salicidarum, Joannes Zabo, Gregorius Varga, Joannes Szöttcz, Andreas Szindi, Joannes Zindi, Franciscus Borbelj, Joannes Tott, Martinus Haidu, Petrus Czizmadia, Georgius Mezaros.

[fol. 119^r] Ad annum praesentem 1662 in judicem primarium electus est circumspectus Michael Kadar, cui Deus adsit in omnibus suis negotiis.

Cives seniores: Matthias Szabo, Paulus Nemeziarto, Szindi András, Fodor Mihály.

Juniores: Borbély Ferentz, Szöttz János.

Provisores silvarum: Joannes Szindi, Martinus Hajdu - Stagni: Franciscus Borbely, Joannes Thot - Aediles: Georgyus Meszaros, Andreas Szindi.

[fol. 119^v] Ad annum praesentem 1663 in judicem primarium oreatus est, amplissimus ac circumspectus Paulus Nemeziarto, cuius omne negotium Deus secundet ad aedificationem jam ab olim nutantis patriae et proprium emolumentum.

Cives seniores: Matthias Szabo, Michael Kadar, Martinus Hajdu, Joannes Szindi.

Cives juniores: Gregorius Szekely, Georgyus Meszaros.

Notarius: Martinus Szekely - Provisores silvarum: Joannes Szindj, Stephanus Simon - Director: Michael Kadar.

In numerum senatorum ascribitur Joannes Varga.

[fol. 120^r] Ad annum praesentem 1664 in judicem primarium electus est circumspectus dominus Matthias Szabo, cui Deus in omnibus suis negotiis opituletur ad coercendas malefactores et resuscitandos justos quae omnia vergant ad emolumentum jam diu periclitatae patriae. [A lap szélén:] Animam egit, eius loco Michael Kadar.

Cives seniores: Paulus Nemeziarto, Michael Kadar, eius loco Joannes Szindi, Martinus Hajdu, Petrus Tzizmadia.

Cives juniores: Joannes Szöts, Joannes Varga.

Provisores silvarum et tabernae: Georgyus Meszaros et Joannes Szindi - Provisores fori communis: Idem qui cives juniores - Notarius: Martinus Székely.

In numerum senatorum recenter cooptatus: Franciscus Veres²⁹⁹ et Stephanus Varga, Martinus Szekelj.³⁰⁰

[fol. 120^v] Ad annum praesentem 1665 in judicem primarium electus est amplissimus dominus Paulus Nemezgjarto, cui Deus ex immensa sua misericordia vires suppeditet ad aedificationem jam ab olim nutantis et periclitantis patriae et emolumentum proprium.

Cives seniores: Martinus Hajdu, Joannes Szindj, Moses Papaj, Franciscus Veres, Martinus Szekelj, juratus notarius.

Cives coadiutores: Gregorius Szekelj, Joannes Varga. Idem etiam provisores fori.

Dilector [!]: Albertus Szanizlo - Provisores tabernae: Albertus Szanizlo et Stephanus Simon - Provisores silvarum: Georgius Meszaros et Georgius Literatus Bölönj.

In numerum senatorum recenter aptati: Georgius Bölöni, Michael Halasz,³⁰¹ Stephanus Varga alias Kerekes.

[fol. 121^r] Anno 1665 die 4 mensis Augusti in communi congregatione nobilis universitatis Thordensis in ductorem eligitur generosus ac egregius dominus Martinus Hajdu de Vizakna, cui Deus adsit in omnibus negotiis ad aedificationem totius universitatis et patriae nostrae miserabiliter desolatae.

Assessores: Generosus Martinus Boldai,³⁰² Georgius Vér,³⁰³ Stephanus Virginas,³⁰⁴ Franciscus Stepan,³⁰⁵ Andreas Kolya, Martinus Szigeti, Petrus Veres, Stephanus B[elenyesi] Szabo, Michael Jo,³⁰⁶ Georgius Beke, Stephanus Detsei,³⁰⁷ Thomas Buzas,³⁰⁸ Michael Kadar,

²⁹⁹ Ótordai (vagy Vizaknai) Hajdu Márton 1655-ben pénzt gyűjt az ótordai református templom építésére (ÓTRefLt II/13. sz). 1660-1661-ben Torda vármegye alispánja, 1662-ben főszolgabíró (TVmJkv 758-759, 771), 1661-1665 között tordai kamaraispán (ErdFiskLt, A fejedelmi prefecturális sedria jegyzőkönyve, I. cs. - Kulcsár Á.: i.m. 443).

³⁰⁰ 1662-ben Ótordai Samarjai Péter deák Torda vármegye törvényszéke előtt perli Ótordai Veres Ferenc nemest (TVmJkv 764).

³⁰¹ Valószínűleg az 1607-ben megnemesített Tordai Székely János fia (L. a 66. jegyzetet). 1674-ben az Aranyoson építendő malom költségeit vállalja (TvLt I. cs., 1702. év).

³⁰² Torda vármegye 1613 májusi gyűlésében hirdették ki Ótordai Baranya, másként Halász Mihály nemeslevelét (TVmLt I. cs., 1689. év). Valószínűleg ennek fia vagy rokona.

³⁰³ Boldvai Márton, bihari alispán, Székelyhíd várának utolsó kapitánya, 1667-ben a fejedelmi tábla ülnöke (Trócsányi 359). Felesége Vér Katalin, Teleki Mihályné Vér Judit testvére (Kemény: Appendix XVIII. 302).

³⁰⁴ Köröstarcsai Vér György Teleki Mihály sógora, 1665-ben a kolozsvári őrség tisztje, 1681-ben somlyói főkapitány. Meghalt 1697 előtt (BethMLev II. 1469. - Trócsányi 149).

³⁰⁵ Virginás István 1627-ben a fejedelmi kisebb kancellária íródeákja, 1646-1653 között fiskális director, 1666-ban perceptor, 1667-1669 között a fejedelmi tábla ülnöke (Trócsányi 371-372).

³⁰⁶ Ifjabb Várad Stepán Ferenc, 1652-ben fejedelmi kamarás (Kemény: Appendix XVIII. 316). Részt vett a legyelországi hadjáratban, fogságba esett, anyja váltatta ki több ezer tallérért, de Várad eleste után vagyónát elveszítette (EOE XV. 92). Felesége Teleki Mihály Anna nevű húga (BethMLev II. 1460).

³⁰⁷ 1659-ben a fejedelmi nagyobb kancellária írnoke, 1686-ban számvevő (Trócsányi 192, 318), 1697-ben ítélmester (BethMLev I. 546).

Petrus Nemes,³⁰⁹ Stephanus Nagy, Paulus Török, Paulus Nemezgjarto, Michael Baratosi,³¹⁰ Martinus Szekely, juratus notarius.

[fol. 121^v] Perceptor proventuum universitatis Thordensis: Michael Jo - Citator: Gregorius Varga alias Szekelj. Huic pro simplici citatione dantur den. 6, si vero ab eodem responsum citati aut ammoniti in forma literarum testimonialium actor recipere vult, iterum den. 6 solvere cogitur, a singulis vero testibus quos sigillo generosi domini ductoris, aut literis compulsoriis illustrissimi domini domini principis ad fassionem compellit bini pendentur nummi - Provisores fori communes: Martinus Hajdu, Andreas Vanyaj - Provisores vini et curatores tabernarum: Albertus Szaniszló, Thomas Buzas - Provisores silvarum: Georgius Meszaros, Georgius Literatus B[ö]löni?, Stephanus Bartaljus, Andreas Volants - Equites pro usu communi universitatis: Paulus Eperjesi et Joannes Szakmarj - Servitor: Michael Moldovaj.

[fol. 123^r] Anno 1666 die 1 Januarii. In generali congregatione universitatis Thordensis in officio ductoratus relinquitur generosus dominus Martinus Hajdu, cui Deus in omnibus negotiis suis sit adjutor ad aedificationem patriae nostrae.

Assessores: Generosus dominus Martinus Boldai, Franciscus Stepan, Martinus Szigeti, Stephanus Virginas, Michael Jo, Georgius Beke, Michael Kadar, Thomas Buzas, Paulus Török, Stephanus Nagi, Michael Baratosi, Sigismundus Papai,³¹¹ Joannes Szindi.

Notarius: Martinus Szekelj - [fol. 123^v] Provisores vini, inspector: Georgius Beke, Joannes Szindi, Joannes Cziriak - Provisores silvae vetitae: Georgius Meszaros, Paulus Meszaros, Andreas Volants, Joannes Tzizmadia - Provisores fori: Petrus Hunjadi, Andreas Szabati.

[fol. 125^v] 1667 die 1 mensis Januarii.³¹² Jurassores: Boldaj Márton, Stepan Ferencz, Vér György, Virginas István, Decsej István, Haidu Márton, mortuus, Dioszegi Ferencz, Kadar Mihály, mortuus, Baratosi Mihaly, Nemezgjarto Pál, mortuus, Török Pál, Pápai Sigmond, Szekely Márton, notarius, Szigeti Márton, [fol. 126^r] Nagy István, Szindi János, Ballabás Pál.

Citatores: Gergely deák,³¹³ citator, Kerekes István, citator - Vásárbirák: Szilvási Imre,³¹⁴ Borbely Ferencz,³¹⁵ [kihúzva:] Kerekes György, Vanyai Andras, Meszaros György -

³⁰⁸ Valószínűleg Décsei Szabó János leszármazottja (L. a 108. jegyzetet). 1674-ben vállalja az Aranyoson épülő malom költségét (TvLt 1. cs., 1702. év). Felesége a Paczolari családból származott (ErdFiskLt IX. szekr. Fasc. 8. - EOE XIV. 669).

³⁰⁹ 1640-ben szerepel az újtordai nemesek között Buzás, másként Mészáros Tamás néven (ÚTRefLt 5. sz). 1671-ben 64 éves, sókereskedéssel is foglalkozott (ErdFiskLt V. szekr. Fasc. 357). 1674-ben vállalja az Aranyoson építendő malom építési költségeit (TvLt 1. cs., 1702. év). 1684. február 27-én temették el (*Szaniszló Zsigmond naplói*. TTár 1889. 250).

³¹⁰ Református vallású nemes, aki 1655-ben azért nem vett részt Torda vármegye nemeseinek lustráján, mert akkor tasnádi udvarbíró (ÓTRefLt II/13. - TVmLt 1. cs., 1655. év), 1674-ben vállalja az Aranyoson épülő malom költségét, majd a század végi malom-perben Apor Istvánt támogatja Bethlen Miklós ellenében (BethMLEv II. 1452).

³¹¹ 1666-1667-ben a tordai Nagyaknán volt máglás (ErdKLTlymb XVIa, XVIIb).

³¹² 1652-ben Torda vármegye aljegyzője (BethMLEv II. 858), 1671-ben adományokat gyűjt a tordai unitárius iskola fenntartására (Unitárius iratgyűjtemény a KvÁLt-ban, 16. sz), 1674-ben vállalja az Aranyoson épülő malom költségeit (TvLt 1. cs., 1702. év).

³¹³ az 1668-as évre vonatkozóan a jegyzőkönyv nem tartalmaz adatokat.

³¹⁴ Az 1665-ben említett Varga, másként Székely Gergelyről van szó.

³¹⁵ 1651-ben említik Ótordai Szilvási Imre perét (TVmJkv 667).

Erdőbirák: Czizmazia János, Pastiak András, Mészáros Pál, Kerekes György - Tóbiró: Szocz János - [...] ³¹⁶: Szocz János - [fol. 126^v] Számvevők: Virginas István, Deczei István, Jo Mihály, Szekel Márton notarius, Teremi uram. ³¹⁷

[fol. 127^v] Anno 1670 1 Januarii ³¹⁸ communi voto et suffragio in generali congregatione nobilis universitatis in ductorem eligitur egregius dominus Sigismundus Balintfi, ³¹⁹ cui Deus res suas secundet [?] et in emolumentum universitatis.

Assessores: Generosus Martinus Boldai, Franciscus Stepan, Georgius Veér, Stephanus Virginas, Stephanus Deczei, Stephanus Nagi, Sigismundus Papai, Franciscus Turi, Joannes Szindi, Petrus Nemes, Andreas Teremj, Gregorius Tarsaly, Andreas Zeliz, ³²⁰ Thomas Buzas, Joannes Ferenczi.

[fol. 128^r] Notarius in pristino statu relinquitur - Citator: Stephanus Kerekes - Provisores fori: Andreas Vanja et Emericus Sziluasi - Provisores nemoris: Gregorius Varga et Franciscus Borbely - Provisores macelli: Andreas Teremi et Stephanus Sos - Provisores stagni et quisquiliarum: Stephanus Bako et Joannes Zódi.

[fol. 129^v] Anno 1671 die 1 Januarii. Anni praeteriti officiales una cum ductore reliquuntur in officio, exceptis quibusdam in quorum locum eliguntur.

Assessores: Ladislaus Nikodi, Joannes Egri Tar, Paulus Banhazi E[gyházfalvi?], ³²¹ Michael Baratosi.

Provisores macelli: Michael Jo et Paulus Banhazi - Capitanei: Andreas Volants, Stephanus Thot, Joannes Cziriak, Korodi András - Provisores fori: Andreas Vanjai et Blasius Nagi - [fol. 130^r] Provisores stagni: Jacobus ³²² Német Aranyász, Stephanus Tot Kerekes - Provisores silvarum inhibitorum: Stephanus Bartaljus, Kuk Miklos, Nicolaus Tzegi, Caspar Nagi - Provisores nemorum: Gregorius Varga, Franciscus Szöcz - Provisores et distributores foeneti: Joannes Szindi, Paulus Meszáros, Joannes Nemezgiarto.

[fol. 130^v] Anno 1672 die 1 Januarii. Communi voto et suffragio in ductorem eligitur egregius Andreas Szekhalmi. ³²³

Assessores: Martinus Boldai, Franciscus Sztepan, Georgius Vér, Petrus Intzedi, ³²⁴ Stephanus Detzei, Sigismundus Papai, Sigismundus Balintfi, Joannes Ferenczi, Tomas Buzas, Joannes

³¹⁶ Olvashatatlan szó.

³¹⁷ Teremi András 1663-ban a nagyobb kancellária írnoka, 1676-ban a somlyói őrség fizetésére rendelt adó tárnok (Trócsányi 196, 310). A Teremi neve után kihúzva: *Albert deák, adjunctus Baratosi Mihály és Ferentz deák, Szőlősi Gáspár*.

³¹⁸ 1669-re nincs feljegyzés. Hadnagy Bánházi Pál volt (Orbán I. 300).

³¹⁹ Váradi Bálintfi Zsigmondnak írják 1674-ben, amikor vállalja az Aranyoson épülő malom költségét (TvLt 1. cs., 1702. év).

³²⁰ 1675-ben beszercei vicedézmás (Alvinczi család levéltára az ENMLt-ban Fasc. X. nr. 9).

³²¹ Valószínűleg Bánházi Istvánnak, a mezei hadak 1641-1648 közötti kapitányának leszármazottja (Kemény: Appendix XVII. 135). Meghalt 1689. április 10-én (*Szaniszló Zsigmond naplói*. TTár 1889. 710).

³²² Kihúzva: *Musnai*.

³²³ 1663-ban a nagyobb kancellária írnoka, 1668-1669-ben töröcsvári főharmincados, 1669. május-1671. március 15. között vizaknai sókamarás, 1678-1679-ben portai ügyvivő (Trócsányi 195).

Szindi, Andreas Zelizi, Ladislaus Nikodi, Paulus Banhazi, Michael Baratosi, Andreas Teremi, Gregorius Tarsolj.

Notarius: Martinus Szekelj - Citor: Stephanus Varga - [fol. 131^r] Provisores fori: Andreas Vanjai et Basilius Nagi - Provisores hospitii: Michael Baratosi, Joannes Szindi, Andreas Zeliz, coadiutores az két vásárbíró - Provisores tabernae: Joannes Szindi, Michael Baratosi - Capitanei: Joannes Cziriak, Gregorius Varga, Szinai Andras, Volants István - Provisores silvarum: Bartaljus István, Kakutzi Jonás és egy olá Berkesrúl - Provisores stagni: Eperjesi Pal, Szilagyí István, Német Jakab - Provisores macelli: Zelezi András et notarius.

Az egy forintot az kik nem adták megh, Banhazi Pál és Zelezi András keressék ki.

[fol. 132^v] anno 1673 Deo auxiliante. Generosus dominus Andreas Szekhalmi in officio ductoris relinquitur.

Assessores: Martinus Boldai, obiit, Franciscus Sztepan, obiit, Georgius Veér, Georgius Erdelyi, Petrus Intzedi, obiit, Stephanus Detzei, Sigismundus Balintfi, Sigismundus Pápai, Joannes Ferentzi, Andreas Teremi, Thomas Buzas, Ladislaus Nikodi, Andreas Zelizi, Paulus Banhazi, Michael Baratosi.

Notarius: Martinus Székely - Citor: Stephanus Kerekes - [fol. 133^r] Provisores fori communis: Emericus Szilvasi et Paulus Barrabas - Capitanei: Joannes Lippai, Stephanus Makai, Georgius Kerekes, Caspar Nagi - Provisores silvarum vetitarum: Stephanus Simon, Michael Fazakas, Georgius Devai - Provisores stagni: Franciscus Barbelj et Stephanus Bako - Custos nemorum: Stephanus Nyiri - Provisores tabernarum: Joannes Szindi et Michael Baratosi.

[fol. 134^v] Anno 1674 die 1 Januarii. Generosus dominus Andreas Szekhalmi in officio ductoris relinquitur.

Assessores: Anni praeteriti etiam relinquantur. Addit universitas: Generosus Michael Vér,³²⁵ Petrus Nemes, Stephanus Sos, Andreas Szinai - [fol. 134^r] Exactor rationum: Balintfi uram, Teremi uram, Andras Deak uram et notarius.

[fol. 135^r] Anno 1675 die 1 Januarii. Communi voto et suffragio in ductorem eligitur egregius dominus Stephanus Deczei.

Assessores: Georgius Vér, Michael Vér, Sigismundus Bálintfi, Ladislaus Nyikodin, Michael Jo, Andreas Szeghalmi, Paulus Banházi, Joannes Ferenczi, Petrus Nemes, Sigismundus Pápai, Thomas Buzás, Andreas Teremi, Stephanus Soos, Michael Barátossi, Andreas Szinai, Martinus Székely, Andreas Kovacs.

Notarius: Samuel Apáti³²⁶ - Citor: Stephanus Kerekes - [fol. 135^v] Provisores fori: Paulus Barlabás, Stephanus Horváth - Provisores hospitii: - Provisores tabernae: Martinus Szekely, Valentinus Zalany³²⁷ - Provisores piscinarum: Baltasar Kerekes, Stephanus Fekete. -

³²⁴ 1663-1668 között a nagyobb kancellária írnoka. 1669-ben a fejedelmi titkos levéltár őre. 1667-1668 között portai követ (Trócsányi 192).

³²⁵ Köröstarcsai Vér Mihály, Vér György fia[?], 1674-ben vállalta az Aranyoson építendő malom költségeit, 1674-1676 között földzsaszedő Beszterce vidékén (Alvinczi cs. lt, Fasc. X. 9. sz).

³²⁶ Orbán Balázs tévesen írja Ferenczi Jánost jegyzőnek, Apáti Sámuel helyett (Orbán I. 300).

³²⁷ 1667-ben máglás az egyik tordai sóaknánál (ErdKLTymb XVIa).

Capitanei O et Uj Tordenses: Paulus Simberi,³²⁸ Georgius Makai, Franciscus Gombos, Emericus Szász - Provisores silvarum: Stepanus Simon, Georgius Devai - Provisores stagni: - Provisores nemorum: Emericus Szilvasi, Stepanus Kovács, Petrus Virágh.

[fol. 138^v] Ad annum praesentem 1676 in ductorem eligitur generosus dominus Paulus Banhazi, cui Deus vires suppeditet regendi rempublicam ad laudem nominis sui.

Assessores: Generosus Georgius Vér, Michael Vér, Andreas Szekhalmi, Ladislaus Nikodin, Sigismundus Balintfi, Joannes Ferentzi, Sigismundus Papai, Stephanus Detzei, Andreas Zelizi, Stephanus Sos, Andreas Teremi, Petrus Nemes, Thomas Buzas, Michael Baratosi, Andreas Szinai.

Notarius: Martinus Szekeli, cui pro hoc anno saltem fl. 40, triticum metretae 40 - Capitanei: Joannes Czizmadia, Joannes Betzi [?], Michael Borbeli, Andreas Cziszar - Citator: Stephanus Kerekes - [fol. 139^f] Provisores fori: Franciscus Veres, Andreas Vaniaj - Provisores nemorum: Jacobus Kotzis, Franciscus Barbeli - Stagni: Valentinus Kerekes, Blasius Albisi - Silvarum inhibitorum: Stephanus Simon, Blasius Bartalius - Carnis et cerevisiae: Sigismundus Balintfi, Stephanus Sos - Telonii: Stephanus Kovacz - Carceris: Nicolaus Jenei - Exactores: Ductor, Andreas Szekhalmi, Sigismundus Balintfi, Sigismundus Papai, Andreas Zelezi, Joannes Szabo, Andreas Volantz, Joannes Szindi, Mattheus Barbelj.

[fol. 140^f] Anno 1677 die 1 Februarii. In ductorem eligitur egregius dominus Joannes Ferenczi.³²⁹

Assessores: Georgius Vér, Michael Vér, Sigismundus Balintffi, Andreas Szeghalmi, Stephanus Deczei, Sigismundus Papai, Ladislaus Nyikodin, Paulus Banhazi, Andreas Zelizi, Andreas Teremi, Thomas Buzas, Stephanus Szabo, Martinus Székely, Stephanus Soos, Petrus Nemes, obiit, Michael Baratosi, Joannes Szindi, Andreas Kovacs, Andreas Vallancs.

Notarius: Matthias F.[első?] Bányai - Citator: Georgius Szeőke - Provisores fori: Joannes Vanyai, Basilius Nagy - Provisores tabernae: Stephanus Szabo, Joannes Csismadia - [fol. 140^v] Capitanei O et Uy Thordenses: Samuel Zilagyi - Provisores silvarum: Stephanus Simon, Stephanus Barthaljos.

³²⁸ 1662-ben hirdetik ki Torda vármegye gyűlésében, ellentmondás nélkül, Ótordai Zsemberi Pál címeres nemeslevelét (TVmJkv 767).

³²⁹ Váradról menekült Tordára. A család Bethlen Gábor fejedelemtől nyert nemességet (Weress 130).